अर्थकामेष्वसक्तानां धर्मज्ञानं विधीयते ।
धर्मं जिज्ञासमानानां प्रमाणं परमं श्रुतिः ॥

—The knowledge of religion is imparted to persons freed from lucre and lust (to produce an effect); and the Revelation (Veda) is the highest authority for the seekers of religion.—Manu.

THE

VEDAS MADE EASE

OR

A Literal English Translation OF THE FOUR VEDAS

THE GOSPELS OF INDIA

WITH THE SANSCRIT TEXT, EXPLANATORY NOTES AND SUMMARY OF EACH HYMN

BY

DURGA PRASAD

Editor, Harbinger, Lahore

PART 5. RIGVEDA CHAPTER

Price Re. 1-4-0.

Virajanand Press, Lahore. 1000 17—1—15

गुरु विरजानन्द दयानन्द
सन्दर्भ पुस्तकालय
परिग्रहण क्रमांक 3392
दयानन्द महिला महावि

DEDICATION

ओं

This
Second Chapter
of the Rigveda, the most
ancient Book of Immortality, whose
perusal reveals the Panorama of the Spiritual
भूः world to the eye of faith, is dedicated by me to my भुवः
friend, Lala Ram Narayan Saigal of Peshawar
as a token of gratitude for his helping
me in the expensive under-
taking of trans-
lating

स्वः

the Vedas with
liberal pecuniary aid and
great unflickering sympathy ever since
the commencement of my work.

हे ईश वेदस्य सदासि पालः याचे यतोऽहं महतीं कृपां ते ।
श्री रामनारायण सैगलार्थं येनास्य भाषस्य कृतः सहायः ॥

LOHORE, January 17 1915 — DURGA PRASAD
TRANSLATOR OF VEDAS

OBSERVATION

The literal translation given under the Veda ver[ses] gives Sanscrit words as authority, which can be omitted [in] reading the translation. There will be no break of an Engl[ish] sentence by omitting the Sanscrit words.

The notes often give the meanings of different Sans[crit] commentators altho' their names are not mentioned.

However those who are puzzled with that part of t[he] translation which is mixed up with Sanscrit words, had bett[er] read that English translation which is given under the Sans[crit] commentary of each hymn, as it is free from Sanscr[it] and so facilitates the understanding of the import. Aft[er] reading all the hymns in this way, they may read thei[r] exposition, which is here called a Gospel by the saint to whom the hymns belong.

PREAMBLE

ओम्

THANKS-GIVING AND PRAYER

हे प्राणद ज्ञानद विश्व-भृतः संसार-सिन्धोस् तरणे दयालो ।
नाहं कृपायास् तव धन्यवादं शक्नोमि कर्तुं स्वमतेर् लघुत्वात् ॥ १ ॥

मे वेद-भाष्यस्य तवानुकंपा मूलं यतो ज्योतिर् अलभे महिष्ठम् ।
वेदस्य येन प्रपश्यामि भासां या मोक्ष-मार्गस्य प्रकाश-कर्त्री ॥ २ ॥

स्वाध्याय-कर्त्ता न करोति पापम् अन्ये मनुष्या इव लोक-मध्ये ।
यस्मात् प्रवर्त्तेत सुखं जनानां विद्या विवर्द्धेत धनं च धर्मः ॥ ३ ॥

धर्मं विना नैव भवन्ति मर्त्या लोके महान्तः सुखिनः समृद्धाः ।
तस्मात् प्रभो धर्म-रुचिं समूहे ह्युत्पादय अस्माकम् अनुग्रहात् ते ॥ ४

बोधन्ति धर्मस्य निधिं तु वेदं ये सन्ति विद्वन्-मनुजा हि देशे ।
तस्य प्रचारः शु जनेषु भूयात् सर्वे यथा जन्म भद्रं च कुर्युः ॥ ५ ॥

दुष्ट-प्रसंगेन मनो मलीनं जातं जनानां बहु कालतो वै ।
तेन प्रभो तेऽद्य विहाय पूजाम् अर्चन्ति नून् कल्पित-भूत-प्रेतान् ॥ ६ ॥

निःसार्यपापात्तुशुशुग्धिसर्वान् ज्ञानस्य शुष्मस्य कुरु प्रकाशम् ।
तेषां हृदि स्वकृपया प्रभो मे यस्मात् पुनः स्युस् तव वीर-पुत्राः ॥ ७

प्राचीन-काले तव देव ! पूजां सर्वत्र नः पूर्व-पुरुषा अकार्षुः ।
सर्वासु विद्यासु यतो महान्तो भूमौ प्रसिद्धाः कुशला अभूवन् ॥ ८ ॥

"यस्माद्ऋतेनविजयन्तेजनासो यं युध्यमाना अवसा हवन्ते" ।
एतद्ध वेदाः प्रवदन्ति सत्यं त्यक्त्वा परेशं न सुखं पृथिव्याम् ॥ ९ ॥

स्वामिन् दयावन् कृपया क्षमस्व ह्यस्मान् प्रलुब्धान् तव धर्महीनान् ।
कुर्वन्त आक्रोशम् उपयामआर्त्ता याचामहे देव गृहाण सर्वान् ॥ १० ॥

MEANING—

1 O Merciful Giver of life, Giver of knowledge, Supporter of the Universe, Ferrier of the ocean of the world, I can not return thanks for Thy favour from the insignificance of my understanding !

2 The source of my commentary of the Vedas is Thy Grace, from which I obtain the greatest light, by means of which I see the light of the Veda, which is the illuminator of the path to salvation.

3 The regular reader of the Veda does not commit sin like other people in the world, wherefrom the people's peace lasts, and knowledge, wealth and religion progress.

4 Without religion mortals never become great, happy, and wealthy. Therefore, O Lord, create desire for religion in our community out of Thy kindness!

5 Well, the learned men who are in the country, regard the Veda to be the treasury of religion. So the sooner it is spread among the people the better, so that all may reform their life for good.

6 Verily, the mind of the people has become tarnished from association with the wicked for a long time. Therefore, O Lord, they, having given up the worship of Thee, now adore men and imaginary ghosts and hobgoblins!

7 But do Thou, O my Lord, having rescued them all from sin, purify them all and produce the light of knowledge and power in their heart out of Thy grace, so that they may again become Thy begotten brave sons!

8 O God, in olden time our ancestors everywhere performed Thy worship; hence, they were renowned as great and skillful in the world in all departments of knowledge!

9 For, the Vedas declare the glorious truth: "No people become successful or victorious without God, whom warriors invoke for protection." Certainly there is no happiness on earth on rejecting the Godhead.

10 Therefore, O Merciful Lord, pardon us, selfish and destitute of Thy religion as we are! Bewailing loudly, we approach Thee distressed. O God, we pray, accept us all!

LAHORE
January 17, 1915

DURGA PRASAD.
TRANSLATOR OF VEDAS.

२ अध्यायः CHAPTER II

ओम्

20—ऋषिः मेधातिथिः, देवता इन्द्रः, छन्दः गायत्री, स्वरः षड्जः

Subject : Indra, Seer : Medhatithi, the rest as before.

1—अयं देवाय जन्मने स्तोमो विप्रेभिरासया । अकारि रत्नधातमः ॥१॥

This अयं most तमः beatific रत्नधा prayer-स्तोमः (hymn) is made अकारि for heavenly देवाय birth जन्मने by learned people विप्रेभिः in a trance आसया !

Note.—Asayâ comes from as: to shine, to throw. Hence it means by means of ecstasy or trance or illumination of the mind.

Man becomes in after-life what he makes himself by the deeds. This hymn leads to trance and angelises human beings.

2—य इन्द्राय वचोयुजा ततक्षुर्मनसा हरी । शमीभिर्यज्ञमाशत ॥ २ ॥

Those who ये being endowed युजा: with Divine Speech वचः attenuate ततक्षुः or focus the will and feeling हरी together with thinking or the mind by means of penitential or selfless deeds शमीभिः for God इन्द्राय, enjoy आशत the world & the Divine presence यज्ञम् !

Note.—Those persons derive pleasure in the world, who curb their senses and know the natural powers of composition and decomposition.

3—तक्षन् नासत्याभ्यां परिज्मानं सुखं रथम् । तक्षन् धेनुं सबर्दुघाम् ॥ ३ ॥

They make तक्षन् a conveyance रथं (the body, easy सुखं and movable everywhere परिज्मानं by means of God of the heaven & earth नासत्याभ्यां and make तक्षन् the earth धेनुं flow दुघां with milk सबः !

Note.—Those who having studied the Vedas and the Upa-Vedas apply their knowledge in the invention of machines, conveyance, &c., obtain pleasure. Dhenum savardubam also means a speech giving all kinds of pleasure. Dhenu means a cow or speech, but being derived from dhi to drink also means a thing from which all drink their sustenance or the earth.

The mental powers being centered in God, the mind becomes capable of protecting itself everywhere, i. e., obtains perfect liberty, which is really salvation. The pair of words nasatya means not false or the human feelings & desire, which properly directed elevate man.

4—युवाना पितरा पुनः सत्यमंत्रा ऋजूयवः । ऋभवो विष्ट्यक्रत ॥४॥

Wise men ऋभवः, honest ऋजूयवः and right- सत्य minded

मंत्रा:, make अक्रत the parents पितरा again पुन: young युवाना and able to go everywhere विष्टी !

Note.—Active, simple and truthful persons alone can derive benefit from fire, water & other natural objects—Dayanand Saraswati. Sayanacharya says that Ribhuvah made their parents young by means of the magical power of these Vedic verses. Vishti means all-perva ing and pitara the heaven and earth, hence the beings living therein. So the meaning will be—Wise men regenerate the inhabitants of all planes.

Wise men, being honest, right-minded, make the father and mother young, i.e., well-pleased or joyful, and honorable everywhere. Bad children are reproach and shame to the parents. It is these verses that make children wise men.

5—सं वो मदासो अग्मतेन्द्रेण च मरुत्वता । आदित्येभिश्च राजभि: ॥५॥

The pleasures of knowledge मदास: with (the vision of) God इन्द्रेण armed with powers or attended with angels मरुत्वता and brilliant राजभि: suns आदित्येभि: may fully सं come अग्मत to you व: !

Note.—Wise men alone can realise the Divine presence with its omnipotence, which follows the vision of God.

6—उत त्यं चमसं नवं त्वष्टुर्देवस्य निष्कृतम् । अकर्त चतुर: पुन: ॥६॥

And उत they again पुन: make अकर्त the त्यं work चमसं of the divine देवस्य Architect त्वष्टु:, as it were चतुर:, newly नव done निष्कृतम् !

Note.—People can easily do the works of art by first being an apprentice to an artizan. The wise renovate the works of God, so to say, by the power given them by Him.

7—ते नो रत्नानि धत्तन त्रिरा साप्तानि सुन्वते । एकमेकं सुशस्तिभि: ॥७॥

They ते give धत्त us न: many kinds of wealth. They produce सुन्वते seven kinds of objects आसाप्तानि each thrice त्रि: or perfectly by the good सु deeds शस्तिभि: एकमेकं !

Note.—Those learned men do seven kinds of works, belonging to 4 stages of life, as reverence, good company, and knowledge, in thought, speech and action, and give us pleasure. Dhattana is used for dadhatu.

8—अधारयन्त वह्नयोऽभजन्त सुकृत्यया । भागं देवेषु यज्ञियम् ॥८॥ २०

The fires वह्नय: (seven workers uphold अधारयन्त and distribute अभजन्त sacrificial यज्ञियं portion भागं among gods देवेषु or leared persons by good सु proportion कृत्यया !

Note.—The performance of seven duties—the student's life, the famild life, the recluse's life, the missionary's life, hospitality, good company, any sharity—give equal or just share of blessinsg to all people.

20 १—अयं रत्नधातमः (रत्नानि रमणीयानि सुखानि दधाति प्रयच्छति यः सः अतिशयितः सुखप्रदः मोक्षदः स्तोमः (स्तुति-समूहः) विप्रेभिः महापुरुषैः) आसया (अन्तिकतया ईश्वरस्य ध्यानतः) देवाय (दिव्य-गुण-युक्ताय मुक्ताय आनन्दमयाय) जन्मने (भावाय) अकारि (अक्रियत समपद्यत लुङ् चिणि:) विद्वांसो मोक्षार्थम् इदं जयेयुः

२—ये पुरुषाः वचोयुजा (वाग्भिः युक्तेन) मनसा (मननेन) हरी (हरतः आत्मानं जीवं पदार्थेषु अर्थात् मनः बुद्धिः ज्ञानस्य साधने) ततक्षु (तनू कुर्वन्ति लिट् ध्यानाभिमुखं सूक्ष्मविषयम् आलोचनां कुर्वन्ति ते) शमीभिः (शमयन्ति पापानि यैः कर्मभिः) यज्ञं (ध्यानकर्म) आशत (प्राप्नुवन्ति (समाधौ स्थितिं लभन्ते)

३—नासत्याभ्यां (द्यावापृथिवीभ्यां भूतले अन्तरिक्षे) परिज्मानं (परितः सर्वतः अजन्ति गच्छन्ति येन तं सर्वत्र गन्तारं) सुखं (सुशोभनं खम् अन्तरिक्षं तन्मयं स्व भाविकं) रथं (अशरीरं ज्योतिर्मयम् आत्मीयं देहं) तक्षन् (उदनयन् स्वस्मिन् आत्मनि अतिष्ठन् लेट्) सर्वदुघां (सर्वान् धर्म--कामान् प्रपूरयति तां) धेनुं (धनमयीं वाग्रूपां गां) तक्षन् (शुद्धाम् अकुर्वन् कुर्युः)

४—(ते पूर्वोक्ताः) सत्यमंत्राः (सत्यः यथार्थः मंत्रः विचारः येषां ते शुद्धविचाराः) ऋजूयवः (ऋजुत्वं सरलत्वम् इच्छन्तः सरलस्वभावाः) ऋभवः (मेधाविनः) विष्टी व्यापनशीलौ सर्वत्र प्राणाभिः आवासितौ पितरा (अश्विनौ नासत्यौ द्यावापृथिव्यौ तयोः निवासिनः) पुनः युवाना (नवीनौ उन्नतौ मनुष्यादीनां मध्ये विद्यादिप्रचारेण तान् पुनः वलवतः) अक्रत (कृतवन्तः लुङ् अधोगतिप्राप्ति-पश्चात्)

५—(हे ऋभवः) वः (युष्मान्) मरुत्वता (मरुद्भिः सहितेन समुक्तजीवेन) इन्द्रेण (ईश्वरेण सह) राजभिः (प्रकाशयैः दीप्यमानैः) आदित्येभिः (महाविद्वद्भिः सह) च मदासः (विद्यानन्दाः) अग्मत (प्राप्नुवन्ति लुङ् गम् आत्मनेपदिः उपधायाः लुक् ङस्य अत् आदेशः (विद्वांसः ब्रह्मणा मुक्तजीवैः च सह आनन्दं संभजन्ति)

६—उत (अपि च) त्यं (तं यज्ञं) त्वष्टुः (स्रष्टुः) देवस्य (परमेश्वरस्य) निष्कृतं (निर्मितं) नवं चमसं (मेघं भोजनपात्रं भूजलाग्निवायुभिः सिद्धं व्यवहारं वा संसारं) पुनः (पश्चात्) चतुरः (चतुर्विधं) अकर्त (कुर्वन्ति लुङ्) विद्वद्भिः व्यवहाराः चतुर्धा विभक्ताः ब्राह्मणादिकर्माणि।

७—यूयं ते (मेधाविनः) नः (अस्मभ्यं) रत्नानि (विद्यासुवर्णादीनि) धत्तन (ददतु) सुशस्तिभिः (सम्यक् शस्यते आभिः इति शस्तयः ऋचः ताभिः) एकम् एकं (कर्म रत्नरूपं वस्तु च) त्रिः (त्रिवारं पुनः पुनः)

सासानि (सप्तवर्गआत्तानि कर्माणि अर्थात् ब्रह्मचर्यं, गृहस्थं, वानप्रस्थं, संन्यासं, विदुषां संघं, दानं, यज्ञं च) सुन्वते (निष्पादयन्ते)

८—वह्नयः (शुभगुणानां वोढारः वह गतौ निः प्रत्ययः विद्वांसः) सुकृत्यया (शुभकर्मणा) देवेषु यज्ञियं (यज्ञ निष्पन्नं) भागं (सेवनीयम् आनन्दम्) अधारयन्त (लङ् धृतवन्तः आसन्) अभजन्त (लङ् असुं-अन्त च) । जीवन-समये ज्ञानेन शुभ-कर्मभिश्च मेधाविनः देवेषु मुक्त-जीवानां मध्ये उपार्जितम् आनन्द संभजन्ते मुक्ताः भूत्वा विचरन्तिम् ।

20—1 This hymn or prayer, which gives the pleasure and precious things of the highest order, is made by great men for heavenly existence or salvation in virtue of its approach to God. This hymn is effective in directing the mind to God.

2 Those persons who focus the will and reason, that carry the mind to objects, in thinking with language towards God, rivet their attention upon higher subjects, or fix them in meditation, obtain the mental power, by means of doing selfless deeds, of bringing about trance or calm undisturbed stay of the mind in the divine presence.

3 They elevate themselves by obtaining the natural, luminous, spiritual body. affording ease to go anywhere in the heaven and earth, and they make the earth satisfy all corporeal desires (literally flow with all milk.)

4 They, having right thoughts, honest mind, and being wise, make the parents hold their head up and go everywhere with pleasure as if young and strong for spreading knowledge, by the grace of God, the father-mother, reve aled in the heaven and earth. Blessed are they whose children walk with God or in the path of righteousness.

5. Those wise men will obtain you the presence of God, attended with the suns, shining in the sky. The learned alone apprehend and teach the power of God.

6. And it is they who, as it were, renew the works of God on earth by revealing knowledge and establish society according to four-fold duties,—knowledge, protection, production & service. These duties are assigned in the Aryan society to the Brahmanas, Kshatriyas, Vaishyas and Shudras.

(The Yajurveda says that all these 4 orders are entitled to salvation on the conscientious performance of their respective duties: there is no idea of a higher or lower degree inherent in them, and they are interchangeable.)

7. Those wise men (who have obtained the grace of God in life on earth) will give you, O People, all the different kinds

Note.—When called upon, the two Divine gifts respond to man as they obey God's behests.

13—ता महान्ता सदस्पती इन्द्राग्नी रक्ष उब्जतम् । अप्रजाः सन्त्वत्रिणः॥५॥

Let the ता great महन्ता protectors पती of societies सदस्, the Almight and All-wisdom इन्द्राग्नी, reform उब् जतम् devils रक्षः so that our enemies अत्रिणः may not be सन्तु multiplied अप्रजाः !

Note.—God alone can correct evil-minded persons and stop their further growth.

14—तेन सत्येन जागृतमधि प्रचेतुने पदे । इन्द्राग्नी शर्म यच्छतम्॥६॥२१॥

O Almighty and Adorable इन्द्राग्नी God, awake जागृतम् in अधि the of region पदे of conscious-ness प्रचेतुने, the sentient beings, and give यच्छतम् happiness शर्म byt he तेन eternal सत्येन laws !

Note—The eternal qualities of objects, when known and applied, give happiness to sentient beings.

१—इन्द्राग्नी (इन्द्र सवर्शक्तिमन्तम् अग्नि पूजनीयं) इह (संसारे) उपह्वये (मनसि आह्वयामि) तयोः (द्वयोः शब्दयोः प्रयोगात् द्विवचनं प्रयुक्तं ताभ्याम् एको देवः मन्यते अतः तस्य) स्तोमं (स्तुतिम्) उश्मसि (कर्तुं कामयामहे) ता (तौ देवौ अर्थात् स देवः) सोमपातमा (सोमानां पदार्थानाम् अतिशयेन पालकौ सुपां लुक् द्वादेशः श्रेष्ठः सृष्टिपालकः अस्ति)

२—हे नरः [मनुष्याः] ता [तं] इन्द्राग्नी [पूजनीयं देवं] यज्ञेषु (अनुष्ठीयमानकर्मसु) प्रशंसत (स्तुत तद्गुणान् प्रकाशयत) शुंभत [अलंकुरुत धार्मिक-जीवनेन] ता [तं] गायत्रेषु [वेदमंत्रेषु ऋक्षु] गायत [गानं कुरुत] सर्वेषु कार्येषु परमेश्वरं मनसि पुरस्कुर्यात् येन कार्यं सुष्ठु भवेत् ।

३—मित्रस्य [सुहृदः] प्रशस्तये [कीर्तये] ता [तम्] इन्द्राग्नी [पूजनीयं देवं] ता [तं] सोमपा [सृष्टि पालकं] सोम-पीतये [सृष्टिपालनाय अथवा मोक्षप्राप्तये] हवामहे [पूजयामः]

४—हे इन्द्राग्नी [पूजनीय देव] उग्रा [तीव्रौ त्वं रक्षितुं सुक्षिप्र.] सन्ता (सन्) इदं (विद्यमानं) सुतं [निष्पादितं] सवनं [भवनं सृष्टिं अथवा यज्ञम्] इह [अस्मिन् संसारे] उप आगच्छताम् (स्वीकुरु प्राप्नुहि इति) हवामहे [वयं प्रार्थयामहे]

५—ता [स] महान्ता [महान्] सदस्पती [सभापालकः] इन्द्राग्नी [पूजनीयः परमेश्वरः] रक्षः [दुष्टभावं व्यवहारं वा] उब्जतम् [ऋजु कुरु कुटिलताम् जहि] अत्रिणः [भक्षकाः राक्षसः] अप्रजाः (अनुत्पन्नाः) सन्तु ।

of wealth by righteous means each three times or perfectly in all the seven planes of life (youth, house-holdership, retirement & renunciation or missionary life.)

8. Those wise persons, being afire with love for God, and so possessing all good qualities, partake of heavenly joy with angels or saved souls; even in life-time they enjoy the pleasure of the company of angels.

——:o:——

21.—ऋषि: मेधातिथि:, देवता इन्द्र:, शेष: पूर्ववत्

Subject : Indra . God the Almighty, the rest as before.

9—इहेन्द्राग्नी उप ह्वये तयोरित् स्तोममुश्मसि । ता सोमं सोमपातमा ॥१॥

I invoke उप ह्वये the Almighty इन्द्र and Adorable अग्नी God in this इह world. Both ता of them, i. e., the powers denoted by these names, are the best तमा protectors पा of creatures सोम, as इत् we want उश्मसि to know their तयो: creative सोमं group of qualities स्तोमम् !

Note.—None can derive benefit here without the accurate knowledge of water and fire The dual is used because of the use of tow words refer which to one God. God's might & light protect all creatures, whose knowledge makes us wise.

10—ता यज्ञेषु प्र शंसतेन्द्राग्नी शुम्भता नर: । ता गायत्रेषु गायत ॥२॥

O people नर:, praise प्रशंसत both ता Almight इन्द्र and All-light अग्नी in deeds यज्ञेषु, develop शुम्भत them ता and sing गायत of them ता in the metre of Gayatri गायत्रेषु !

Note—The prophet advises the people to pray for the blessing of righteous power & sound knowledge.

11—ता मित्रस्य प्रशस्तय इन्द्राग्नी ता हवामहे । सोमपा सोमपीतये ॥३॥

We invoke हवामहे those ता Almight and All-Light इंद्राग्नी, the protectors of creatures सोमपा for the glory प्रशस्तये of the sun मित्रस्य and for the protection of creatures सोमपीतये

Note.—God employs them in the sun and world for their protection. People should take a lesson from it.

12—उग्रा सन्ता हवामह उपेदं सवनं सुतम् । इन्द्राग्नी एह गच्छताम् ॥४ ।

We call उप हवामहे the strong उग्रा and eternal सन्ता Almighty इन्द्रं and All-Light अग्निं to this इदं created सुतं world सवनं ! Let them, i. e., the two manifestations of God's power come आगच्छतां here इह

६—तेन [अतः] सत्येन [स्वस्य अटल-स्वाभावेन] प्रचेतुने [प्रचेतयन्ति मानेन यस्मिन् तस्मिन्] पदे [प्राप्तुं योग्ये स्थाने स्वर्गे] हे इन्द्राग्नी (पूजनीय देव) अधिजागृतम [अस्माकं रक्षणाय सदैव उद्यतो भव]

Note—अस्मिन् सूक्ते इन्द्रः अग्निः इति द्वौ शब्दौ प्रयुक्तौ स्तः तस्माद् द्विवचनं प्रयुक्तं परन्तु ताभ्याम् एको देवोऽवगम्यते कुतः इन्द्रं मित्रं वरुणम् अग्निम्. आहुः, एकं सत् विप्रा बहुधा वदन्ति इति पूर्वोक्तमंत्राद् आम्नायते ॥

21. 1 I invoke the Almighty, the Adorable in this world. The dual is used from the occurrence of two names of God, Indra and Agni, which denote one God only.) We wish to pray to Him; for, He is the greatest protector of the creation, full of good in your religious works, and thus reveal His power to all. Adorn your life with rightious deeds, sing of them in the vedic verses. Have God before your mind in all your actions so that they may be crowned with success.

3. We worship God in those two attributes indicated by the names of Indra and Agni, the protector of the world, for the welfare of the world and for the grace of salvation.

4. We invoke Him as Indra and Agni, quick in protecting us; O Lord, grace this world and our worship with Thy presence. (The word suta is a past participle used in Sanscrit as a neuter noun, meaning the world, from su: to produce, also worship, arranged by devotees.)

5. May He, the Overlord of society and Supreme Ruler, make the wicked righteous, and stop their growth or increase. (God alone can mellow the stone heart of the iniquitous.)

6. Therefore, O Lord, in virtue of the truth of our righteous work, be Thou ever gracious in the heaven of knowledge no protect us and give us ever-lasting joy!

—:o:—

22—ऋषिः मेधातिथिः, देवता अश्विना, छन्दः गायत्री, स्वरः षड्जः

Subject: God the father-mother, the rest as before.

15—प्रातर्युजा वि बोधयाश्विनावेह गच्छताम् । अस्य सोमस्य पीतये ॥१॥

Tell विबोधय that physicians and surgeons अश्विनौ, originally प्रातः companions, युजा should go गच्छतां about in the world इह to protect पीतये this अस्य creation सोमस्य ।

16—या सुरथा रथीतमोभा देवा दिविस्पृशा । अश्विना ता हवामहे ॥२॥

We employ हवामहे those ता physicians and surgeons अश्विना, who या are very happy सुरथा and best promoters of happiness रथीतमा, both अभा being like स्पृशा gods देवा in the heaven दिवि ।

17—या वां कशा मधुमत्यश्विना सूनृतावती । तया यज्ञं मिमिक्षतम् ॥३॥

O God, physician and surgeon अश्विना, pour blessings मिमिक्षतं on the world यज्ञं by that तया power or speech कशा of yours वां which या is full of मती sweet मधु and pregnant वती with truth सूनृता !

18—नहि वामस्ति दूरके यत्रा रथेन गच्छथः । अश्विना सोमिनो गृहम् ॥४॥

O Physician and Surgeon अश्विना, go गच्छथः by a chariot रथेन to the house गृहं of man सोमिनः wherever यत्रा it may be ; for हि it is अस्ति not न far दूरके to you वाम्

देवता सविता ।

19—हिरण्यपाणिमूतये सवितारमुप ह्वये । स चेत्ता देवता पदम् ॥५॥

I invoke उपह्वये God सविता the creator, whose hands पाणिं hold light हिरण्य-, and who is worth obtaining पदं for protection ऊतये He is स the intelligent चेत्ता or omniscient Being देवता ।

20—अपां नपातमवसे सवितारमुप स्तुहि । तस्य व्रतान्युश्मसि ॥ ६ ॥

Praise उपस्तुहि the un-न decaying पातं creator सवितारं of natual objects. We wish उश्मसि to follow His तस्य deeds व्रतानि or laws.

21—विभक्तारं हवामहे वसोश्चित्रस्य राधसः । सवितारं नृचक्षसम् ॥ ७ ॥

We invoke हवामहे God, the giver of knowledge to people नृचक्षसं, the producer सवितारं and divider विभक्तारं of the wonderful चित्रस्य wealth राधसः of the universe वसोः ।

सखाय आ नि षीदत सविता स्तोम्यो नु नः । दाता राधांसि शुम्भति ॥८॥

Be आनिषीदत friends सखायः । The adorable स्तोम्य : and genetous दाता God सविता soon नु gives शुंभति us नः wealth राधांसि ।

देवता अग्नि :

23—अग्ने पत्नीरिहा वह देवानामुशतीरुप । त्वष्टारं सोमपीतये ॥ ९ ॥

O God अग्ने, bring आवह here इह the glorious उशतीः powers पत्नी : of gods or learned people देवानां and उप the purifying त्वष्टारं sun for the enjoyment पीतये of the world सोम !

24—आग्ना अग्न इहावसे होत्रां यविष्ठ भारतीम् । वरूत्रीं धिषणां वह ॥ १०

O Almighty यविष्ठ God अग्ने, bring आवह here इह or among us for protection अवसे the nourishing भारतीं power होत्रां of land ग्ना : and the acceptable वरूत्रीं intellect धिषणाम् !

25—अभि नो देवीरवसा महः शर्मणा नृपत्नीः । अच्छिन्नपत्राः सचन्ताम ॥ ११

Let the learned देवीः wives पत्नीः of men whose duties पत्राः are not undone, join सचन्तां us नः with great महः joy शर्मणा ।

26—इहेन्द्राणीमुपह्वये वरुणानीं स्वस्तये । अग्नायीं सोमपीतये ॥ १२ ॥

I invoke उपह्वये here इह the power of the sun इन्द्राणीं, the power of the water वरुणानीं for imperishable ease स्वस्तये and the power of fire अग्नायीं for the enjoyment पीतये of the objects सोम of the world.

27—मही द्यौः पृथिवी च न इमं यज्ञं मिमिक्षताम् । पिपृतां नो भरीमभिः ॥ १३

Let the great मही heaven द्यौः and च earth पृथिवी sprinkle मिमिक्षतां this इमं our नः sacrifice or world यज्ञं and fill पिपृतां us नः with protecting qualities भरीमभिः ।

28—तयोरिद्घृतवत्पयो विप्रा रिहन्ति धीतिभिः । गन्धर्वस्य ध्रुवे पदे ॥ १४

Wise men विप्राः take out रिहन्ति the essence पयः of things even इद् from them तयोः (heaven and earth) like वत् butter घृत (from milk) though situate in the ethereal गन्धर्वस्य eternal ध्रुवे region पदे by their abilities धीतिभिः ।

29—स्योना पृथिवि भवानृक्षरा निवेशनी । यच्छा नः शर्म सप्रथः ॥ १५ ॥

O earth पृथिवि, be भव genial स्योना, thornless अनृक्षरा, habitable निवेशनी ; and give यच्छ us नः great सप्रथः happiness शर्म !

Note—May God of the earth, make it comfortable to us !

देवता विष्णुः HYMN ON VISHNU.

30—अतो देवा अवन्तु नो यतो विष्णुर्विचक्रमे । पृथिव्याः सप्त धामभिः॥ १६

The omnipresent God विष्णुः pervades विचक्रमे the world पृथिव्याः with seven सप्त regions धामभि :, so that यतः learned people देवाः may protect अवन्तु us नः thereby अतः ।

Note—The seven regions are earth, water, fire, air, light, atomsphere and properties of objects.—S. D.

31—इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदम् । समूढमस्य पांसुरे ॥ १७ ॥

The omnipresent God विष्णुः ever नि makes दधे this इदं cognisable समूढं world पदं three-fold त्रेधा in the atomic region पांसुरे of this अस्य universe.

Note—The three-fold world is solid, liquid and gaseous; also atomic luminous and opaque state of matter.

32—त्रीणि पदा विचक्रमे विष्णुर्गोपा अदाभ्यः । अतो धर्माणि धारयन् ॥ १८

The omnipresent विष्णुः, protecting गोपाः and eternal अदाभ्यः God pervades विचक्रमे three त्रीणी regions पदा, upholding धारयन् the laws धर्माणि there अतः ।

33—विष्णोः कर्माणि पश्यत यतो व्रतानि पस्पशे । इन्द्रस्य युज्यः सखा ॥ १९

Look at पश्यत the works कर्माणि of God विष्णोः, whence यत the fit युज्यः companion सखा of God इन्द्रस्य (the human soul) learns पस्पशे the duties व्रतानि to perform.

34—तद्विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरयः । दिवीव चक्षुराततम् ॥ २०

Learned people सूरयः always सदा see पश्यन्ति that तत् supreme परमं phase of existence पदं of God विष्णोः like इव the projected आततं sight चक्षुः in the sky दिवि । [॥२२

35—तद्विप्रासो विपन्यवो जागृवांसः समिन्धते । विष्णोर्यत्परमं पदम् ॥ २१

Vigilant जागृवांसः learned विपन्यवः savants विप्रासः realise समिन्धते that तत् which यत् is God's विष्णोः supreme परमं phase of existence पदम् or His glory.

Prose order and explanation in Sanscrit.—

22 १—जानीहि विबोधय च प्रातः प्रभातकाले युजा योक्तारौ आत्मनः शरीरस्य संयोजनं कुर्वन्तौ अश्विनौ द्यावापृथिव्यौ तयोः व्यापकः परमेश्वरः अस्य सोमस्य पदार्थ समूहस्य पीतये पालनाय इह अस्मिन् संसारे आगच्छताम् एतु आयातु प्रातःकाले परमेश्वरः समस्त-विघ्नेभ्यो रक्षणाय प्रार्थितव्यः ।

२—ता तौ उभा द्वौ देवा देवौ अश्विनौ व्यापकौ हवामहे या यौ सुरथा शोभनः रथः रमणीय स्थानं जगत् यस्य तौ रथीतमा श्रेष्ठरथितौ दिवि आकाशे स्पृशा वर्तितौ । द्विवचनस्य सुपां लुक् आकारादेशः । अश्विन् शब्दः द्विवचने आयाति तदर्थः एकः देवः ॥

३—हे अश्विना देव, या वां युवयोः तव मधुमती ब्रह्मविद्यायुक्ता सूनृतावती प्रशस्ता बुद्धियुक्ता वाणी यस्यां सा कशा वाणी अथवा शासनम् अस्ति तया सह यज्ञं संसारं धर्मं मिमिक्षतम् सेक्तुं इच्छतम् रक्ष (मिह सेचने सन् । यथा अश्वः कशया यम्यते तथा परमेश्वरः सत्येन विद्यया संसारं यमति रक्षति ।

४—हे अश्विना व्यापक परमेश्वर, रथेन आत्मना सोमिनः संसारिणः गृहं गच्छथः तत्र धर्मं प्रचारय यत्र वां ते न हि खलु किञ्चिद् दूरके तव शक्तेः बाह्यम् अस्ति ।

५—ऊतये रक्षणाय पदं प्रापणीयं सवितारं सृष्टारं हिरण्य-पाणिं हिरण्यानि सूर्यादीनि पाणौ सामर्थ्ये यस्य तं देवम् उपह्वये आह्वयामि पूजयामि स चेत्ता ज्ञानस्वरूपः देवता अस्ति ।

६—अवसे रक्षणाय अपां ये प्राप्नुवन्ति सर्वान् तेषां प्रणेतारं नपातं न विद्यते पातः यस्य तं विनाशरहितं सवितारं सृष्टारम् उपस्तुहि प्रशंसय । तस्य व्रतानि कर्माणि उश्मसि प्राप्तुं कामयामहे ।

७—विभक्तारं फलविभाजितारं पदार्थानां पृथक्‌कर्तारं वसोः निवासस्य चित्रस्य अद्भुतस्य राधसः धनस्य सवितारम् उत्पादकं नृचक्षसं नृणां मनुष्याणां चक्षा प्रकाशः यः तं देवं हवामहे ।

८—हे सखायः सुहृदः आनिसीदत प्रभोः स्मरणाय तिष्ठत स्तोम्यः स्तुतियोग्यः दाता सविता नः राधांसि धनानि नु क्षिप्रं शुम्भति शोभयति पवित्रीकरोति ।

९—हे अग्ने परमेश्वर देवानां विदुषां उशतीः वशं कारयितुं समर्थाः पत्नीः शक्तीन् (यस्मिन् द्रव्ये या शक्तिः वर्तते सा तस्य पत्नी पालयत्री उच्यते कुतः गुणाः पदार्थान् रक्षन्ति) इह अस्मिन् जन्मनि आवह प्रापय

येन त्वा त्वष्टारं जगतः कर्तारं सोमपीतये मोक्षं प्राप्तुं उपप्रमः परमेश्वरं प्राप्नुयाम (उपसर्गे प्रयुक्ते तस्य अनुकूला क्रिया योजनीया)

१०—हे यविष्ठ बविन् अग्ने, अवसे रक्षणाय इह संसारे मा: दिव्य-गुणान् आ समन्ताद् वह अस्मान् प्रापय तथा होत्रां परमेश्वरस्य आह्वानस्य शक्तिं भारती पोषकां शक्तिं वरूत्रीं वरणीयां धिषणां बुद्धिं प्रापय येन ईश्वर तव दर्शनं सुलभं स्यात् ॥

११—देवीः दिव्य-गुणाः नृपत्नीः मनुष्याणां पालयित्र्यः अच्छिन्न-पत्राः न भंगानि पत्राणि कर्म-साधनानि यासां ताः अवसा रक्षणेन महः महता शर्मणा सुखेन नः अस्मान् प्रापय अभि सचन्ताम् सेवन्ताम् । वयं शुभान् गुणान् प्राप्नुयाम ।

१२—इह अस्मिन् कर्मणि स्वस्तये अविनाशाय सोमपीतये मोक्षा-कांक्षा-तृप्तये इन्द्राणीं बलं वरुणानीं विद्याम् अग्नयीं क्रियां उपह्वये प्रार्थ-यामि । एताः शक्तयः परमेश्वरस्य ज्ञानाय अवश्याः सन्ति ।

१३—मही महती द्यौः प्रकाशस्वरूपा पृथिवी विस्तृतमया च हे देव इमं नः यज्ञं धर्मानुष्ठानं मिमिक्षताम् कृपामृतेन सिंचताम् भरीमभिः पोषणैः नः अस्मान् पिपृतां पूरयताम् । भृ इमन् पृ पोषणे बहु ।

१४—गंधर्वस्य गां पृथिवीं धारयति स तस्य ईश्वरस्य ध्रुवे निश्चले पदे प्रापणीये सामर्थ्ये विप्राः मेधाविनः तयोः द्यावापृथिव्योः घृतवत् बल-प्रेरकं पयः सारं विद्यां धीतिभिः कर्मभिः रिहन्ति आददते श्लाघयन्ते ।

१५—हे पृथिवि विस्तृत स्वरूप व्यापक ईश्वर स्योना सुखहेतुः अनृक्षरा दुख-कण्टक-रहिता दुःख-हर्ता निवेशनी धाम भव सप्रथः विस्तीर्णं शर्म नः यच्छ देहि ।

१६—यतः यस्मात् कारणात् विष्णुः परमेश्वरः (वेवेष्टि व्याप्नोति चराचरं जगत् विश् धातुः नुः प्रत्ययः) पृथिव्याः प्रथिवीम् आरभ्य आकाश-पर्यन्तं-पृथिवी-जल-तेजः-वायु-आकाश-इन्द्रिय-मनः आत्मिकं सप्त (भूः भुवः स्वः महः जनः तपः सत्यं) धामभिः निवास-स्थानैः सह विचक्रमे व्याप्नोति तान् सर्वतः अधितिष्ठति विजयते, अतः तस्मात् देवाः विद्वांसः मुक्त-जीवाः नः अवन्तु रक्षन्तु सर्वत्र विद्यमानस्य ईश्वरस्य सहायेन ।

१७—विष्णुः व्यापकः ईश्वरः इदं प्रत्यक्षं जगत् विचक्रमे व्याप्नोति अस्य जगतः पांसुरे परमाणु-मंडले अन्तरिक्षे समूढं सम्यक् ऊढं नीतं (वह धारणे क्तः) पदं प्राप्यं स्थानं त्रेधा त्रिभिः प्रकारैः (आह्वयं भार्द्रचं वाष्प्यं जगतः रूपं भवति) निदधे अस्थापयत् ।

१८—अदाभ्य: अहिंस्य: गोपा: रक्षक: विष्णु: अत: जगत: धर्माणि गुणान् धारयन् पोषयन् त्रीणि पदा पदानि भूमि: अन्तरिक्षं द्यौ: एतानि विचक्रमे विस्तारितवान् ।

१९—विष्णो: व्यापकस्य इन्द्रस्य ईश्वरस्य कर्माणि जगत: रचनां पश्यत हे मनुष्या: यूयं जानीत, यत: यस्मात् युज्य: अवगन्तुं योग्य: तव सखा मित्र: परमेश्वर: व्रतानि नियमान् पस्पशे पदार्थेषु बध्नाति चरितार्थान् करोति । ईश्वरस्य रचनां कथं च स नियमान् संचालयति इति दृष्ट्वा मनुष्य: विद्वान् भवति ईश्वरं च जानाति ।

२०—सूरय: विद्वांस: विष्णो: व्यापकस्य ईश्वरस्य तत् पूर्वोक्तं परमं सर्वोत्कृष्टं पदं प्रापणीयं स्थानं स्वर्गं सदा निरन्तरं दिवि आकाशे प्रकाशे आततं समन्तात् विस्तृतं चक्षु: नेत्र-वृत्तिम् इव पश्यन्ति प्रेक्षन्ते । परमेश्वर: सर्वत्र एवं व्याप्त: अस्ति यथा दृष्टि: सूर्यस्य प्रकाशे संविशति ।

२१—यद् विष्णो: परमं पदम् अस्ति तद् विपन्यव: स्तोतार: (पन स्तुतौ यु: प्रत्यय:) जागृवांस: प्रबुद्धा: विप्रास: मेधाविन: समिन्धते आत्मनि संदीपयन्ति प्राप्तुं प्रयतन्ते ध्यायन्ते । ऋते ज्ञानात् न ईश्वरो दृष्टव्योऽस्ति ।

Meaning of Sanscrit—

22. 1. May God, the Father-Mother, glorified in the heaven and earth, who joins the mind and body in the morning, come to the world for the protection of all objects ! God should be invoked in the morning so that the day may pass in peace.

2. We invoke Him, whose glory is revealed in the heaven and earth, whose beautiful car is the world, and whose power spreads in the heaven. (The dual termination is replaced by dà whereof d is elided. The word Ashwin is used in the dual number. Its meaning is one God.)

3. O God Ashwinou, Pervader of the heaven and earth, in whose honied and truthful speech, pregnant with spiritual knowledge, and the best intellect, there is the power of regulating the world, be gracious to will to sprinkle the world, our worship and religion with it ! (The root mih means to sprinkle. The form is the Desiderative : san affix.) As the horse is restrained with the reins, so does God control the world with truth and knowledge. The shower of God's speech means the righteous thoughts, whose prevalence among people tends for their welfare.

4 O Ashwina, all-pervading God, grace the house of a family person with They presence in spirit! There teach or inspire the inmates with righteousness. For, nothing is beyond Thy power.

5. I invoke or adore the Deity in whose hands or power are the luminous spheres, suns, &c. for protection. He is the source of knowledge.

6. Praise the Creator, the Divine Sun, immortal, i. e. whose fall there is nowhere, who is the leader of all, for protection. Try to follow His laws or imitate His deeds according to thy power.

7. We invoke the Deity, who is the light of mankind, who is the producer of wonderful wealth, who is the maker of worlds, and who allots the fruits of deeds to all and decomposes objects.

8. O companions, sit down to think of God. The adorable, beneficent, Divine Sun soon purifies and adorns our wealth.

9. O God, bring or bestow upon learned men or natural objects their controlling powers or qualities as their wives (An inherent quality of an object, or a power or faculty of a man, is regarded as his wife or patni, which means protectress ; for, qualities or faculties protect their objects.) in this very life time of theirs, so that we may approach thy Presence, the Creator as Thou art, to obtain immortality. (A preposition only being used, an appropriate verb should be appended to it in meaning.)

10. O God, the strong and powerful, bless us with heavenly qualities or powers in this world for protection and enable us to acquire the power to invoke Thee, the Lord God ; the healing or provident power, and the enviable and best understanding so that the vision of Thee, the Lord God, may become easy to us!

11. Let heavenly qualities, the protectresses of men, whose means of performing righteous or religious works are not destroyed, serve us from all sides with great ease and protection. We may acquire good qualities.

12. I pray for strength, knowledge, and exertion or activity for emancipation from death, for the satisfaction of the desire of immortality in this service or world. These qualities are necessary for the knowledge of God.

13. Let the great and luminous heaven and the extensive earth, O God, sprinkle or bless this worship or practice of virtue

of ours and fill us with providence. (Bhri: to nourish with eman affix, form yung or frequentative)

14. Great wise men taste the milk of knowledge or essence of truth, giving energy with their good deeds, from the heaven and earth situate in tee eternal power of God, the upholder of the world (Gandharva from gau : earth, dhri: to hold, or gandha: odor, arv : to go, hence, the carrier or giver of odor or health).

15. O God, all-pervading, (Prithivi is a name of God from his pervasion) be the cause of ease, the reliever of the thorns of pain, our home and give us great joy.

16. Since God is present every where, pervading both the movable and immovable objects (vish: to pervade nu affix), from the earth to the heaven, and presides over all the seven abodes of beings—the earth light, air, water, ether, senses, will, let the angels or departed souls or learned persons protect us with the help of all-pervading God' (The seven regions are bhu. bhuva, swa, maha, jana, tapa, satya).

17. God pervades this visible world. He has established the three forms of the world—solid, liquid and gaseous, in the atmosphere or interplanetary region, well-conducted. (Vah to hold, ktah affix.)

18. God is merciful and protecting. As He upholds and preserves the three regions of the world, that is, the earth, the higher region, and the luminous region, He pervades them.

19. O people, look at the works of God, the all pervading, so that you may know how your Friend approachable by you, works out the laws in objects! Having observed the works of God and how He applies the laws of nature, a man becomes learned and comes to know God.

20. Learned men ever see the all-pervading God's above-mentioned Presence, the best of all obtainable blessings, the heaven exist in the celestial region or His own light as the eye-sight pervades the solar light. God exists everywhere in the same manner as the eye sight pervades the solar light.

21. He saints (sing rs of God's praise (pan. to praise and yu affix) being awake and wise, light the Divine fire in the mind to see all-pervading God's supreme estate or presence. Without knowledge God is not apprehensible.

23 ऋषिः मेधातिथिः, देवता इन्द्रः, छन्दः गायत्री स्वरः षड्ज् ।

Subject: Indra, Seer: Medhatithi, the rest as before.

36—तीव्राः सोमास आगह्याशीर्वन्तः सुता इमे । वायो तान् प्रस्थितान् पिब १

These इमे blessed आशीर्वन्तः objects सोमासः are created सुताः in abundance तीव्राः। O God वायो, come आगहि and protect पिब them तान्, the movable ones प्रस्थितान् !

Note—This is said of God, who orders the wind to take care of creatures. The word Vayu means both God and air as well as a sentient being.

37—उभा देवा दिविस्पृशेन्द्रवायू हवामहे । अस्य सोमस्य पीतये ॥ २ ॥

We invoke हवामहे two fold उभा power देवा, of God Almighty and mover इन्द्रवायू, residing स्पृशा in heaven दिवि for the protection पीतये of this अस्य world सोमस्य ।

Note—Fire or electricity and air which depend one upon another fo manifestation, give many blessings to man.

38—इन्द्रवायू मनोजुवा विप्रा हवन्त ऊतये । सहस्राक्षा धियस्पती ॥ ३ ॥

Wise men विप्राः invoke हवन्ते God Almighty and Mover इन्द्रवायू, swift जुवा as mind मनः, variously सहस्रा useful अक्षा, and protectors पती of works धियः, for prosperity ऊतये ।

39—मित्रं वयं हवामहे वरुणं सोमपीतये । जज्ञाना पूतदक्षसा ॥ ४ ॥

We वयं invoke हवामहे God the Friend मित्रं affable and वरुणं, all-knwing जज्ञाना, who purify पूत and give strength दक्षसा, for the protection of the world सोमपीतये ।

Note.—Vital airs are counted 10 as follows:—prana (inspired breath) apana (expired breath or fœtid air), vyana (air concerned with digestion) samana (air diffused in the body), udana (air ascending to the brain), nage (air which produces belching), kurma (air which causes nictitation), krikala (air which excites the sensation of hunger), devadatta (air which causes yawning), and dhananjaya (air which produces elasticity and decomposition after death). These ten airs together with the soul are called the 11 Rudras They leave the body on death. The ten airs form the physicâl vehicle of the soul. I donot know their names in English. Mitra Varuna also mean the sun and moon.

40—ऋतेन यावृतावृधा वृतस्य ज्योतिषस्पती । ता मित्रावरुणा हुवे ॥ ५॥

I invoke हुवे God with the ता attributes of the Friend and the Saviour मित्रावरुणा, which यौ are developed by truth ऋतेन,

which are sustained by Truth ऋतावृधा, and which are the protectors पती of the light ज्योतिषः of Truth ऋतस्य ।

Note—Man can not do without the sun and the air which are created by God and which produce water and light.

41—वरुणः प्राविता भुवन्मित्रो विश्वाभिरूतिभिः । करतां नः सुराधसः ॥६

God वरुण : the Friend मित्रः is भुवत् the giver of ease प्राविता by innumerable विश्वाभिः ways of protection ऊतिभि : May He make करतां us नः wealthy राधसः well सु !

42—मरुत्वन्तं हवामह इन्द्रमा सोमपीतये । सजूर्गणेन तृम्पतु ॥ ७ ॥

We invoke हवामहे God the Almighty इन्द्रं accompanied by angels मरुत्वंतं for the enjoyment पीतये of objects सोम । He actuates तृम्पतु all with सजुः His group गणेन of angels or powers.

Note—Men should employ electricity and different gases in the use of worldly things, just as God does in the phenomenal world

43—इन्द्रज्येष्ठा मरुद्गणा देवासः पूषरातयः । विश्वे मम श्रुता हवम् ८

All विश्वे the groups गणाः of angels मरुत् of wonderful qualities देवासः, of which God इन्द्र is the best and most ancient ज्येष्ठा and which are emanated रातयः from the Protector पूष, make my मम voice हवं or prayer audible श्रुता or heard.

Note.—Without air no sound can be heard. These airs fan the fire of the sun.

44—हत वृत्रं सुदानव इन्द्रेण सहसा युजा । मा नो दुःशंस ईशत ॥ ९ ॥

Let those beings, diffusing ease सुदानवः and joined युजा by God इन्द्रेन and strength सहसा, destroy हत darkness वृत्रं (clouds). May they never मा become ईशत painful दुःशंसः to us नः !

Note.—The knowledge of the different kinds of air is very necessary to man's happy life on earth. God's various powers dispel the darkness of ignorance.

45—विश्वान् देवान् हवामहे मरुतः सोमपीतये । उग्रा हि पृश्निमातरः ॥१०

We invoke हवामहे all विश्वान् the angels देवान् and learned men मरुतः for the protection पीतये of the world सोम, as हि they

are effective सत्रा . or strong and are produced मातर: in the sky पृश्नि ।

46—जयतामिव तन्यतुर्मरुतामेति धृष्णुया । यच्छुभं याथना नरः ॥११॥

Electricity तन्यतुः goes about एति in the world by the upholding power धृष्णुया of the airs मरुतां like इव victors जयतां O People नरः, thereby obtain याथन whatever यत् is good शुभं !

Note.—People should always increase their happiness by knowledge and employment of these natural objects.

47—हस्कारािद्युतस्पर्यतो जाता अवन्तु नः । मरुतो मृळयन्तु नः ॥१२॥

So अत let the airs मरुतः produced परिजाताः from the luminous हस्करात् electricity विद्युत् protect अवन्तु us नः and comfort मृळयन्तु us नः ।

Note.—People obtain ease from the knowledge of air, electricity, water and vegetable kingdom. Let the angels born of God's light protect us.

48—आ पूषञ्चित्रबर्हिषमाघृणे धरुणं दिवः । आजा नष्टं यथा पशुं ॥१३॥

O Glorious अघृणे God पूषन्, send अज light दिवः to the world धरुणं of wonderful qualities चित्रबर्हिषं as यथा a man does to trace a lost नष्टं animal पशुं !

Note.—All animals after death are supposed to pass into some luminous air in upper regions. The verse may mean, O man of great learning, worship the Support of heaven as the Invisible Soul of the universe ! Commentaries are not satisfactory.

49—पूषा राजानमाघृणिरपगूळ्हं गुहा हितम् । अविन्दच्चित्रबर्हिषं ॥१४॥

The glorious अघृणिः Protector पूषा knows अविन्दत् the soul राजानं, much hidden अपगूळ्हं, placed हितं in the intellect गुहा and wonderfully चित्र luminous बर्हिषं ।

50—उतो स मह्यमिन्दुभिः षड्युक्ताँ अनुसेषिधत् । गोभिर्यवं न चर्कृषत् ॥१५॥

And उत He सः may send अनुसेषिधत् me मह्यं the six षड् seasons pregnant युक्तान् with good things इन्दुभिः as often as न food grain यवं is sown चर्कृषत् by means of cattle गोभिः ।

51—अम्बयो यन्त्यध्वभिर्जामयो अध्वरीयताम् । पृञ्चतीर्मधुना पयः ॥१६

The friendly जामयः rain waters अम्बयः go यन्ति by the ways अध्वभिः of our sacrifices, touching पृञ्चती: the land water पयः with sweetness मधुना।

Note.—Water going up is got cleared and then does friendly service to us

52—अमूर्या उप सूर्ये याभिर्वा सूर्यः सह। ता नो हिन्वन्त्वध्वरम्॥ १७

Let those ताः invisibles अमू which या are in the sun सूर्ये or या with सह which याभिः the sun सूर्यः exists, bless हिन्वन्तु our नः sacrifice अध्वरम्।

53—अपो देवीरुपह्वये यत्र गावः पिबंति नः। सिन्धुभ्यः कर्त्वं हविः॥ १८

I invoke उपह्वये celestial देवीः waters अपः which यत्र sunbeams गावः drink पिबन्ति from seas or rivers सिन्धुभ्यः to perform कर्त्वं a sacrifice हविं।

Note.—Rain or pure water should be used in drinking, bathing and other works. Sacrifice means a work or religious duty.

54—अप्स्वन्तरमृतमप्सु भेषजमपामुत प्रशस्तये। देवा भवत वाजिनः॥ १९

O sages देवाः, be भवत wise or strong वाजिनः to describe the qualities प्रशस्तये of waters अपां, the ambrosia अमृत in the midst अन्तः of waters अप्सु and उत the medicine भेषजं found in waters अप्सु!

Note.—The medicinal properties of waters should be well investigated by wise men and proclaimed to people. Ambrosia is a name of pure water in Sanscrit.

55—अप्सु मे सोमो अब्रवीद् अन्तर् विश्वानि भेषजा।

अग्निं च विश्व शंभुवम् आपश्च विश्वभेषजीः॥ २०॥

God सोमः told अब्रवीत् me मे all विश्वानि the medicines भेषजा in the midst अन्तः of waters अप्सु and च all-विश्व curative शंभुवं fire अग्निं and च waters आपः of universal विश्व medicine भेषजीः।

Note.—Soma is translated by God. Commentators say it is a god or a plant that indicates the medicinal properties and energy of water.

The word soma is described by my friend, Pandit Khunnilal Shastry, a well-known Hindu physician, versed in the Charaka and Sushruta, the two ancient Hindu medical books, in the Harbinger of January, 1893.

56—आपः पृणीत भेषजं वरूथं तन्वे मम। ज्योक् च सूर्यं दृशे॥ २१॥

O God अपः, pour पृणीत a disease-preventive विश्वं medicine भेषजं into my मम body तन्वे to enable me च to see दृशे the sun सूर्यं or divine power long ज्योक् !

Note.—The word apa means God, nature, elements, water, all-pervading substance, and breath. Purification of breath is neccssary to keep health.

57—इदमापः प्र वहत यत् किंच दुरितं मयि ।
यद् वाहमभिदुद्रोह यद् वा शेप उतानृतम् ॥ २२ ॥

O God अपः, remove प्रवहत all इदं whatever यत् किंच is evil दुरितं in me मयि or वा what यत् I अहं hate अभिदुद्रोह or वा whatever यत् insulting is uttered by me to a learned person शेपे as well as उत falsehood !

Note.—God's help should be asked in getting rid of all evils in one's self.

58—आपो अद्यान्वचारिषं रसेन समगस्महि ।
पयस्वानग्न आगहि तं मा संसृज वर्चसा ॥ २३ ॥

Would that I follow अन्वचारिषं God अपः ! May we together सं come अगस्महि by quintessence रसेन ! O God of fire in water अग्ने, possessed of essence पयस्वान्, come आगहि or be revealed in this life अद्य and regenerate संसृज me मा with glory वर्चसा or light of knowledge !

59—सं माग्ने वर्चसा सृज सं प्रजया समायुषा ।
विद्युर्मे अस्य देवा इन्द्रो विद्यात् सह ऋषिभिः ॥ २४ ॥ २३ ॥

O God अग्ने, regenerate संसृज me मा with the light वर्चसा of learning and bless me with great and good children प्रजया and with life अयुषा ! Sages देवाः of this अस्य world may recognise विद्युः me मे and also God इन्द्रः together with सह expounders of the Vedas ऋषिभिः may accept विद्यात् me.

Note.—When a soul leaving her former body obtains a new one, the inherent or mental fire or energy in her develops her new tenement. None but learned people know her good and evil works which are the causes of her rebirth. God knows the actions of all thoroughly and deals proper doles to them all.

———o———

Prose order with meaning in Sanscrit and translation:--

(वायु सूक्तं)

23 १ हे वायो गतीश्वर संसारस्य गतेः कर्तः, (वा गतौ यु प्रत्ययः) इमे प्रत्यक्षाः सोमासः पदार्थाः (सु उत्पादने मन् प्रत्ययः बहुवचने आत् जसि असुक्) तीव्राः तीक्ष्णवेगाः तर्पयितुं समर्थाः वा, आशीर्वन्तः प्रशस्ताः आयुर् वर्धकाः सुताः उत्पन्नाः वर्तन्ते, अतः त्वम् आगहि आगच्छ अर्थात् तेषाम् अन्तः प्रकाशस्व विराजस्व, अनन्तरं प्रस्थितान् विद्यमानान् तान् पिब पालय। परमेश्वरस्य रक्षां विना पदार्थाः विनश्यन्ते।

23. 1. O God of motion, the Author of the revolution of the world (Vayu from va : to blow or move, yu affix), these creatures (soma from su : to create and man affix. To the plural of somas asuk is added, of which uk is dropped.) full of energy, able to move, developing life, are here; so do Thou come, that is, illume their interior or self, or dwell in them; then protect them ! Without God's protection, things are destroyed.

(इन्द्रवायु सूक्तम्)

२ अस्य अस्माकम् अग्रे स्थितस्य सोमस्य संसारस्य पदार्थ-समूहस्य मोक्षस्य च प्रीतये रक्षणाय वयम् उभा द्वौ दिवि प्रकाशे स्पृशा वर्तिनौ (सुपो लुक् आकारादेशः) देवा देवौ इन्द्रवायू (द्वाभ्यां गुणाभ्यां सहितम् ईश्वरं) सूर्य-पवनाख्यौ वा हवामहे आह्वयामः मनसि स्मरामः (सूर्यः वायुः सर्वेषां नीरोगतार्थम् अवश्यौ स्तः अनन्तजीवनाय च वायुगुण-विशिष्ट उत्पादक ईश्वर एव प्रभवति)।

2. We invoke the two powers of God, manifested in the glory of heaven (Ubha is ubhou, the dual termination is replaced by da, of which d is dropped.) namely, the sun and air for the protection of all the objects of the world and for the blessing of immortality, that is, we think of them. These are necssary for the health of all. For immortality, the Lord God of motion alone is competent to give.

३ ऊतये रक्षणाय विप्राः विद्वांसः मनोजुवा मनोवत् जवेते गच्छतः क्षिप्रं चरन्तौ, सहस्राक्षा विश्वतश् चक्षुः सर्वदृक्, धियः बुद्धेः पती स्वामी पालकौ वा इन्द्र-वायू मरुत्वन्तम् इन्द्रं हवन्ते स्तुवन्ति।

3. Learned men praise or invoke God, attended by angels or departed saved souls, swift as the mind, the eye of the world, that is, seeing all, and the Lord of the human intellect, for protection. (The two powers of God—light and motion, preside over man.)

(मित्रावरुण सूक्तम्)

४ सोमपीतये पदार्थरक्षणाय मोक्षप्रापणाय वयं मित्रं हितकारिणं वरुणं श्रेष्ठं अज्ञाना ज्ञानवन्तौ जानन्तं पूतदक्षसा पवित्रीकरणे चतुरौ पावनं परमेश्वरं हवामहे स्तुमः ।

4. For the protectiou of creatures and for the blessing of immortality, we invoke and praise God, the benefactor, all-wise, able to purify us all.

५ ता तौ मित्रा वरुणा (आनङ् मित्रस्य अकारस्य डादेशश्च) पूज्यपरमेश्वरं, हुवे मनसि स्मरामि आददे च, यौ ऋतेन सत्यवचनेन ऋता श्रद्धया वृधौ प्रादुर्भूतौ सत्यस्य वर्धकौ वा ऋतस्य सत्यस्य ज्योतिषः प्रकाशस्य ज्ञानस्य पती पालकौस्तः ।

5. I invoke the benevolent and adorable God in the mind. Those two powers of God are developed in us by veracity and faith. They preside over light and knowledge.

६ विश्वाभिः सर्वाभिः ऊतिभिः रक्षाभिः वरुणः मित्रः हितकारी परमेश्वरः प्राविता प्रकर्षेण रक्षकः भुवत् भवतु (लेट), तथा नः अस्मान् सुराधसः श्रेष्ठ-धन-युक्तान् करतां करोतु ।

6. May the most holy and benevolent God be our protector with all His powers of protection ! May He bless us with righteous wealth !

७ सोमपीतये संसाररक्षणाय मरुत्वन्तं देवगणसमेतम् इन्द्रम् आहवामहे स्तुमः, स सजूर्गणेन ससमानं जूः जुष् प्रीतिः यस्य स संप्रीतिः सर्वमित्रः एतादृशानां देवानां मुक्तजीवानां गणेन समूहेन सह मरुत्वान् इन्द्रः तृपतु प्रसन्नो भवतु ।

7. We invoke God, attended by all His servants or saved souls, for the protection of the world and for immortality. May He, whose love extends to all, together with His hosts of angels, be pleased with us !

(मरुत् सूक्तम्)

८ हे (इन्द्रः ज्येष्ठः येषां) इन्द्रप्रमुखाः, पूष्णः पोषकस्य ईश्वरस्य इव रातिः दानम् येषां पूषरातयः परमेश्वरवत् दातारः विश्वे सर्वे देवासः मरुद्गणाः मुक्तजीवाः विद्वांसः ईश्वरस्य भक्ताः, मम मे हवं स्तुतिं श्रुत शृणुत अस्मद्रक्षणे सहायं कुरुत ।

8. O lerned persons or saved souls, the servants of God, and whose generosity is after God, and whose lord is God, hear my prayer and help me in the protection of the world !

९ हे सुदानवः शोभनदानयुक्ताः सहसा वलवता युजा योग्येन इन्द्रेण सह वृत्रं मेघम् अविद्यान्धकारं हत विनाशयत, स दुःशंसः अपयशः पापात्मा नः अस्मान् मा ईशत न प्रभावयेत् मेरयेत् !

9. O Benevolent angels, whose charity is laudable, joined by God the Almighty, destroy the darkness of ignorance! That evil, disgrace, may not overcome us !

१० सोमपीतये जगद्रक्षणाय विश्वान् सर्वान् देवान् हवामहे, हि यतः ते उग्राः बलिष्ठाः पृश्निमातरः पृश्निः आकाशः माता येषां प्रकाश-संभवाः मरुतः मुक्तजीवाः आप्ताः सन्ति ।

10. We pray for the aid of all learned persons for the protection of the world; for, they are strong, and heaven-born or the children of light : they are saved souls.

११ हे नरः नेतारः कर्मसु मार्गस्य दर्शकाः, यत् शुभं सुखं मरुतां वायूनां तन्यतुः विद्युत् इव जयतां शूराणां धृष्णुया धैर्यम् एति गच्छति प्राप्नोति, तत् नः याथन प्राप्नुथ ।

11. O Leaders, the guides in the path of virtue, bless us with that joy and strength, which falls to the lot of the brave, victorious and saved, like electricity, that is, strength as of electricity!

१२ मरुतः देवगणाः, विद्युतः तन्यतोः इस्कारात् दीपनात् परिजाताः उत्पन्नाः सन्तः, नः अस्मान् अवन्तु अतः ते नः मृडयन्तु सुखयन्तु

12. O saved souls or hosts of angels, who are born of light or electricity, protect and comfort us !

(पूष्णः सूक्तम्)

१३ हे आघृणे आ समन्तात् घृणिः दीप्तिः यस्य सः संबोधने दीप्ति-युक्त पूषन् पोषक ईश्वर, नष्टं पशुं यथा सदृशं दिवःस्वप्रकाशात् चित्र-बर्हिषम् आश्चर्ययुक्तम् अन्तरिक्षं धरुणं पृथिवीं च आ अज सर्वतः प्रकाशय ! परमेश्वरस्य कृपया सर्वत्र सर्वेषां पोषणं सुखं भवतु ।

13. O Provident God, whose glory exists everywhere, send Thy wonderful light from heaven to the earth and firmament! The grace of God protects and comforts all everywhere.

१४ आघृणिः दीप्तिमान् पूषा पालकः गुहा हृदि हितं स्थितम् अप-गूढं गुप्तं चित्रबर्हिषं चित्रं विविधं बर्हिः कर्म यस्य तं विचित्र-कर्माणं राजानं सोमं प्रकाशमन्तं जीवम् अविन्दत् अजानात् जानाति (लङ्)

14. The glorious God, protecting all, and dwelling in the heart of all, knows the secret ideas of good works, and the luminous human soul.

१५ उतो अपि च स पूषा मह्यं मे इन्दुभिः सोमैः स्निग्धैः पदार्थैः सह षड् युक्तान् ऋतून् अनुसेषिधत् पुनः पुनः आनयति न यथा गोभिः बलीवर्दैः क्षेत्री यवं धान्यं प्रति भूमिं चर्कृषत् पुनः पुनः प्रतिवर्षं कर्षति तद्वत् (यङ् लेट्)

15. The all-providing God brings me the good six seasons again and again full of nutritious things, when I as a husbandman plough the land every year and sow the seeds.

(अपां सूक्तम्)

१६ अध्वरीयताम् अध्वरं यज्ञम् आत्मनः इच्छताम् अस्माकम् धार्मिकानाम् अध्वभिः मार्गैः धर्मानुष्ठानैः जामयः मातृस्थानीयाः अम्बयः ईश्वर-कृपा-धाराः मधुना धर्मरसेन पयः अमृतं पृञ्चतीः स्पर्शयन्त्यः मोक्ष-साधनानि दर्शयन्त्यः यन्ति गच्छन्ति विद्यन्ते अस्माकं धर्मकार्येषु ईश्वरस्य कृपा विद्यते। अप् शब्दस्य अर्थः इह देवता मुक्तजीवाः वा प्रतीयते ये च सूर्यलोके निवसन्ति, तस्य च रश्मिभिः सह इह धर्म-कार्येषु सहायार्थम् आगच्छन्ति ते तु ईश्वरस्य कृपात्मिकाः सन्ति।

16. The milk of religion, the showers of God's grace, acting as the mother in the performance of our virtuous acts, desirous of righteousness, as we are, come from heaven, sprinkling nectar on our deeds. Our acts of virtue stand in need of God's grace. The word apa appears to mean saved souls, who inhabit the solar region and come here to help us in righteous works through the medium of rays, which are the embodiment of God's grace.

१७ ताः आपः देव्यः व्यापक ईश्वरो वा नः अस्माकम् अध्वरं यागं हिन्वन्तु प्रीणयन्तु सफली-कुर्वन्तु, याः अमूः परोक्षाः आपः उप सूर्ये सूर्यस्य समीपे वा अथवा याभिः सह सूर्यः वर्तते सः ईश्वरः अस्माकं पूजां स्वीकरोतु।

17. The showers of God's grace may make our divine worship successful. Those God's powers which are found in the sun, or which control the sun, may make our worship acceptable to God.

१८ देवीः दिव्यगुणोपेताः आपः ईश्वरस्य कृपासरितः उपह्वये तासाम् आह्वानं करोमि यत्र यासु अप्सु नः अस्माकं गावः इन्द्रियाणि ज्ञान-साधनानि पिबन्ति ईश्वरस्य गुणानां ग्रहणेन बलवत्यः भवन्ति, अतः सिन्धुभ्यः स्यन्दन-शीलाभ्यः ईश्वरस्य गुणेभ्यः हविः आह्वानं तेषां स्मरणं कर्तव्यं कर्तुं योग्यम् अस्ति।

18. I invoke the streams of God's grace, or contemplate to imbibe it, wherein our senses, the means of acquiring knowledge, absorbing some attributes of God, get strong; hence it is proper to invoke or think of God's powers, which are flowable.

१९. अप्सु अर्केषु औषध-रसेषु अन्तः मध्ये अमृतं पीयूषं रोग-निरा-करणं वर्तते उत च अप्सु जले भेषजम् औषधं वर्तते, अतः हे देवाः विद्वांसः अपां नीरोगकरणे जलस्य प्रशस्तये उत्तमतो प्रख्यातुं वाजिनः बलवन्तः सदैव धवताः भवत, यस्मात् मनुष्याः रोगान् न प्राप्नुयुः ।

19. There is remedy to cure diseases or elixir of life in water or in the juice of herbs. Hence, O learned men, be always staunch to champion the excellence of water in the treatment of diseases, so that men may not be afflicted with diseases.

२०. अप्सु जलेषु अन्तः मध्ये विश्वानि सर्वाणि भेषजा औषधानि वर्तन्ते इति मे सोमः ईश्वरः उत्पादकः (सु उत्पत्तौ मन् प्रत्ययः) अब्रवीत् मनसि प्रेरितवान् तथा भिषग् जनानाम् अनुभवः च अज्ञापयत्, अग्नि विद्युतं नानाविधं धर्मं च विश्वशंभुवं विश्वस्मै शं सुखं भावयति स तं सर्व-रोग-निवर्तकं च आपः अर्काणां नानाप्रकाराः विश्व-भेषजीः विश्वाः सर्वा भेषज्यः (भेषजस्य ङीप्) यासु ताः सर्व-रोग-निवर्तकाः आपः धारयन्ति इति मे सोमः अब्रवीत् ।

20. God told me or illumined upon my mind that all medicines are found in water (Soma means God from su to create and man affix). It is also ascertained by the experience of physicians. God the Soma has also told me that fire and electricity contain various merits, and various kinds of sedatives, curative of all diseases, are found in water. (Hydropathy is founded on this principle)

२१. हे आपः परमेश्वरस्य भक्ताः मुक्त-जीवाः, मम मे तन्वे शरीराय वरूथं निवारकं (वृञ् वरणे ऊथन् प्रत्ययः) भेषजम् औषधं पृणीत पूरयत दत्त, च किंच यतः अहं सूर्यं ज्योक् चिरं दृशे पश्येम द्रष्टुं योग्यः भूयासम् ! यदा जीवस्य कारण-शरीरं तनुः शक्तिः वरूथं श्रेष्ठं परमेश्वरं प्रापयतुं समर्थं भेषजं पाप निवारकं ज्ञानस्य वा औषधं लभते तदा स जीवः सूर्यम् उत्पादकं परमात्मानं ज्योक् चिरं मोक्षस्य अवधि-पर्यन्त दृशे द्रष्टुं योग्यो भवति ।

21. O servants of God, the saved souls, give preventive medicines to my body, so that I may long enjoy the sight of the sun! When the vehicle of the mind obtains the medicine enabling it to see God or the medicine of knowledge, destroying sin, it, that is, the human soul, long enjoys the vision of God, till the end of its salvation (or the time of attendance in God's presence).

२२. हे आपः आप्त-पुरुषाः व्यापक ईश्वर, यत किञ्च किंचित् मयि दुरितं दुष्ट-स्वभाव-जानितं पापं, वा अथवा यत् अहम् अभिदुद्रोह सर्वतः द्रोहं कृतवान् अस्मि, वा अथवा यत् शेपे साधु-जनं शप्तवान् अस्मि, उत अपि च अनृतम् उक्तवान् अस्मि, इदं सर्वम् अपराध-जातं पापं, प्रवहत मत्तः अपनीय अन्यतः नयत! पुनीहि मां हे ईश्वर!

22. O All-pervading God, remove from me whatever evil tendency there is in me or hatred there is in me to others, or I said evil to good people, or falsehood I uttered, all this sin, O God, cast away from me! Purify me.

२३. अद्य अस्मिन् दिने आपः ईश्वरम् अर्चतां जीवानां मार्गं अन्वचारिषम् अंगीकृतवान् अस्मि अतः वयं रसेन प्रेम्णा तद्भक्त्या समगस्महि संगच्छामहे स्म, पयस्वान् हे अग्ने पयस्वान् प्रेम-युक्तः असि तं तादृशं मां वर्चसा ब्रह्म-तेजसा संसृज संयोजय। महाजनानां मार्गेण अनुसरन्तः पुरुषाः न अवसीदन्ति।

23. This day, O God, I have accepted the lot of the souls, worshipping Thee, so that we may be filled with love for Thee! O Glorious God, Thou art full of love, endue me with Divine knowledge or light! Men who follow the path of great men, never fall.

२४. हे अग्ने परमेश्वर, मा मां वर्चसा तेजसा विद्यया संसृज संयोजय, प्रजया संतानेन संसृज, आयुषा शत-शारदीयेन वयसा संसृज! देवाः विद्वांसः ईश्वरस्य भक्ताः मे अस्य धर्मानुष्ठानं (कर्मणि षष्ठी) विद्युः जानीयुः, ऋषिभिः मन्त्र-द्रष्टृभिः आप्त-पुरुषैः सह इन्द्रः परमेश्वरः इदं धर्म-कार्यं विद्यात् जानीयात् स्वीकुर्यात्।

24. O Glorious God, bless me with light and knowledge, the gift of children and long healthy life! Learned men, the servants of God, may recognise my practice of virtue. God with sages may accept this righteous work of mine!

---o---

The above 12 hymns form the Gospel by St Medha-tithi, a son of St Kanwa. If this St Kanwa is the same personage as *the foster father of Empress Shakuntala*, the mother of Emperor Bharat, after whom India is called Bharat-Khand, and who founded a long and powerful dynasty, whose two houses, called the Kouravas and Pandavas, fought at Kuru-Kshetra in the war of Mahabharat 5014 years ago; St Medha-tithi must be contemporary with Emperor Bharat, who was the 36th lineal ancestor of Emperor Yudhishthir, who fought in the above Great War. If 40 years be taken as the average duration of a generation, our Seer St Medha-tithi must have lived 36×40+5014, i. e. 6454 years ago.

The names of the 36 kings, commencing from Bharat, are as follow:—Bharat, Vitath, Suhotra, Vrihat, 5 Ajmeerh, Riksha, Sambaran, Kuru, Sudhanva, 10 Suhotra, Chyavana, Kritayaksha, Vishruta, Chaidroparishara, 15 Vrihadrath, Kushagra, Vrishatha, Pushpavan, Satyahit, 20 Urgah, Sambhava, Jarasand., Sahdeva, Udayah, 25 Shrutsharma, Parikshit, Janamejaya, Surath, Vidoorath, 30 Riksha, Bhimsena, Prateep, Shantanu, Vichitravirya, 35 Pandu, Udhishtir.—Hari-bansha Purana.

His learning and piaty are too well shown in the above hymns to need any mention. Suffice it to say that those who read and assimilate his gospel, will never deviate from the path of righteousness.

Of the 12 hymns of his gospel, 8 hymns, from the 12th to the 19th, both inclusive, contain 84 verses or mantras, given in the Chapter 1, and 4 hymns in the Chapter II contain 59 verses, totalling 143 mantras.

The metre of all but the last three is Gayatri, which is generally of 24 syllables; that of the three is Anushtup of 32 syllables. So all the syllables are nearly 140×24+3×32

= 3456. As some varieties have a syllable or so less, this may be approximately correct.

The names of Deities mentioned in the Gospel by St. Medha-tithi are—Agni, Dwara Devi, Usha, Saraswati, Twashta, Vanaspati, Indra, Vayu, Vrihaspati, Mitra, Pusha, Adittya, Surya, Maruta, Dravinoda, Varuna, Soma, and Ashwina. Of these, Agni, Saraswati, Indra, Vayu, Varuna, Soma, Ashwina, and Mitra occurred in the 1st Gospel by St. Madhu-Chhanda. They were explained there as the names of one God, indicating His different attributes, vide page 350. The names, which are used in this 2nd Gospel by St. Medha-tithi are Dwara Devi, Usha, Twashta, Vanaspati, Vrihaspati, Pusha, Adittya, Surya, Maruta and Dravinoda. Dwara Devi used in ch. I verse 128, means divine means, which promotes prosperity. Usha ch. I ver. 129 means dawn of spirituality. Twashta, ch. I ver. 132, means an analyst or maker, hence God. In mythology, he is a god who makes the world, literally a carpenter. Vanaspati, ch. I ver. 133, means the lord of the vegetable kingdom, hence God. (Vana: a forest, and pati: a lord.). In common parlance, it means plants. Vrihaspati, ch. I ver. 137, means the Great Lord. In astronomy it means Jupiter. In mythology it is the name of a sage, the preceptor of gods. Pusha, ch. I ver. 137, means the nourisher, moon, Ceres or Proserpine in Roman mytholgy. Adittya, ch. I. vers. 137, means the sun, constellations when plural, also undecayable, hence God. Surya, ch. I. vers 143, means God, producer, the sun. Maruta, ch. I ver. 186, means departed spirits, angels, storm gods in mythology. The XIX hymn describes them at length, vide Introduction, page 381 for their origin and mythology. Dravinoda, ch. I ver 153—155, means the giver of wealth, hence God. Thus all these words are significant, and not proper nouns, indicative of so many deities The charge, therefore, of the plurality of gods, that is often laid at the door of the Veda, has originated in ignorance and

hearsay. Honesty in knowledge never hazards a gratuitous charge against a book or system without a thorough comprehension of it. It is the sectarians that calumnise other systems of fai[illegible] [illegible]ting in a foolish heart. The cyclopædiac lear[illegible] [illegible] prophets is an irrefutable proof of their fre[illegible] [illegible]om the absurdity and imposture of sectarianism. No charge is admissible without an assurance of the thorough understanding of their language. The religion of the Veda is the worship of the Supreme Be[illegible]g in spirit. There is no charlatanism of religious sects, prevalent among the common people.

The crown[illegible]g doctrine of the religion, taught by the Veda, is the establishment of communion with God, while man is on earth. This realisation of God is called sakshatakara in Sanscrit.

St. Medha-tithi's Upakhyanam or Gospel is a splendid exposition of the method of succeeding in communion. It is facilitated by the glaring fact, met with in studying the Vedic lore, that the teaching is unadulterated with the venom of sectarianism, whose great aspiration is the establishment of the godhead of sectarian teachers. It is the numerous religious sects that take away man's thoughts from the contemplation of God's glory, shining in nature, and tie them to manism, which is the eclipse of the Divine Sun. The repeated untiring reference to physical and spiritual phenomena in the empire of nature inures the mind to ecstatic pleasure in reading the living hieroglyphics, in which God, our Common Father-Mother, writes His message to us on the ever-renewing sheet of nature. The Veda talks of no temple or synagogue, made with human hands. But, on the contrary, the constantly recurring truth in fire, air, water, earth, ether, the sun, moon, stars, electricity, vegetation, clouds, thunder, currents, dawn, animals is never withheld from our mental view. When the Vedic verses are thoroughly mastered

their articulation presents, not the letters or sounds of the verses, but the objects signified by them to the mind. It is somewhat painful at first; but daily repetition makes it easy and the mind begins to see the subjects of the Veda verses clearly to its great delight. With this brief preamble, the gleaning of the purport of St. Medha-tihi's Gospel from its poetic and mystic painting and expressing it in common prosaic language, which alone is intelligible in the unilluminated state of the mind, may be somewhat easy and more pleasant to understand.

GOSPEL II.

12. 1. Sincere FAITH in God, who is the owner of the world, which He makes and unmakes, is necessary for DIVINE COMMUNION. 2. It is the learned and illuminated that help us to arrive at the correct idea of God. 3. It is attested by our beginning to acquire angelic qualities. 4. This acquisition is not confined to any favourite locality, since God is present everywhere, and responds to an earnest invocation. 5. We have to rmove all evil propensities from the mind to prepare for their reception. 6 This preparation of the mind by the elimination of evil is not fruitless, for the human self can see God face to face, being a scintilla of the same Divine Fire. 7 Prayer, cultivation of innocence or freedom from injury to any and promotion of knowledge are helpful in this work of the angelification of the mind. 8 There is no fear in this effort; for, the devotee soon enjoys the special protection of God, 9 who loves all that try for righteousness or salvation. 10 His prayer is always acceptable to God, who blesses him with angelic qualities, i. e., power, holiness and light, and 11, if he so desires, with wealth and children. 12 The prayer becomes acceptable, if righteous and sincere.

13. But the ANGELIC QUALITIES are more pleasing to the mind, 2 desirous of the Divine Presence and the promotion of knowledge. 3 For, it is the knowledge of God that discomfits death. 4 With the realization of God in the heart, there

is no death. 5 So let us call upon God in the mind with all our heart. The effort results in the illumination of the mind in which God is immanent. 6 This light should never be put out. It helps us to discern truth, which otherwise it is difficult to know. 7 It is kept up by practising the invocation of God morning and evening. 8 He will condescend to attend to us, as He is generous and knows our wants, 9 namely, KNOWLEDGE, SPEECH & JUSTICE, which are jewels in man. 10 These are accessible to all that worship God and God alone, 11 in whose hand is the knowledge of the beyond, 12 and whose gift to man is wisdom.

14. 1 The invocation of God after wise men leads to 2 the study of GOD's WORKS displayed in the phenomena of 3 electricity, air, light, respiration, health, wealth, the zodiac and rain, which are properly described by the learned. 4 It invigorates the mind. And the use of God's objects brings satisfaction, joy, strength and plenty. 5 Purity and proper aspiration should be learnt from virtuous LEARNED PERSONS, 6 whose existence elevates a country. Being wedded to truth, they promote the world. They make a good home. They expound truly holy works. 9 It is under such circumstances that a man acquires virtuous qualities. 10 He obtains immortality. 11 For, God is the protector of all good works, 12 and is gracious enough to admit good people to His Presence.

15. 1 On earth to His people God sends GOOD SEASONS and abundant harvests. 2 His angels help them in their faith and works. 3 God becomes the leader of His people. 4 Occurrence of good seasons enriches mineral, vegetal and animal kingdoms. 5 Having given them plenty, He enables them to protect it. 6 Their work done with their fear of God, is always good and well preserved. 7 For, God is present in them on the prayer of His saints. 8 They support their learned men. 9 Their Leader is God, 10 whom they invoke

by Vedic verses, 11 who infuses joy into their mind, and 12 who leads them on to good works.

16. 1 Salvation requires that the desire to DO GOOD TO THE WORLD at large should be uppermost in the mind. 2 The dawn of the knowledge of God shows things and means of the protection of the world, 3 which depends upon cultivation and knowledge. 4 God sends power and light to the desire of universal good to ensure knowledge and harvest. 5 He is specially inclined to accept their catholic prayer. 6 With His pleasure the heavens above dispense good influence. 7 Their works are not wasted, since God overshadows them, 8 and removes all evil, 9 giving them all means to fulfill the desire to do good to all.

17. 1. The grace of God gives success or happiness in righteous work, 2 and brings subsistence. 3 The austere life is preparatory to the vis[illegible] of God. 4 Such a life is blessed with the POWER OF MAKING THINGS, beneficence and wisdom. Men of such life remove misunderstanding among people. 5 The strength of their generosity is based on God's pow[illegible]ey never stand in need of any good thing. 7 Th[illegible] with flying colours from the struggle of life, [illegible] rest from the hands of God, 9 who ever responds to their prayer.

18. 1. God, the father of knowledge, gives good people power, mental and physical. 2 They are blesed with health and correct knowledge of things. 3 Their good name serves for a beacon light to others. 4 They are not destroyed like grass as the worldly. 5 They are protected from sin, which destroys the soul. 6 On the other hand, they are allowed to approach the Divine Presence, which insures immortality. 7 They ever do good works and become benefactors. 8 They are glorified in the world. 9 These are the few advantages of the vision of God, who is the Spiritual Sun of the human mind.

19. 1. When God is invoked for the protection of the world, He comes attended by angels to help the work. 2 His

extent of power is unknown to both immortals and mortals, the creatures of God. 3 The angels ministering in the universal righteous work, are of 7 orders. They are recruited from departed spirits. Thus, (1) those who are free from hatred to any being and are learned and astronomers; (2) those who fear God and are irresistible in strength; (3) those who are physicians and majestic; (4) those who are free from cares and enjoy ease; (5) those who preside over rain and sea; (6) those who control light; (7) those who are the lambs of God, i. e., sufferers for all. Infine, God sends full power to those virtuous men who really want to do good to the whole world. They become the benefactors of mankind, such as Bhrigbu, Vashishta, Vishvamitra; Plato, Hipparchus; Christ, Kant, Scheupenhaur, and others, too numerous to mention here.

20. 1. Directing the mind to God by means of the Veda verses of this hymn results in obtaining the highest things and salvation in God. 2 The will and reason should be sent to God through language in concentrated attention, and the minp should be trained to stay in God. 3 Those who do this, attain power to go anywere and make the people on earth happy. It is the state of their Salvation. 4 Such people, that is, these who obtain the grace of God or salvation in lifetime, become honour to their parents. 5 They are reckoned with learned men. 6. They keep up the progress of mankind by revealing new truths in knowledge and thus preserve society in the respective duties of its members, whom they help in attaining salvation. 7 They also lead the people to wealth or success by righteous means in seven phases of life, namely, bachelorship, house-holdership, retirement, and renunciation; performance of religious works, respect of learned people, continuation of charity or free education. 8 They become capable of receiving message from heaven or are able to hold communion with higher beings.

21 1 God should be invoked in the attributes of might and knowledge for the attainment of success in life 2 This invocation also guarantees the promoting of the welfare of the world. 2 Righteous deeds should be upheld. 4 It graces all works. 5 The influence of God's grace makes righteous persons of wicked persons, whose increase is checked in the world. 6 So His grace should always be asked by those who want to do good to the world at large.

22. 1. To do good to the whole world, requires a fervent invocation of the Divine Power in a congregation, praying with one mind, as it were, by singing the Veda verses, which facilitates the travelling on their meaning, and which paint the glories of God. 1. The morning is the most suitable time for meditation, as the mind then returns purified and serene from repose in the lap of God during sleep. 2 Meditation should be on the attributes of the God of the universe, and not a particular sectarian deity. 3 Thro' invocation will flow into the mind the Divine speech, which is science, controling and comforting the whole world. 4 The holding of such seances in the house of families inspires all the inmates with spiritual knowledge and consequent genuine righteousness, which makes a heaven of the earth. 5 The desire to do good to the whole world should be sincere so as to move the Common Father. 6 This desire should be followed with the observance of His laws to one's best power. 7. It is within the compass of possibility to imbibe spirituality from the source of holiness, power, and wisdom, 8 When a congregation prays with one heart, which is helped in chanting the Veda verses intelligently, the Divine Influence descends upon them, who introspect it in their illumination. 9 Then follows the gift of powers, which enable the candidates to do good to the world and to approach the Divine Presence. 10 This gift should not be abused. Its right use is followed by the vision of God. 11 The gift is not perishable, but ever enduring. 12 But prayer for strength'

knowledge and success in achieving immortality should always be made in behalf of the world, 13 so that there should be no disturbance in the practice of virtue on earth. 14 In response to the prayer, God gives the blessings asked for in the interest of the world, 15 and makes the world easy for the work of His saints, sending angels to render help invisibly. 16 For, God is everywhere, merciful and all-protecting, 17 conducting the affairs of the universe with equity, 18 and preserving things in purity. 19 This love of God can be seen by looking at the works of God, 20 who exists in the universe as eye-sight in solar rays, (or as the light of one lamp penetrates that of another). 21 This human effort of attending to God's works in nature results in the advancement of knowledge, which ensures approch to the Divine Presence.

23. The great object of human life is to be qualified for admission to the host of angels and seers, prophets and philosophers, that surround the throne of God. It is done by the heart praying for the salvation of the whole world, for which 1. God is invoked as the author of life or motion to illume the heart of the people, 2 so shat they see the good of immortality or salvation. 3. As sun and air are necessary for the health of the body, so are the blessings of knowledge or light and power or plenty needful to achieve salvation 4 which is in the hand of God, who can prepare us for it 5 God is ever ready to advance these people, who observe veracity and have faith in Him, as these merits befit a person for knowledge and power. 6. For, God is benevolent and 7 loves us with all His powers or angels, 8 who execute the will of God when moved, which is done on the sincere prayer for the good of all creatures. 9 The recipient of God's blessings must not fall into the ditch of ignorance, 10 which misfortune is avoided by frequenting the company of the learned, the children of light. 11 For, it is the wise that lead us in the path of virtue, power, and joy. 12 It is they that

recruit the ranks of angels or devatas. 13 This blessing of God, that is, the jewel of wisdom, is found everywhere, since God's presence, its parent, is everywhere. 14 As He is presen in the heart, He reaches the gift when sincerity is attained. 15 A person becomes qualified for the gift when he or she takes to natural want and is contented with health. 16 He who sends us light and rain, sends us ideas of virtue and powers to practise it. 17 Our work of universal beneficence succeeds when His grace alights upon us. 18 Hence it is very necessary to pray for His help. 19 The work succeeds when the art of healing, for instance, is learnt, such as treatment by hydropathy, by fire or electricity, and by other methods. 21 In healing, preventive medicines are to be preferred with the view to preserve health and prolong life for the service of God. 22 Also, the candidate for universal beneficences should cease to do evil, to hate others, to tell a lie and to commit other iniquities. 23 Faith in God, love for all, Divine knowledge should all be cultivated and developed. 24 God will recognise his devotee's service in blessing him with light and power in righteousness in every respect.

—o—

24 ऋषिः शुनः शेपः । देवता प्रजापतिः । छन्दः त्रिष्टुप्, गायत्री । स्वरः धैवतः, षड्जः

SEER : SHUNA SHEPA, SUBJECT : PRAJAPATI : LORD OF CREATION, METRE : TRISHTUP AND GAYATRI, MUSICAL NOTE : DHAIVATA AND SHADJA.

60—कस्य नूनं कतमस्यामृतानां मनामहे चारु देवस्य नाम ।

को नो मह्या अदितये पुनर्दात् पितरं च दृशेयं मातरं च ॥ १ ॥

The beautiful चारु name नाम of what कस्य God देवस्य, nay नूनं which of the many कतमस्य immortals अमृतानां may we think of मनामहे ? Who कः gives दात् vs नः over to the great मह्या earth अदितये that we may again पुनः see दृशेयं the father पितरं and च mother मातरं ?

Note.—There are three beings that are eternal namely, God. nature and oul. Soul rises to God through nature. In the verse many immortals refer o these co-eternal substances The second part hints at the theory of ransmigration. Thinking on God's name elevates the mind.

61—अग्नेर्वयं प्रथमस्यामृतानां मनामहे चारु देवस्य नाम ।
स नो मह्या अदितये पुनर्दात् पितरं च दृशेयं मातरं च ॥ २ ॥

We वयं may think मनामहे of the beautiful चारु name नाम of God देवस्य, the Energy अग्नेः of the universe, the first प्रथमस्य of the immortals अमृतानां । He स gives दात् us नः over to the great मह्या earth अदितये that we may again पुनः see दृशेयं the father पितरं and च mother मातरं ।

Note.—We should adore God alone who is the life of the universe; just as fire makes water bubble and dance, so when God enters matter, it dances and is ready at every point to burst with life. Hence God is called fire in Sanscrit.

62—अभि त्वा देव सवितरीशानं वार्याणाम् । सदावन् भागमीमहे ॥ ३ ॥

O God देव, the Producer सवितर्, Protector अवन्, we always सदा entirely अभि go ईमहे to Thee त्वां, the adorable भागं ruler ईशानं of the best things वार्याणां ।

Note—People should always worship God who creates the world and protects it. They will never be successful, if they worship anything else.

63—यश्चिद्धि त इत्था भगः शशमानः पुरा निदः । अद्वेषो हस्तयोर्दधे ॥ ४ ॥

Well इत्था, therefore हि, I put दधे into Thy ते hands हस्तयोः whatever यश्चित् lot भगः is praiseworthy शशमानः and disagreeable निदः at first पुरा but unhateful अद्वेषः in the end.

Note—God gives happiness to one who is virtuous and misery to the vicious. So people should act on God's commandments.

64—भग भक्तस्य ते वयमुदशेम तवावसा । मूर्द्धानं राय आरभे ॥ ५ ॥

May we वयं strive उदशेम to get आरभे the best मूर्द्धानं of Thy ते wealth रायः by Thy तव protection अवसा !

Note.—Those who act upon God's commandments, obtain His protection, wealth and fame in the world.

65—नहि ते क्षत्रं न सहो न मन्युं वयश्चनामी पतयन्त आपुः ।
नेमा आपो अनिमिषं चरन्तीर्न ये वातस्य प्रमिनन्त्यभ्वम् ॥ ६ ॥

Neither नहि these अमी moving पतयन्तः worlds, these इमाः ever-अनिमिषं flowing चरन्तीः waters, nor न those which ये regulate प्रमिनन्ति the force अभ्वं of the wind वातस्य, have ever चन found आपुः out Thy ते power क्षत्रं, valor सहः (mercy), anger मन्युं and ago वयः ।

Note.—None can know the full extent of God's power, &c. So He alone should be adored.

66—अबुध्ने राजा वरुणो वनस्योर्ध्वं स्तूपं ददते पूतदक्षः ।
नीचीनाः स्थुरुपरि बुध्न एषामस्मे अन्तर्निहिताः केतवः स्युः ॥ ७ ॥

The Supreme वरुणः Ruler राजा of the world वनस्य able दक्षः to purify पूत, gives ददते out a multitude of rays स्तूपं up ऊर्ध्वं in the sky अबुध्ने, downward नीचीनाः life-rays केतवः of these एषां are स्थुः above उपरि the clouds बुध्ने। May they be स्युः lodged निहिताः inside अन्तः me अस्मे !

Note.—Ketwah means life or knowledge, which is constantly coming out of God in the clear sky. The life or knowledge rays when settled in a man's heart, make him immortal.

67—उरुं हि राजा वरुणश्चकार सूर्याय पन्थामन्वेतवा उ ।
अपदे पादा प्रतिधातवेऽकरुतापवक्ता हृदयाविधश्चित् ॥ ८ ॥

The Supreme वरुणः Ruler राजा has certainly हि made चकार a high उरुं path पंथां for the sun सूर्याय to go एतवै in the sky अपदे ; aye उ He has made अकः two paths पादा to come and go प्रतिधातवे and उत also चित् He is a censurer अपवक्ता but unpiercing अविधः the heart हृदय ।

Note.—God has chalked out in the trackless heaven the path of each tar. He becomes angry with the violaters of virtue, but always supports she heart.

68—शतं ते राजन् भिषजः सहस्रमुर्वी गभीरा सुमतिष्टे अस्तु ।
बाधस्व दूरे निर्ऋतिं पराचैः कृतं चिदेनः प्र मुमुग्ध्यस्मत् ॥ ९ ॥

3392

O Lord राजन्, Thy ते physicians भिषजः are a hundred शतं thousand सहस्रं and land उर्वी extensive गभीरा ! Let Thy ते grace सुमतिः be अस्तु to us. Keep बाधस्व sin निर्ऋतिं away दूरे and चित् cast off प्रमुमुग्धि from us अस्मत् the sin एनः done कृतं by the wicked पराचैः ।

Note.—Persons should always associate with the rulers and the ruled, those who cure diseases, cultivate land, punish the wicked and reward the virtuous. It must be borne in mind that sin never goes off without sufferance.

69—अमी य ऋक्षा निहितास उच्चा नक्तं ददृश्रे कुह चिद्दिवेयुः ।

अदब्धानि वरुणस्य व्रतानि विचाकशच्चन्द्रमा नक्तमेति ॥ १० ॥

Where कुहचित् do these अमी stars ऋक्षाः which ये are seen ददृश्रे at night नक्तं being placed निहितासः on high उच्चा, go ईयुः by day दिवा ? The moon चन्द्रमा glorifying the eternal, अदब्धानि works व्रतानि of the Supreme वरुणस्य goes एति in the sky at night नक्तं ।

Note.—The glory of the heavens declares the majesty of God.

70—तत्त्वा यामि ब्रह्मणा वन्दमानस्तदा शास्ते यजमानो हविर्भिः।

अहेळमानो वरुणेह बोध्युरुशंस मा न आयुः प्र मोषीः ॥ ११ ॥

O God वरुण, adored शंस by many उरु, I worshipping वंदमानः Thee तत् by the Veda ब्रह्मणा, approach यामि Thee त्वां, as a worshipping अहेळमानः sacrificer यजमानः desires आशास्ते Thee तत् by means of sacrifices हविर्भिः, be known बोधि here इह (in this act of worship , and do not मा destroy प्रमोषीः our नः life आयुः !

Note.—The knowledge of God and the sun promotes life. God should be adored by means of the Vedas.

71—तदिन्नक्तं तद्दिवा मह्यमाहुस्तदयं केतो हृद आ वि चष्टे ।

शुनः शेपो यमह्वद् गृभीतः सो अस्मान् राजा वरुणो मुमोक्तु ॥ १२॥

People tell आहुः me मह्यं of it तत् by day दिवा and night नक्तं । This अयं sense केतः of the heart हृदः reveals आविचष्टे it

तत्। Let that सः Supreme वरुणः Ruler राजा, whom यं an accepted गृभीतः learned person शुनः शेपः invokes अह्वत्, save मुमोक्तु us अस्मान्।

Note.—The knowledge of God who keeps His eye over us by day and night, gives us salvation.

72—शुनः शेपो ह्यह्वद् गृभीतस्त्रिष्वादित्यं द्रुपदेषु बद्धः ।
अवैनं राजा वरुणः ससृज्याद्विद्वाँ अदब्धो वि मुमोक्तु पाशान् ॥१३॥

A learned person शुनः शेपः graced गृभीतः and bound बद्ध in three त्रिषु worlds द्रुपदेषु, calls अह्वत् upon the Eternal आदित्यं। The Supreme वरुणः Ruler राजा, learned विद्वान् and immortal अदब्धः, may regenerate अवससृज्यात् him एनं and cut off विमुमोक्तु bonds पाशान् of sin!

Note.—Evil should be shunned afar and good alone should always be done.

73—अव ते हेळो वरुण नमोभिरव यज्ञेभिरीमहे हविर्भिः ।
क्षयन्नस्मभ्यमसुर प्रचेता राजन्नेनांसि शिश्रथः कृतानि ॥ १४ ॥

O Supreme वरुण Ruler राजन्, the giver of life असुर, having great knowledge प्रचेतः and destroying vice क्षयन्, we bear अवेमहे Thy ते anger हेळः by salutations नमोभिः, by sacrifices यज्ञेभिः। Remove शिश्रथः sins एनांसि committed कृतानि from us अस्मभ्यं!

Note.—The evil consequences are borne patiently by learned people; but ignorant people smart under them.

74—उदुत्तमं वरुण पाशमस्मदवाधमं वि मध्यमं श्रथाय ।
अथा वयमादित्य व्रते तवानागसो अदितये स्याम ॥ १५ ॥

O Eternal आदित्य God वरुण, remove विश्रथाय from us अस्मत् the head उत्तमं, the stomach मध्यमं, and the foot अधमं bond पाशं or difficulty; so that अथ we वयं may be स्याम taintless अनागसः for ever-lasting happiness अदितये in thy तव kingdom व्रते!

Note.—Those who faithfully obey God's commandments, become holy are released from all pain, and enjoy ever-lasting happiness.

Prose order and explanation in Sanscrit.—

24 १ अमृतानां प्राप्तमोक्षाणां देवानां कतमस्य सुखस्वरूपस्य कतमस्य महिष्ठानन्दमयस्य देवस्य परमेश्वरस्य चारु सुंदरं प्रद्योतकं नाम तस्य वाचकं शब्दं नूनं निश्चयेन मनामहे स्मरेम विचारयेम । कः सुख-स्वरूपः देवः नः अस्मान् मह्यै महत्यै अदितये दिवे अन्तरिक्षाय तत्र निव-सितुं पुनः दात् प्रददात् (लुङ्) (येन) पितरं च मातरं च परमेश्वरं दृशेयम् पश्येयं जानीयाम् । यः परमेश्वरं भजति स मोक्षं प्राप्य तं नूनं जानाति ।

२ वयं विद्वांसः जीवाः अमृतानां मुक्तानां प्रथमस्य अनादिस्वरूपस्य अग्नेः पूजनीयस्य ज्ञानस्वरूपस्य देवस्य परमेश्वरस्य चारु नाम मनामहे । स देवः नः मह्या अदितये पुनः दात् । पितरं च मातरं च दृशेयम् पश्येयम् ।

अयमेव अर्थः संभवति—देवानां मध्ये कं देवं मनामहे इति प्रश्नः । तस्य उत्तरं—वयम् अग्निं देवं मनामहे विजानीयाम । स पुनः अस्मान् पृथिव्यां प्रहिणोति प्रेषयति अर्थात् पुनर्जन्म ददाति । त्रिष्टुप् छन्दः ।

३ हे देव सवितः उत्पादक सदा अवन् सर्वदा रक्षक, वार्याणां वरणीयानां धनानाम् ईशानं स्वामिनं त्वा त्वां त्वत् सकाशाद् भागं भज-नीयं धनम् ईमहे याचामहे । परमेश्वरो धनदोऽस्ति तं वयं सदा प्रार्थयामः।

४ यः पूर्वोक्तः चित् एव हि अपि शशमानः प्रशंसनीयः पुरा अनादि कालात् निदः सन्निकृष्टः समीपे स्थितः (णिदु सन्निकर्षे) अद्वेषः ईर्षा-रहितः भगः धनं दानं ते तव हस्तयोः इत्था एवं दधे धृतः अस्ति तं धन-विशेषं वयं याचामहे ।

५ तव अवसा रक्षणेन वयं ते भगभक्तस्य दातुं योग्यस्य रायः धनस्य मूर्धानं श्रेष्ठं भागम् आरभे कार्यम् आरब्धुं उदशेम संभजेम । कार्यस्य आरंभे परमेश्वरस्य दानं कृपारूपं तत् सफलं करोति ।

६ न ते क्षत्रं राज्यं, न सहः बलं, न मन्युं पापं प्रति क्रोधं, न वयः अन्नं च अमी दृश्यमाना पतयन्तः भ्रमन्तः तारागणाः न इमाः अनिमिषं निरन्तरं चरन्तीः स्रवन्त्यः आपः जलानि, न पर्वताः ये वातस्य वायोः अभ्वं उदकं प्रमिनन्ति हिंसन्ति आकर्षयन्ति आपुः ते सामर्थ्यं ज्ञातुम् अशक्नुवन् । ईश्वरस्य व.. सर्वेभ्यः पदार्थेभ्यो महीयः ।

७ वनस्य वननीयस्य संसारस्य राजा स्वामी पूतदक्षः पवित्रबलः वरुणः ईश्वरः अबुध्ने अवि.. ते बुध्नः. मेघः अस्मिन् आकाशे अन्तरिक्षे ऊर्ध्वं स्तूपं किरणसमूहं ददते धारयति, (संसारपदार्थाः) नीचीनाः स्थः (लुङ) वर्तन्ते स्म, एषां पदार्थानाम् उपरि बुध्नः मेघः अन्तरिक्षं (वर्तते)

एषां केतवः प्रज्ञानानि किरणाः, अस्मे अस्मासु (सप्तम्यां शे आदेशः) अन्तः निहिताः स्थापिताः स्युः भवेयुः। ईश्वरस्य ज्ञानं सदा अस्मासु तिष्ठतु।

८ हि राजा वरुणः सूर्याय अनुएतवा अनुगन्तुं भ्रमणाय उरुं विस्तीर्णं पन्थां मार्गं चकार, उ अपि च प्रतिधातवे पादौ प्रक्षेप्तुं सूर्यस्य चलनाय अपदे अन्तरिक्षे पादा पादौ उत्तरायणं दक्षिणायनं मार्गौ अकः कृतवान्, उत तथा हृदयाविधः हृदयं विध्यति संतापयति स शत्रुः तस्य अपवक्ता निराकर्ता निःसारयिता हन्ता वा भवतु। परमेश्वर एव अस्माकं राजा, स एव अस्माकं शत्रून् दूरीकरोति।

९ हे राजन् वरुण ते तव भिषजः वैद्याः ओषधानि वा शतं सहस्रं वा असंख्याकानि सन्ति, ते सुमतिः विज्ञानं उर्वी गंभीरा अस्तु, निर्ऋतिं विपदां (निः नास्ति ऋतिः श्रेयो यस्यां तां) दूरे बाधस्व निवारय, चित् तथा पराचैः धर्मात् पराङ्मुखैः अस्माभिः कृतम् एनः पापम् अस्मत् अस्माकं सकाशात् मुमुग्धि मोचय।

१० अमी ऋक्षाः सप्त ऋषयः अथवा नक्षत्राणि ये उच्चाः उपरि देशे निहितासः स्थापिताः (जसः असुक्) नक्तं रात्रौ ददृश्रे दृश्यन्ते दिवा दिने कुह कुत्र चिद् च ईयुः गच्छेयुः? (कुत्रापि न गच्छन्ति तत्रैव भ्रमन्ति) वरुणस्य व्रतानि नियमाः अदब्धानि अहिंसनीयानि. तस्य आज्ञया चन्द्रमाः नक्तं रात्रौ विचाकशत् पुनः पुनः प्रकाशन् एति गच्छति।

११ तत् तस्मात् कारणात् हे वरुण, ब्रह्मणा वेदेन गीर्भिः आह्वानैः च वन्दमानः स्तुतः सन् त्वा त्वां यामि ते शरणं गच्छामि, तत् तस्मात् कारणात् यजमानः तव उपासकः आशास्ते त्वत्तः मोक्षस्य आशां धारयति, अहेडमानः (हेड् अनादरे) पूजितः सन्, हे उरुशंस बहुभिः स्तुत्य इह अस्मिन् संसारे बोधि विदितः भव (यतः सर्वे पापाद् बिभ्युः), नः आयुः वयः मा न प्रमोषीः नाशय (वयं शतशारदीयम् आयुः अश्नुयाम)

१२ तत् परमेश्वरस्य ज्ञानम् इत् एव विद्वांसः नक्तं रात्रौ तत् दिवा दिने मह्यं विद्याम् इच्छवे आहुः कथयन्ति, तद् ज्ञानम् अयं केतः प्रज्ञा संसारे विस्तृतं ज्ञानं हृदः हृदयानि आविचष्टे प्रकाशयति, शुनः शेपः विद्वान् (शुनः विज्ञानवतः इव शेपः विद्यास्पर्शः यस्य सः) गृभीतः परमेश्वरेण अनुगृहीतः अंगीकृतः सन् यं वरुणम् अह्वत् अपूजयत् स राजा वरुणः अस्मान् मुमोक्तु मोक्षं वः देयात्।

१३ हि निश्चयेन शुनः शेपः विद्वान् गृभीत ईश्वरेण स्वीकृतः त्रिषु ज्ञान कर्म-उपासनासु द्रुपदेषु द्रोः वृक्षस्य पदेषु कन्द-मूल-फलेषु इव नियमेन

योजित: सन् आदित्यम् [illegible] अह्वत् आह्वयति स्म अस्मरत् । राजा वरुणः विद्वान् सर्वं जानन् अदब्धः अहिंसनीयः नित्यः [illegible] एनं विद्वासन् अवसृज्य [illegible] पुनः पुनः पापात् पृथक् कुर्यात् पाशात् [illegible] बन्धनात् च विमुञ्चतु अधर्माचरणेभ्यः मोचयतु ।

१४ हे [illegible] प्रकाशमान असुर प्राणप्रद् (असु प्राणनाम) राजन् प्रकाशमान क्षयन् विद्यमान वरुण ईश्वर, नमोभिः नमस्कारैः यज्ञेभिः पूजनैः हविर्भिः आह्वानैः ते तव हेडः क्रोधम् अवेमहे पृथक् कर्तुं स्तुयाम । कृतानि एनांसि पापानि अस्मभ्यम् अस्माकम् अर्थं अशिश्रथः (चङ्) शिथिली कुरु अस्मत् दूरी कुरु ।

१५ हे वरुण. अस्मत् अस्माकं सकाशात् उत्तमं मध्यमं उत् च अधमं पाशं बन्धनं वि-अव-श्रथय पृथक् कुरु । पाशः पशति बध्नाति जीवं संसारे तद् आयुः जन्म तत् त्रिविधं उत्तमं मध्यमं निकृष्ट तेभ्यो निवृत्तिः मोक्षः स पाशस्य बन्धनस्य जन्मनः निरोधात् संभवति । अथ अनन्तरं वयं हे आदित्य अविनाशिन् तव व्रते त्वदीये कर्मणि अदितये अखंडित-सुखाय अनागसः अपराधरहिताः स्याम भवेम ।

Meanings of Sanscrit.—

24 1 We should think of the beautiful Name of God, the most happy, the fountain of our joy, dwelling in the midst of immortals, the saved souls. May He again give us residence in the spacious heaven, so that we may see Him, the Supreme Being, our Father-Mother. He who is devoted to God, having obtained salvation, certainly comes to know Him.

2 We the learned souls, meditate on the beautiful Name of God, the source of knowledge, adorable, eternal, the King of angels or immortals. May He again give me residence in the spacious heaven, where I may see my father and mother.

Note—In the opinion of others the verses also mean. Question—Whom shall we adore among gods ? Answer—We should adore God the glorious, Divine Fire. He again sends us to the earth or re-incarnates us. Metre : Trishtup, 11 syllables in a foot, 4 feet in one couplet.

3 O Ever-protecting Maker, we always pray to Thee: who is the Lord of wealth. We ask desirable wealth of Thee, the lord of the best wealth !

4 We pray for that wealth, held in Thy hands, above-mentioned, laudable, ever near from eternity, and free from hatred.

5 May we enjoy the best portion of wealth, worth giving, to begin a work with by Thy protection ! God's grace implored at the beginning of an undertaking, makes it successful.

6 Neither these revolving stars, these ever-flowing waters, nor these mountains attracting watery vapor from the air, can measure Thy power, kingdom, strength, wrath against sin, and providence.

7 God, the Ruler of the world, of holy power, sends forth His light up in the cloudless sky, which is above the objects of the world below. The indicators of God's glory, the powers of knowledge, are in our heart. May the knowledge of God ever stay in our mind !

8 God, the Ruler of the Universe, has made a high and extensive road for the sun to move in. He has made two paths in the firmament for the same luminary, viz., the northern and southern (i. e., north and south of the equator) May He become the dispeller of the darkness of the heart ! God alone is our Ruler. He only expels our enemies.

9 O Divine Ruler, Thy medicines and physicians are hundreds and thousands; Thy wisdom is infinite; remove our trouble (in which there is none of our good) ; and liberate us from the sin, committed by us in the absence of the thought of Thee.

10 Where do these seven stars (of the constellation of Ursa Major) and other stars which are in the high heaven, and visible by night, go away by day ? (They go nowhere, but revolve there.) For, Gob's laws are inviolate. It is by His order that the moon shines again and again by night.

11 Hence, O God, I take refuge in Thee, praying and invoking Thee by the Veda ! Wherefore Thy servant has hope

of salvation from Thee. O God, prayed to by many, be known to us in the world, so that we may feel horror at sin ! Donot destroy our life. (May we attain to 100 years' life !)

12. Wise men impart me the knowledge of God by night and by day. That very knowledge the reason dawns upon the mind in the world. A learned man (shuna-shepah comes from shuna : learned and shepah touch with knowledge, i. e., one whose touch with knowledge is like that of a learned man.) being accepted of God, prays to the Deity. May God, Varuna : the most acceptable, give us salvation !

13. For a learned man, accepted of God, and engaged in the pursuit of knowledge, performance of works, and contemplation of the divine, and confining himself in alimentation to the various parts of the plant—the trunk, root, and fruit, invokes the eternal God, The Universal Ruler, knowing all, immortal, and eternal, frees him from sin again and again, liberates him from unrighteousness.

14 O God. the omniscient, giver of life, self-glorious, ever-existing, we with salutations, sacrifices, and invocations pray to Thee to avert Thy wrath from us ! Remove from us the sins we have committed.

15 O most adorable God, Varuna, cast off from us the highest, middling and lowest temptations or snares of sin ! (Pasha means that which binds the soul to the world. It is li...; it is of three kinds, the highest, middling, and lowest.) Emancipation from them is salvation. It is possible to check the course of rebirth or transmigration. Then we may become sinless and fit for eternal happiness, doing Thy will, O Eternal God !

---o---

25 ऋषिः शुनः शेपः । देवता वरुणः । छन्दः गायत्री । स्वरः षड्जः ।

SEER : SHUNA SHEPA, SUBJECT : VARUNA : METRE : GAYATRI, MUSICAL NOTE : SHADJA

75—यच्चिद्धि ते विशो यथा प्र देव वरुण व्रतम् । मिनीमसि द्यविद्यवि ॥ १

Like यथा children विशः or subjects, we, O Supreme वरुण God देव, break मिनिमसि Thy ते law व्रतं every day द्यवि द्यवि!

Note.—Man is unable to act upon all the laws of God as displayed in the world for want of perfect knowledge.

76—मा नो वधाय हत्नवे जिहीळानस्य रीरधः । मा हृणानस्य मन्यवे ॥२

Do not मा be ready रीरधः for our नः destruction वधाय, for the ruin हत्नवे of a disregarder जिहीळानस्य of Thee, or to be angry मन्यवे with a repentant or bashful person हृणानस्य!

Note.—We should not be ready to kill those who commit sin from ignorance, or angry with those who are ashamed of their own deeds.

77—वि मृळीकाय ते मनो रथीरश्वं न संदितम् । गीर्भिर्वरुण सीमहि ॥३॥

O Supreme वरुण, we propitiate विषीमहि Thy ते mind मनः as न a charioteer रथीः does a yoked or tired सन्दितं horse अश्वं, with hymns गीर्भिः for happiness मृडकाय!

Note.—As a car-driver binds a horse with ropes, so we bind the knowledge of God found in the Veda to our mind.

78—परा हि मे विमन्यवः पतन्ति वस्य इष्टये । वयो न वसतीरुप ॥ ४ ॥

My मे desires विमन्यवः to obtain life वस्यइष्टये go यन्ति afar परा, as न birds वयः towards उप nests वसतीः।

Note.—Mind fly to the world and not to God.

79—कदा क्षत्रश्रियं नरमा वरुणं करामहे । मृळीकायोरुचक्षसम् ॥ ५ ॥

When कदा do we realise आकरामहे the Supreme वरुणं Leader नरं, the beauty श्रियं or majesty of power क्षत्र, the seer of all उरुचक्षसं, for happiness मृडीकाय?

Note.—They rule the earth well who live to do God's will.

80—तदित्समानमाशाते वेनन्ता न प्र युच्छतः । धृतव्रताय दाशुषे ॥ ६ ॥

Then तत् only इत्, when inspiration and expiration वेनन्ता without न neglect प्रयुच्छतः attain आशाते to evenness समानं for being a beneficent person दाशुषे, firm धृतं in vows व्रताय,

Note.—For a person it is necessary to attain quietude to see the Divine light within. The control of breath is a great means to check the volatile mind.

☞ This verse is connected with the followin

81—वेदा यो वीनां पदमन्तरिक्षेण पतताम् । वेद नावः समुद्रियः ॥ ७ ॥

God is known, who यः knows वेद the place पदं of the worlds वीनां, moving पततां in the firmament अन्तरिक्षेण, also, knows वेद that of sea समुद्रियः vessels नावः ।

Note.—God alone knows all the world and the safety of our vessels.

82—वेद मासो धृतव्रतो द्वादश प्रजावतः । वेदा य उप जायते ॥ ८ ॥

The Upholder of laws धृतव्रतः knows वेद the twelve द्वादश months मासः, encompassing creatures प्रजावतः, and also knows वेद what यः is produced उपजायते or the intercalary month.

Note.—God knows time and whatever is born there.

83—वेद वातस्य वर्तनिमुरोर्ऋष्वस्य बृहतः । वेदा ये अध्यासते ॥ ९ ॥

He knows वेद the way वर्त्तनिं of the immense उरोः, increasing बृहतः and all-reaching ऋष्वस्य air, and also knows वेद whatever ये beings exist अध्यासते there.

Note.—God knows the immense ether and all the deities in existence in the sky.

84—नि षसाद धृतव्रतो वरुणः पस्त्या३ स्वा । साम्राज्याय सुक्रतुः १०॥

The Supreme वरुणः God of excellent सु works क्रतुः sits or is present निषसाद in creatures पस्त्यासु for universal rule साम्राज्याय ।

Note.—God maintains His universal rule by His omnipresence. Nothing is out of His sight.

85—अतो विश्वान्यद्भुता चिकित्वाँ अभि पश्यति । कृतानि या च कर्त्वा ११

So अतः a sage चिकित्वान् sees अभिपश्यति all विश्वानि the wonders अद्भुता already made कृतानि and च which या will be made कर्त्वा ।

Note.—A person looking towards God attains immense knowledge.

86—स नो विश्वाहा सुक्रतुरादित्यः सुपथा करत् । प्र ण आयूंषि तारिषत् १२

He सः, the good सु maker क्रतुः, the eternal आदित्यः, puts करत् us नः on the righteous सु path पथा all विश्व the days अहा and increases प्रतारिषत् our नः lives आयूंषि ।

Note.—God when realised shows us the right path, confers immortality on us.

87—बिभ्रद्द्रापिं हिरण्ययं वरुणो वस्त निर्णिजम्। परि स्पशो नि षेदिरे॥१३

The Supreme वरुणः God exists वस्त, wearing बिभ्रत् a glorious हिरण्ययं and pure निर्णिजं armour द्रापिं, and His rays स्पशः settle निषेदिरे around परि।

Note.—The person of God is all glory, and so He is the light of all.

88—न यं दिप्सन्ति दिप्सवो न द्रुह्वाणो जनानाम्। न देवमभिमातयः॥१४

(Adore) The Deity देवं, whom यं neither न enemies दिप्सवः nor न the haters द्रुह्वाणः of people जनानां or creatures, nor न sinners अभिमातयः or proud persons dare defy दिप्सन्ति,

Note.—The Supreme Being is the condition of all existence, so none can go against It. This verse is joined to the following.

89—उत यो मानुषेष्वा यशश्चक्रे असाम्या। अस्माकमुदरेष्वा॥१५॥

And उत who यः has completely असामि made चक्रे light यशः in man मानुषेषु or thinkers, and in our अस्माकं interiors उदरेषु or animal heat.

Note.—God has given light to us and placed life or cause of growth in us all.

90—परा मे यन्ति धीतयो गावो न गव्यूतीरनु। इच्छन्तीरुरुचक्षसम्॥१६

My मे faculties or intellects धीतयः desirous इच्छन्तीः to see the all-seer उरुचक्षसं go यन्ति beyond परा, as न cows गावः to अनु cow-pens गव्यूतीः।

Note.—Intensity of desire to realise God expedites a man's progress towards God.

91—सं नु वोचावहै पुनर्यतो मे मध्वाभृतम्। होतेव क्षदसे प्रियम्॥१७॥

Let us (God and the soul) again पुनः talk वोचावहै well सं नु so that यतः Thou acceptest क्षदसे my मे offered आभृतं and pleasant प्रियं honey मधु of knowledge as इव does a priest होता।

Note.—When the soul communes with God, He blesses her knowledge, as a priest pronounces a blessing on an offering.

92—दर्शं नु विश्वदर्शतं दर्शं रथमधि क्षमि। एता जुषत मे गिरः॥१८

I saw दृशं the Light of all विश्वदर्शतं। I saw दृशं His chariot or resting place रथं on अधि the earth क्षमि। He accepted जुषत these एताः hymns गिरः of mine मे।

Note.—The verse also means.—

'Use जुषत these एताः hymns गिरः of mine मे to see दृशं the Light of all विश्वदर्शितं, nay नु to see दृशं happiness रथं on the mind on अधि the earth क्षमि।

93—इमं मे वरुण श्रुधी हवमद्या च मृडय। त्वामवस्युराचके ॥१९॥

O Supreme God वरुण, hear श्रुधि this इमं invocation हवं of mine मे to-day अद्य and च comfort मृडय us! I desirous of protection अवस्युः beseech आचके Thee त्वाम्।

Note.—Righteous desires are granted by God, such as desires for knowledge, &c.

94—त्वं विश्वस्य मेधिर दिवश्च ग्मश्च राजसि। स यामनि प्रति श्रुधि २०

O Sage मेधिर of the universe विश्वस्य, Thou त्वं art the king or light राजसि of the heaven दिवः and च earth ग्मः। Being such स, do Thou respond प्रतिश्रुधि now यामनि to our prayer!

Note.—God hears whatever people say. So nothing ill should ever be uttered or done.

95—उदुत्तमं मुमुग्धि नो वि पाशं मध्यमं चृत। अवाधमानि जीवसे॥२१॥

Remove मुमुग्धि our नः good उत्तमं and mediocre मध्यमं temptations पाशं and उत् destroy व्यवचृत our lowest temptations अधमानि to live जीवसे according to Thy will!

Note.—Man encounters three difficulties or Gordian knots, viz., intellectual, moral, and physical. When these are removed, his life prolongs and enjoys God.

Prose order and explanation in Sanscrit—

25 १ हे वरुण पूज्य देव परमेश्वर, वयं विशोयथा प्रजा भूत्वा ते व्रतं नियमम् आज्ञां द्यवि द्यवि प्रतिदिनं खंडयामः उल्लंघयामः तत् त्वं करुणां कृत्वा प्रपूरय क्षमस्व।

२ हे वरुण, नो अस्माकं वधाय हननाय जिहीडानस्य अनादरं कृतवतः जनस्य हत्नवे हननाय (हन् क्नु) हृणानस्य लज्जितस्य जनस्य उपरि मन्यवे क्रोधाय मा रीरधः न संराधय न उद्यतो भव (राध संसिद्धौ चङ्)।

३ हे वरुण, न यथा रथी रथस्वामी संदितं श्रान्तम् अश्वं विश्रामाय बध्नाति तद्वत् वयं मृडीकाय सुखाय ते त्वयि अस्माकं मनः चित्तं गीर्भिः स्तुतिभिः विषीमहि निमग्नं कुर्मः।

४ हे वरुण, वस्य इष्टये (वसु धनं यम् प्रत्ययः मतुप् अर्थे) धनवतः जीवनस्य लाभाय मे विमन्यवः विगतमन्यु-विचाराः शान्तवृतयः वसती : निवासस्थानम् उप प्रति समीपे वयः पक्षी न इव हि निश्चयेन परा दूरं पतन्ति गच्छन्ति। परमेश्वरं प्राप्तुं मे शान्तं मनः वेगेन धावति।

५ कदा वयं क्षत्रश्रियं क्षत्रस्य राज्यस्य श्रीः शोभा यः तं सर्वेषां राजानम् उरुचक्षसम् उरु महत् चक्षुः दृष्टिः यस्य तं सर्व-द्रष्टारं वरुणं पूज्यमीश्वरं मृडीकाय मोक्ष-सुखाय नरं नेतारं कवलम् उपास्यम् आ करामहे करवाम विधेम। यदा मनुष्यः परमेश्वरं सर्वदा मनसः पुरस्तात् प्रत्येके कर्मणि करोति तदा स मोक्षम् आप्नोति।

६ धृतव्रताय धृतं धारितम् अनुष्ठितं व्रतं सत्यभाषणादि कर्म येन तस्मै पूजकाय दाशुषे दात्रे (दाश् दाने क्वसु प्रत्ययः दाश् वस् वस्य सं प्रसारयं दाश् उस् तस्मै) वेनन्ता (वेनतिः कान्ति कर्मा) शोभमानौ कान्तियुक्तौ मित्रावरुणौ समानं तद् इत् एव तदेव साधारणं कर्म आशाते अश्नुवाते पश्यतः न प्रयुच्छतः प्रसादं न कुर्वतः सदा अनुग्रहणीतः। मित्रावरुणौ अस्मिन् स्थले न वर्णितौ तौ एकौ देवो भवतः एक देवस्य विशेषणौ स्तः।

७ यः वरुणः अन्तरिक्षेण आकाशमार्गेण पततां गच्छतां वीनां पक्षिणां पदं वेद जानाति, यः समुद्रियः समुद्रे व्यापकः वरुणः नावः जले गच्छन्त्यः पदं वेद।

८ धृतव्रतः धृतानि धारितानि रक्षितानि व्रतानि सृष्टिनियमाः येन सः वरुणः प्रजावतः प्रजायुक्तान् द्वादश मासः चैत्रादीन् वेद यः वरुणः यद् उपजायते उत्पद्यते तदेव वेद जानाति अर्थात् सर्वं जानाति।

९ उरोः विस्तीर्णस्य ऋष्वस्य सर्वत्र गमनशीलस्य बृहतः महतः वातस्य वायोः वर्तनिं मार्गं वेद, ये च अध्यासते उपरि तिष्ठन्ति तान् एव स वेद।

१० धृतव्रतः नियम-पालकः सुक्रतुः शोभनकर्मा वरुणः साम्राज्याय सर्वत्र राज्यकरणाय पस्त्यासु प्रजासु पस्त्यं गृहं गृहेषु वसन्तः जानाः तेषु आनिषसाद विराजते (लिट्)

११ चिकित्वान् ज्ञानवान् (कित ज्ञाने लिट् क्वसु प्रत्ययः) विश्वानि सर्वाणि अद्भुतानि कृतानि निर्मितानि वस्तूनि यानि च कर्त्वा कर्तव्यानि

अतः वरुणाद् आगतानि अभिपश्यति अवलोकयति ! वरुण एव सर्व-वस्तूनां खर्त्ता इति जानाति ।

१२ स सुक्रतुः शोभनप्रज्ञः आदित्यः अविनाशी ईश्वरः विश्वाहा सर्वेषु अहः सु सदा नः अस्मान् सुपथा शुभमार्गेण करत् करोतु (लेट्) नः अस्माकं आयूंषि प्रतारिषत् प्रवर्धयतु (लेट्)

१३ वरुणः परमेश्वरः हिरण्ययं तेजोमयं द्रापिं कवचं (द्रा कुत्सायां गतौ द्राभ्यः कुटिल-कर्मभ्यः पायति रक्षति तत् धर्मज्ञानं इ प्रत्ययः तदेव ईश्वरस्य कवचं बिभ्रत् धारयन् निर्णिजं शुद्धिं (णिजिर् शौचपोषणयोः) वस्त आच्छादयति रक्षति, तस्य स्पशः रश्मयः परि सर्वतः निषेदिरे विद्यन्ते ।

१४ यं वरुणं दिप्सवः शत्रवः न दिप्सन्ति हिंसितुम् इच्छन्ति न च जनानां द्रुह्वाणः द्रुह्यन्ति न च अभिमातयः पाप्मानः (अभिमातिः अभिमानं) देवं वरुणं स्पृशन्ति (स सर्व-जगत उपरि वर्तते)

१५ यः वरुणः मानुषेषु यशः अन्नम् आचक्रे कृतवान् उत अपि च अस्माकम् उदरेषु पाचकशक्तिम् आचक्रे । स एव पूजनीयो भवति ।

१६ उरुचक्षसं सर्व-द्रष्टारं वरुणम् इच्छन्तीः मे धीतयः बुद्धयः गावः न इव गव्यूतीः स्थानम् अनु प्रति परादूरं यन्ति गच्छन्ति । मे मम: परमेश्वरं द्रष्टुं शीघ्रं धावति ।

१७ हे वरुण, पुनः नु परस्परं आवां सं वोचावहै सम्यग् वदेथाम्, यतः यस्मात् मे मधु सर्वेषां आत्मा रसः आभृतं समन्तात् तृप्तं पुष्टं (भृ पोषणे क्त) भवेत्, त्वं होता इव यथा होमकर्त्ता प्रियं हविं दत्तं भोजनं खादयति तद्वत् प्रियं स्वीकृतं यजमानं क्षदसे अश्नासि स्वीकरोषि (क्षद् भक्षणे) !

१८ नु क्षिप्रं विश्वदर्शतं सर्वैः दर्शनीयं (दृश् अवलोकने अतच् प्रत्ययः) परमेश्वरं दर्शम् अहं पश्येम (अङ्); क्षमि भूमौ रथं परमेश्वरस्य यानं पादपीठम् जीवम् आत्मानं अहम् अधिदर्शम् अनुपश्येम्; एताः मे गिरः स्तुतयः जुषत जुषन्ताम् स्वीकृताः भवन्तु ।

१९ हे वरुण, मे इमं हवम् आह्वानं श्रुधि शृणु, अद्य अस्मिन् दिने कर्मणि च मृडय सुखय, त्वाम् अवस्युः रक्षणेच्छुः (अवस् रक्षा यु प्रत्ययः) अहम् आ समन्तात् चके स्तौमि (कै गै शब्दे लिट्) !

२० हे मेधिर मेधाविन् सर्वज्ञ, त्वं दिवः द्युलोकस्य च ग्मः भूलोकस्य च अपि विश्वस्य सर्वस्य जगतः मध्ये राजसि राज्यं करोषि ईशिसे, स तादृशः त्वं यामनि क्षेमप्रापणे (या प्रापणे मनिन् प्रत्ययः) प्रतिश्रुधि आज्ञापनं कुरु, क्षेमं देहि ।

२१ हे वरुण, जीवसे जीवितुं (तुमर्थे से प्रत्ययः) मोक्ष-प्रापणाय नः अस्माकम् उत्तमं पाशं श्रेष्ठं सांसारिकं बन्धनं यथा राजपदं गुरुत्वं धनपतित्वमादिम् उन् मुमुग्धि उत्कृष्य मोचय दूरीकुरु, एतस्मिन् संबन्धने मे इच्छा मा भूत्, एवं मध्यमं पाशं विचृत विनाशय, अधमानि निकृष्टानि पाशान् च अवचृत नाशय। संसारस्य संबन्धनानि त्यक्त्वा परमेश्वरस्य चरणे चित्तं लगित्वा च जीवो मुक्तो भवति न अन्यथा।

Meanings of Sanscrit—

25 1 O Adorable God, since we, Thy subjects, every day infringe Thy law, do Thou, being merciful, forgive us !

2 O God, do not be inclined to kill us, to kill a person doing no reverence, and to be angry at the person feeling shame !

3. O Adorable God, we absorbe our mind in contemplating Thee by means of prayers to get joy and rest, as a charioteer ties the fatigued horse for rest !

4 O God, my dispassionate and serene thoughts certainly soar aloft like birds towards the home to get enriched life in Thee ! Calm thoughts quickly go to God.

5 When shall we know God, the beauty of government, the Ruler of all creatures, the seer of all objects, and woriship Him the adorable, and the leader of us all, for the joy of salvation ? When a man always keeps God before his mind in all works, he obtains salvation.

6 God, the friend and the adorable, accepts the common offering of invocation from a generous worshipper, who has taken the vow of veracity and other kinds of virtue, (darh : to give and us affix). He is glorious and merciful, never indifferent to His children. Mitra-Varuna are two words for two attributes of God. They do not mean two gods, but they mean one God only.

7 God knows where birds soar in the sky. He knows where vessels sail on the sea.

8 The Supreme God Varuna who has made the laws of nature, knows the 12 months, and whatever is born therein. In fact, He knows all the world.

9 He knows the extensive region where the air exists, and whatever there is above the ærial region.

10 To hold His rule everywhere, Varunâ, the Supreme God, the protector of His laws, doer of good deeds, dwells in the people living in houses.

11 A wise man (kit :to know) beholds all the wonders of nature and its actions come from God the Supreme. He believes Varuna God is the maker of all things.

12 May God of glorious wisdom, eternal, lead us always by righteous paths ! May He prolong our life !

13 The Supreme God Varuna wearing the resplendent armour of holiness and knowledge, protects holiness. His rays prevail everywhere.

14 No enemy dare wish to injure the Deity, nor can the haters of people, or sinners approach Him. He is above all the world.

15 That Deity is adorable who has made food for people and who has made the digestive power in our stomach.

16 My mind desires to see the Supreme God Varuna, and goes far as cows run towards their mangers. My mind hastens with great speed to see God.

17 O Supreme God, we may mutually talk well, so that my mind, the essence of all things, may become completely satisfied. Like the ministering priest who eats the offered food with relish, Thou acceptest Thy worshipper.

18 May I soon see God whom all the people wish to see ! Then may I see His footstool, His vehicle on earth, which is the human mind ! These my prayers may be accepted.

19 O Supreme God, listen to this prayer of mine ! Give us ease today in this work of worship. I desirous of Thy protection fervently pray.

20 O All-wise God, Thou rulest all the universe, the heaven above and the earth below ! Thou mayest give us our good.

21 O Supreme God, cast off from me the best tie to the world, as kingdom, supremacy, great wealth, &c. so that I may obtain salvation ! Let Thy will, and not my will, be done in this matter. In the same manner, destroy the ties of the world of the middling kind, and of the lowest kind ! Having abandoned all the worldly ties and rivetting attention on the feet of God, the mind obtains immortality, but not otherwise.

---o---

26 ऋषिः शुनः शेपः । देवता अग्निः । छन्दः गायत्री ।

SEER : SHUNA SHEPA, SUBJECT : AGNI ; METRE : GAYATRI.

96—वसिष्वा हि मियेध्य वस्त्राण्यूर्जां पते । सेमं नो अध्वरं यज ॥१॥

O Sacrificer मियेध्य, master पते of foods ऊर्जां, put on वसिष्व clothes वस्त्राणि, Being such सः, perform यज this इमं sacrifice अध्वरं of ours नः !

Note.—Without the company of good persons no happiness can be attained. Sacrifice means in Sanscrit any good work, either religious or secular. This is said by the priest to his followers.

97—नि नो होता वरेण्यः सदा यविष्ठ मन्मभिः । अग्ने दिवित्मता वचः२

O ever सदा powerful यविष्ठ God अग्ने, Thou art our नः best वरेण्यः sacrificer होता by Thy many kinds of knowledge मन्मभिः and by Thy glorious दिवित्मता speech वचः of science !

Note.—People should perform all works in conjunction with all others.

98—आ हि ष्मा सूनवे पितापिर्यजत्यापये । सखा सख्ये वरेण्यः ॥३॥

For हि, the father पिता sacrifices आयजति or does a good work for the son सूनवे, a woman आपिः for her relation आपये, and a best वरेण्यः friend सखा for his or her friend सख्ये ।

Note.—Persons should be induced to do good to all like God.

99—आ नो बर्ही रिशादसो वरुणो मित्रो अर्यमा । सीदन्तु मनुषो यथा॥४

Like यथा man मनुषः let the destroyers of devils रिशादसः, the best वरुणः friend मित्रः and the judge अर्यमा grace आसीदन्तु our नः sacrifice.

Note.—Persons should learn politeness in all things.

100—पूर्व्य होतरस्य नो मन्दस्व सख्यस्य च । इमा उ षु श्रुधी गिरः ॥५॥

O our नः ancient पूर्व्य sacrificer होतः, be pleased मन्दस्व with this अस्य friendly सख्यस्य work and च hear श्रुधि these इमाः speeches गिरः or hymns well सु !

Note.—All persons should be friends of one another and acquiring knowledge become great.

101—यच्चिद्धि शश्वता तना देवं देवं यजामहे । त्वे इद्धूयते हविः ॥६॥

Whenever यच्चित् we worship यजामहे God देवं and God देवं alone हि from a long तना time शश्वता, our offering हविः or invocation is made हूयते for Thee त्वे alone इत्!

Note.—Persons should ascertain how the objects of the world are coming down from eternity.

102—प्रियो नो अस्तु विश्पतिर्होता मन्द्रो वरेण्यः । प्रियाः स्वग्नयो वयम् ॥७

Let the good God मन्द्रः and the best वरेण्यः giver होता, the lord पतिः of people विशः, be अस्तु dear प्रियः to us नः ! We वयं with our duties well done स्वग्नयः become dear प्रियाः to all.

Note.—Let all be friendly to one another. When duties are well done, no disagreement arises among people. Swagnaya means duties towards the father, mother, and teacher.

103—स्वग्नयो हि वार्यं देवासो दधिरे च नः । स्वग्नयो मनामहे ॥ ८ ॥

For हि, learned people देवासः with their duties well done स्वग्नयः offer दधिरे us नः a boon वार्यं or present, and च we having done our duties स्वग्नयः become learned मनामहे ।

Note.—People should acquire knowledge to understand all the objects of the world.

104—अथा न उभयेषाममृतमर्त्यानाम् । मिथः सन्तु प्रशस्तयः ॥ ९ ॥

And अथ let our नः praises प्रशस्तयः of both उभयेषां immortals and mortals अमृत मर्त्यानां be सन्तु mutual मिथः।

Note.—People should give up hatred and pride, acquire knowledge and do good deeds to one another.

105—विश्वेभिरग्ने अग्निभिरिमं यज्ञमिदं वचः । च नो धाः सहसो यहो॥१०

O most skillful यहो God अग्ने, make धाः this इमं sacrifice यज्ञं and च this इदं our नः speech वचः or hymn endowed with विश्वेभिः all the energies अग्निभिः of Thy power सहसः।

Note.—It is God that bestows energy on man so that he is able to do good.

Prose order and explanation in Sanscrit.—

26 १ हे मियेध्य दिवम् आरोहयितः (मिनोति प्रक्षिपति पदार्थान् आकाशं प्रति यः स संबोधने। मि क्षेपणे केध्यच् प्रत्ययः) ऊर्जां बलानाम् अन्नानां पते स्वामिन्, वस्त्राणि आच्छादकानि तेजांसि वसिष्व धारय। अस्मभ्यं तेजो विद्यां देहि। स तादृशः त्वं नो अस्माकम् अध्वरं यज्ञं कार्यं यज संपादय पवित्रीकुरु हि खलु निश्चयेन।

२ हे यविष्ठ अनन्तबलयुक्त अग्ने परमेश्वर, सदा मन्मभिः ज्ञानिभिः (मन ज्ञाने मनिन् प्रत्ययः इन् इत्) दिवित्मता (दिवं प्रकाशं स्वर्गम् इन्धते प्राप्यते येन तत् दिवित् वेदज्ञानं मन्त्रः मतुप् प्रत्ययः) मंत्रयुक्तया ज्ञानवत्या वचः वचसा (छन्दसि सुपां लुक्) वरेण्यः स्तुतः (वृ वरेण एण्यः प्रत्ययः) सन् नः अस्माकं होता दाता निषीदसि नितरां भवसि (उपसर्गे प्रयुक्ते योग्या क्रिया प्रयुक्त्या) अथवा निहोता सदा सुखदाता असि।

३ हि यथा वरेण्यः श्रेष्ठः पिता सूनवे पुत्राय आ सर्वथा यजति ददाति आपिः बन्धुः आपये बंधवे, सखा सुहृद् सख्ये सुहृदे ददाति तद्वत् स्म निश्चयेन त्वं नो ददासि।

४ यथा येन प्रकारेण वरुणः विद्वान् मित्रः सर्वसुहृद् अर्यमा न्यायः कर्त्ता रिशादसः दुष्टनाशकाः (रिशन्ति हिन्सन्ति ये शत्रुवः तान् अदन्ति नाशयन्ति ते) मनुषः मर्त्याः (मन ज्ञाने उस् प्रत्ययः) नः बर्हि यज्ञम् आ सर्वतः सीदन्तु आसताम्। अस्माकं मध्ये सर्वे यथाशक्ति वरुणवत् भवन्तु।

५ हे पूर्व्य सर्वेषां पूर्ववर्तिन् होतः दातः, अस्य सख्यस्य सर्वहित कर्मणः मन्स्व मोदस्व (तेन प्रसन्नो भव), इमाः च गिरः वाणीः वेद-वचः उषु पुनः पुनः श्रुधी शृणु।

६ हि खलु यच्चिद् यद्यपि शश्वता नित्येन तना विस्तृतेन कालेन (तन् तनोति विस्तारे अच् वा क्विप् प्रत्ययः) देवं २ त्वदन्यं देवं यजामहे पूजयामः, त्वे त्वयि (सप्तमी शे आदेशः) इत् एव हविः हूयते ते आह्वाणं क्रियते (सर्वे स्वस्वदेवेन परमेश्वरमेव उपासते।

७ विशपतिः विशां प्रजानां पतिः पालकः, होता दाता, वरेण्यः स्वीकर्तुं योग्यः मन्द्रः हृष्टः प्रियः स्नेहयुक्तः नः अस्माकम् अस्तु, स्वग्नयः अग्नेः परमेश्वराद् उत्पन्नाः वयम् अपि प्रियाः भवन्तु। परस्परं प्रीति-युक्ताः सन्तु।

८ स्वग्नयः शोभनम् अग्नि-ज्ञानं येषां ते ईश्वर-परायणाः देवासः (आज्जसेरसुग्) विद्वांसः नः अस्माकं वार्यं वरितुं योग्यं पदार्थसमूहं दधिरे अधारयन् वयं च स्वग्नयः सन्तः त्वां मनामहे स्मरामः।

९ अथ कर्मानुष्ठानाद् अनन्तरं हे अमृत अजर अग्ने, मर्त्यानां साधारण-मनुष्याणां नः च उभयेषां मिथः परस्परं प्रशस्तयः प्रशंसाः सन्तु। संसारे अन्योऽन्यं स्नेहयन्तः त्वां च पूजयन्तः निवसेम।

१० हे अग्ने सहसोयहो, विश्वेभिः अग्निभिः देवैः सह इमं यज्ञं इदं च नः वचः स्तोत्रं स्वीकृत्य शान्ति धाः देहि अथवा यज्ञं स्तोत्रं च संस्थापय।

Meanings of Sanscrit—

26 1 O God, causing ascent heavenward, (mi : to throw up) the Lord of food and strength, maintain Thy glory all around! Give us light or knowledge. Being so powerful, O God, enable us to finish our holy work and accept it!

2 O omnipotent adorable God, praised by means of speech, pregnant with knowledge and the Veda mantras, leading to heaven, and ever surrounded by angels or wise saved persons, Thou art ever our donor, or Thou art our constant giver of ease!

3 For, Thou certainly givest us good things, as the best father ever does the son, or a relative does a relative, and a friend does a friend!

4 O God, do Thou favour us, so that a learned man, a friend of all, a judge, destroyers of enemies, mortals, may attend our holy work! Let all be godly.

5 O God, most ancient benefactor, be pleased with this work good to all, and again and again hear these Vedic hymns!

6 Tho' we each worship a Deity for ever more, yet the invocation of Thee alone is done in each case! All persons worship God alone by means of their own gods.

7 Let the Lord of creatures, benefactor, adorable God, be gracious to us. We, too, the scintilla of the Divine Fire, may be loving and kind to one another.

8 Learned men, devoted to God, and whose knowledge of God is praiseworthy, protect all our best objects! O God, we being afire with devotion meditate on Thee!

9 O immortal, undecaying, adorable God, after our good work, let our praise and fame be mutual, i. e., let one another's good name be well known! Loving one another in the world and worshipping Thee, we may live on the earth!

10 O God, the protector of strength, accompanied by all the angels, having accepted this prayer, give us food, quality of reverence and peace!

---o---

27 ऋषिः शुनः शेपः । देवता अग्निः । छन्दः गायत्री ।

SEER : SHUNA SHEPA, SUBJECT : AGNI : METRE : GAYATRI.

106—अश्वं न त्वा वारवन्तं वन्दध्या अग्निं नमोभिः । सम्राजन्तमध्वराणाम् १

(We turn our mind) to adore वन्दध्या Thee त्वा, O God, the adorable Deity अग्निं, the light सम्राजन्तं of righteous deeds अध्वराणां, with (humble) salutations नमोभिः, warding off our enemies with Thy light as न a horse अश्वं does gnats with the mane वारवन्तं ।

Note.—As a learned man reigns in his country from his great qualities of learning, so the Deity reigns supreme in the whole world from his omniscience. Vara comes from Vri to cover, hence a could. It also means water. God is the true light and not electricity, so God alone should be adored.

107—स घा नः सूनुः शवसा पृथुप्रगामा सुशेवः । मीढ्वाँ अस्माकं बभूयात् २

May that स most सु happy शेवः omni- पृथु present प्रगामा Sun or producer सूनुः of us नः by His very घ power शवसा be बभूयात् our अस्माकं showerer मीढ्वान् of blessings!

Note.—God sends blessings to us as the sun brings rain.

108—स नो दूराच्चासाच्च नि मर्त्यादघायोः । पाहि सदमिद्विश्वायुः ॥ ३ ॥

Protect निपाहि us नः, O Lord, स the life आयुः of the universe विश्व, ever सदं more इत् from a sinful अघायोः mortal मर्त्यात् both near आसात् and च far off दूरात् !

Note.—As God is present in all the universe, He alone can protect us from evil-doers everywhere.

109—इममू षु त्वमस्माकं सनिं गायत्रं नव्यांसम् । अग्ने देवेषु प्रवोचः ॥४॥

O God अग्ने, do Thou त्वं proclaim प्रवोचः this इमं new नव्यासं good सु blessing सनिं of Vedic गायत्रं prayer of ours अस्माकं among learned people देवेषु or in the shining worlds!

Note.—May God give Vedic mode of divine service to all people !

110—आ नो भज परमेष्वा वाजेषु मध्यमेषु । शिक्षा वस्वो अन्तमस्य ॥५॥

Teach आशिक्ष and give आभज us नः the final अन्तमस्य wealth वस्वः in the solar or highe परमेषु, planetary or firmamental मध्येषु, and terrestrial or alimental वाजेषु regions.

Note.—All planets are divided into three kinds, upper, middle, and lower, so that people can gradually acquire knowledge according to their capacities.

111—विभक्तासि चित्रभानो सिन्धोरूर्मा उपाक आ । सद्यो दाशुषे क्षरसि ६

O (God of) wonderful चित्र glory भानो, Thou art असि the apportioner of things विभक्ता, Thou showerest क्षरसि (blessings) upon a generous worker दाशुषे soon सद्यः like आ the waves ऊर्माः of the sea सिन्धोः !

Note.—As the sea divides its water into small atoms by waves, which shower plenty on the land, so does God give blessings to a generous man.

112—यमग्ने पृत्सु मर्त्यमवा वाजेषु यं जुनाः । स यन्ता शश्वतीरिषः ॥७॥

O God अग्ने, that सः mortal मर्त्यं, whom यं Thou protectest अव in battles पृत्सु and whom यं Thou inspirest जुनाः or actuatest in sacrificial works वाजेषु, will ever शश्वतीः control यन्ता the desires इषः or creatures, or provide for them !

Note.—The person who worships the all-protecting and all-pervading God, never suffers troubles or defeat. The person who is engaged in good work, is the master of the senses.

113—नकिरस्य सहन्त्य पर्येता कयस्य चित् । वाजो अस्ति श्रवाय्यः ॥८॥

O merciful सहन्त्य God, that अस्य learned person's कयस्य righteousness नकिः is अस्ति popular पर्येता and चित् power वाजः worth hearing श्रवाय्यः !

Note.—Learned persons never go against God's commandments. Their power and knowledge become the subject of everybody's talk.

114—स वाजं विश्वचर्षणिरर्वद्भिरस्तु तरुता । विप्रेभिरस्तु सनिता ॥ ९ ॥

Let that सः universal विश्व man चर्षणिः be अस्तु the leader तरुता with the inferior अर्वद्भिः and divider सनिता (of wealth) with the superior विप्रेभिः people.

Note.—That man can become the leader of the masses, who is God-fearing and the co-sharer of God's wealth with the learned.

115—जराबोध तद्विविड्ढि विशे विशे यज्ञियाय । स्तोमं रुद्राय दृशीकम्॥१॥

O God, known बोध by Thy attributes जरा, infuse विविड्ढि that तत् wonderful दृशीकं knowledge स्तोमं of Thee into every (common) person विशे विशे, and the pious यज्ञियाय and the learned रुद्राय man.

Note.—If the knowledge of God is given to all people, they will become virtuous and useful to one another.

116—स नो महाँ अनिमानो धूमकेतुः पुरुश्चन्द्रः । धिये वाजाय हिन्वतु॥१॥

May that सः great महान्, boundless अनिमानः and exceedingly पुरु glorious चन्द्रः Comet धूमकेतुः actuate हिन्वतु us नः for action or wisdom धिये and for strength वाजाय!

Note.—It is God who impels persons to obtain knowledge.

117—स रेवाँ इव विश्पतिर्दैव्यः केतुः शृणोतु नः । उक्थैरग्निर्बृहद्भानुः॥२॥

May that सः glorious दैव्यः Lord पतिः of people विशः, the dispeller of diseases केतुः, the great बृहत् sun भानुः, hear शृणोतु us नः by means of prayers उक्थैः like इव a wealthy person रेवान्!

Note.—As a learned man hears all with love, so does God hears the prayers of his children.

118—नमो महद्भ्यो नमो अर्भकेभ्यो नमो युवभ्यो नम आशिनेभ्यः ।

यजाम देवान् यदि शक्नवाम मा ज्यायसः शंसमा वृक्षि देवाः॥१३॥

If यदि we can शक्नवाम, we should honour यजाम learned persons देवान् by giving food नमः to the great महद्भ्यः, food नमः to the small अर्भकेभ्यः, food नमः to the young युवभ्यः, food नमः to the old आशिनेभ्यः। O learned people देवाः, may I never मा eschew आवृक्षि any praise शंसं to great ज्यायसः! Metre: Trishtup

Note.—All should be supplied with food, the learned should never be disrespected, rather maintained by all means. One should never withhold praise of the learned.

Prose order and explanation in Sanscrit—

27 १ अध्वराणां यज्ञानां सम्राजन्तं प्रकाशयन्तं श्रेष्ठकर्म दर्शयन्तम् अग्निं देवं वारवन्तं वालवन्तं रश्मिवन्तम् अश्वं वह्निं न इव नमोभिः नमस्कारैः वन्दध्यै वन्दध्यै वन्दितुं वयं प्रवृत्ताः । तुमर्थे अध्यै इत्यादेशः ।

अश्नोति व्याप्नोति इति अश्वः तुरंगो वन्हिः वा। ईश्वरो वन्हिरिव दुष्टान् वारयति।

२ स घ एव अग्निः नः अस्माकं शवसा बलेन पृथुप्रगामा पृथु विस्तीर्णं गामः गमनं यस्य स सर्वत्रगामी सुशेवः सुष्ठुतया शेवं सुखं यस्मात् स सुखदः सूनुः सूर्यः सुनोति उत्पादयति स उत्पादकः अस्माकं मीढ्वान् कामानां वर्षिता बभूयात् भवेत् (लिट आशीर्लिङ्ग)

३ स तादृशः त्वं विश्वायुः विश्वं सर्वम् आयुः यस्मात् स सर्वजीवनं सन् दूरात् आसात् समीपात् च अघायोः अघं पापम् कर्तुम् इच्छति स तस्मात् दुष्टात् मर्त्यात् मनुष्यात् नः अस्मान् सदम् इत् सदैव नि नितरां पाहि त्रायस्व।

४ हे अग्ने ईश्वर, त्वम् उ एव इमम् अस्माकं सनि सनन्ति संभजन्ति सुखानि यस्मिन् तत् सुखप्रदं नव्यासमं नवतरं गायत्रं स्तोत्रं वेद-चतुष्टयं देवेषु विद्वत्सु सु सुष्ठु प्रयोचः प्रोक्तवान् असि। ईश्वरो वेदज्ञानं सज्जनेषु आदितो न्यधात्।

५ परमेषु उत्कृष्टेषु स्वर्गीयेषु द्युलोकेषु मध्यमेषु सामान्येषु अन्तरिक्षेषु वाजेषु यज्ञेषु बलेषु नः अस्मान् आभज प्रापय उत्तमं मध्यमं बलं नो देहि। अन्तमस्य भूलोकस्य वस्वः वसूनि आशिक्ष देहि। तेषामुपार्जन-मुपदिश।

६ हे चित्रभानो चित्रः अद्भुतः भानुः दीप्तिः यस्य स संबोधने आश्चर्य-विद्या-प्रकाश, सिन्धोः समुद्रस्य ऊर्मा ऊर्मौ तरंगे जलकणाः आ इव विभक्ता पदार्थानां विभागकर्त्ता दाता उपाके समीपे असि दाशुषे यजमानाय सद्यः शीघ्रं क्षरसि कर्मफलानां वृष्टिं सत्योपदेशेन बोधान् करोषि।

७ हे अग्ने यं मर्त्यं मनुष्यं पृत्सु संग्रामेषु अवाः रक्षसि यं वाजेषु यज्ञेषु जुनाः प्रेरयसि स नरः शश्वतीः नित्यानि इषः अन्नानि अथवा नित्याः प्रजाः यन्ता निग्रहीता नियमिष्यति रक्षिष्यति। यं परमेश्वरो रक्षति स अन्यान् सदा रक्षति।

८ हे सहन्त्य सहनशील, अस्य तव उपासकस्य रक्षितस्य कयस्य चिकेति जानाति स कयः घञ् प्रत्ययः धर्मज्ञस्य पर्येता आक्रमिता शत्रुः चित् एव नकिः न अस्ति, तस्य वाजः बलं श्रवाय्यः श्रवणीयः प्रसिद्धः अस्ति। यः परमेश्वर-परायणः तस्माद् अन्ये बिभ्यते। नकिः नार्थे अव्ययः।

९ सः ईश्वर-रक्षितः विश्व-चर्षणिः विश्वस्य ईश्वरस्य कर्षति स चर्षणिः नि प्रत्ययः मनुष्यः भगवदुपासकः अर्वद्भिः अश्वैः सहितः वाजं

संग्रामं तरुता तर्त्ता तारयिता जेतुं समर्थः अस्तु भवेत्, विप्रेभिः विद्वद्भिः सहितः सनिता ज्ञानस्य सुखस्य विभक्ता दाता अस्तु (सन् दाने) !

१० हे जराबोध जरया स्तुत्या बोधः ज्ञानं यस्य सः संबोधने वन्द्यमान अग्ने, यज्ञियाय यज्ञस्य कर्त्रे रुद्राय स्तोत्रे अर्थात् तस्य उपरि कृपां कर्तुं विशे २ प्रत्येकस्य तत् दृशीकं दर्शनीयं सुन्दरं स्तोत्रं स्तुतिसमूहं बिविड्ढि व्याप्नुहि प्रकाशय स्वकृपया पुनीहि तत्। विश् व्यापने लोट् हस्य ढः।

११ सः महान् गुणाधिकः अनिमानः न विद्यते निमानं परिमाणं यस्य सः अव्ययः धूमकेतुः धूनोति कम्पयति संसारं चालयति स गतिकर्मा पुरुः व्यापकः चन्द्रः आनन्द-स्वरूपः (चदि आल्हादे) नः धियै कर्मणे बुद्धिबर्धनाय बाजाय बलाय हिन्वतु प्रीणातु प्रसन्नो भवतु ।

१२ स. बिश्पतिः विशां प्रजानां पतिः पालकः नृपालः दैव्यः दिव्यस्वरूपः केतुः ज्ञानहेतुः अथवा चिकित्साति रोगं निवारयति सः कित् धातुः रोग निबारकः बृहत् महान् भानुः सूर्यः अग्निः देवः उक्थैः स्तुतिभिः मंत्रैः रेवान् धनबान् इव नः प्रार्थनां शृणोतु ।

१३ महद्भ्यो नमः, अर्भकेभ्यः अल्पेभ्यो नमः, युवभ्यः तरुणेभ्यः, आशिनेभ्यो बृद्धेभ्यो नमः ये चतुर्विधाः देवाः सन्ति तेभ्यो नमः । यदि शक्नवाम देवान् विदुषः यजाम सत्कुर्माम । हे देवाः, ज्यायसः बृद्धस्य स्थविरस्य शंसं गुणानुबादं मा आवृक्षि अहं कदापि न वर्जयेयम् (वृज लुङ्) बिदुषः सदा समन्येम ।

Meanings of Sanscrit.—

27 1 We are engaged in bowing with salutations to the All-pervading God, the illuminer of righteous works, revealer of the best undertakings, the Divine Fire encircled with the glory of the rays (of knowledge and light. Vandhya ; to bow, the affix adhyai for tomun of the Infinitive mood, replaced by da, of which d is elided. Ashnoti ; he pervades, is the root Ashwa : all pervading God. In common language it means a horse from swiftness and fire. God like fire wards off the wicked.

2. May that Deity alone, with His almight, be our blesser of righteous desires ! He can reach all distant places swiftly. He satisfactorily gives us ease. He is the sun or producer of all creatures.

3 O God, being such, Thou art the source of life of all the world, protect us ever from those mortals who desire to do evil, whether far or near !

4 O adorable God, Thou alone art our giver of pleasures here! Thou spokest the newest harmonious Word, the four-fold Vedas, man's prayer, to the learned most excellently ! God deposits spiritual knowledge, the science of the Vedas, from all beginning.

5 Enable us to acquire the best power in the highest heaven, in the central region, in the firmamant. In other words. give us the best and middling power. Give us the riches of the world, the lowest in material existence, that is, teach us how to acquire them !

6 O God, the ocean of wondrful knowledge and light, Thou art the giver of the objects of the world, and their decomposer like the particles of water in the sea waves ! Thou rainest the fruits of actions quickly over the geneous saint !

7 O Adorable God, that man whom Thou preservest in battles, whom Thou strengthenest in various struggles and in acts of charity, will always control and protect the creatures and their food supply. He ever protects others, whom God protects.

8 O All-merciful God, there is no enemy or oppressor at all of Thy servant, protected by Thee and conversant with duties ! His power is well known. Other creatures fear him who has resigned himself to God. (Naki means no.)

9 That God-protected man (who attracts Divine grace), the servant of God in company with angels or Divine powers (Ashwaih), is able to win a battle. May he become the dispenser of ease and imparter of knowledge with the aid of the learned.

10 Glorious God, whose knowledge is got by means of prayers, graciously sanctify the beauteous hymnology in each of its hymns to show favour to the performer of righteous works ! (Vish : to obtain, ha becomes dha. Imperative.)

11 May the great, immeasurable, undecaying God, the mover of the world, the cause of motion, all-pervading, all-joy, (chadi : to be happy), be gracious to us to elevate our sense and to promote our power.

12 May the Adorable God, the protector of creatures, Divine source of knowledge, curer of diseases (kit : to cure) Great Sun, Lord of wealth, hear our prayer expressed in the hymns of the Vedas !

13 Salutation to the great, salutation to the small, salutation to the young, salutation to the elders, salutation to the four classes of the learned or angels. Let us revere the learned as much as we can. *O learned men or angels,* may I never be short of reverence and grateful expressions to the elders ! May I ever honor the learned !

———o———

28 ऋषिः शुनः शेपः । देवता इन्द्रः । छन्दः ६अनुष्टुप्३ गायत्री ।
स्वरः षड्जः ।

SEER : SHUNA SHEPA, SUBJECT : INDRA : METRE : 6ANUSHTUP3 GAYATRI,
MUSICAL NOTE : SHADJA.

119—यत्र ग्रावा पृथुबुध्न ऊर्ध्वो भवति सोतवे ।
उलूखलसुतानाम् अवेदु इन्द्र जल्गुलः ॥ १ ॥

O God इन्द्र, for their betterment सोतवे protect अव and इत् उ accept जल्गुलः the children सुतानां of Nature उलूखल, in which यत्र the rocks ग्रावाः become भवति much पृथु developed बुध्नः !

Note.—It also means that man should mix medicines by means of a mortar and a pestle for their improvement.

Ulukhala I translate to be Nature or the sourcre of development. It also means a mortar.

120—यत्र द्वाविव जघना अधिषवण्या कृता । उलू० ॥ २ ॥

O God, protect and accept the children of Nature, in which यत्र, as it were इव, both द्वौ causes of destruction जघनौ are made कृतौ the sources of birth अधिषवण्यौ of higher life !

Note.—The causes of one's destruction or stagnation of mind, i. e., worldly activity and ignorance of higher life, are made to produce higher life in man, when the world is managed after God.

The second part of the four verses is repeated as is usual in hymns. It is here omitted in the following three verses. In translation it becomes the first.

121—यत्र नारी अपच्यवम् उपच्यवं च शिक्षते । उलू० ॥ ३ ॥

O God, protect and accept the children of Nature, the source of development, where यत्र woman नारी teaches शिक्षते us how to spend अपच्यं and च how to earn उपच्यं !

Note.—If the management of the world be entrusted to woman as is the case with our households, there will be as much peace and happiness in the world as at home, and the true universal brotherhood or the system of patriarchal family be established all over the world. Men will then devote themselves to self's improvement instead of murdering one another as in war.

122—यत्र मन्थां विबध्नते रश्मीन् यमितवा इव । उलू० ॥ ४ ॥

O God, protect and accept the children of Nature, where यत्र people bind विबध्नते ropes रश्मीन्, as it were इव, to a churning rod मन्थां to sift यमितवा things.

Note.—It means that great exertions produce good things. Ropes and a churning rod appear to be emblematic of vigorous means to obtain the blessings of the world.

123—यच्चिद्धि त्वं गृहेगृह उलूखलक युज्यसे ।
इह द्युमत्तमं वद जयतामिव दुन्दुभिः ॥ ५ ॥

O sonorifier क of the world उलूखल, since यच्चित् Thou त्वं art communed युज्यसे in every house गृहे गृहे, tell वद us, therefore हि, here इह the most तमं glorious द्युमत् things with the trumpets दुन्दुभिः of victors जयतां, so to speak इव !

Note.—We are so deaf to the silent voice of Nature, that unless God awakens us with the shrill sound of trumpets, there can be no rising of us at all.

124—उत स्म ते वनस्पते वातो विवात्यग्रमित् ।
अथो इन्द्राय पातवे सुनु सोमम् उलूखल ॥ ६ ॥

O Lord of the world वनस्पते, motion वातः is already gone विवाति forth from अग्रमित् Thee ते, so अथो, O Nature उलूखल, create सुनु vegetation सोमं for God इन्द्राय to protect पातवे creatures.

Note.—God gives an impetus to Nature to evolute.

125—आयजी वाजसातमा ता ह्युच्चा विजर्भृतः । हरी इवान्धांसि बप्सता ॥

Those ता man and woman आयजी, become brave

वाजसातमा, may हि, they perform विजभृतः great works उच्चा, who like इव horses हरी are fed वप्सता on grains अन्धांसि ।

Note.—Vegetarian Diet develops excellent physique. The Bible teaches the same. See Genesis.

126—ता नो अद्य वनस्पती ऋष्वावृष्वेभिः सोतृभिः । इन्द्राय मधुमत्सुतम्॥८

Those ता beautiful ऋष्वौ protectors of houses वनस्पती create for us नः here अद्य the sweet मधुमत् produce of the earth सुतं for God इन्द्राय by beautiful ऋष्वेभिः means of creation सोतृभिः ।

Note.—The household life is the suupport of all other orders of people.

127—उच्छिष्टं चम्वोर्भर सोमं पवित्र आ सृज । नि धेहि गोरधि त्वचि ॥९

Create आसृज vegetation सोमं in purity पवित्रे, give भर its produce उच्छिष्टं to consumers चम्वोः (man and woman), and put निधेहि it upon अधि the crust त्वचि of the earth गोः ।

Note.—The ground should be tilled and laid with plants to be consumed by man and woman.

Prose order and explanation in Sanscrit.—

28 १ हे इन्द्र ईश्वर, उलूखल सुतानां ब्रह्मपुत्राणां (गृहं) इत् एव अव रक्ष, यत्र पृथुबुध्नः पृथु विस्तीर्णं बुध्नः ज्ञानं यस्मिन् स ज्ञानघनः ग्रावा गृह्णाति येन स विचारः तस्य मेघः ज्ञानप्रचुर-विचार-मेघः ऊर्ध्वः ईश्वराभिमुखः भवति सोतवे नूतन-विचार-प्रसवनाय, तथा जल्गुलः पुनः २ उपदिश । यास्के—उलूखलम् उरुकरं वा उर्करं वा ऊर्ध्वखम् उलू उरु तत् अन्तरिक्षम् खः द्यौः खलति गच्छति अधः खलः नाम पृथिवी । अतः उलूखल शब्दस्य अर्थः द्यावा-भूमी रस्य लः । माता भूमिः पर्जन्यः पिता नः तस्मात् द्यावा-भूम्योः सुतः मनुष्यः ब्रह्मपुत्रः । बुध्नः मेघः बोधति जानाति नक् प्रत्ययः धोवः ज्ञानं । सोतवे तुमर्थे तवे । जल्गुलः यङ् गृ शब्दे ऋतः उरः रस्य लः कोः चुः अभ्यासे ऋतः अत् रस्य लः गृ, गृ गृ, जुरगुर् जल्गुल् लेट् सिप् जल्गुलः शब्दय उपदिश ।

२ हे इन्द्र अनुष्ठाने रतानां मनुष्याणां गृहम् अव, यत्र द्वौ जघनौ इव जंघन्यते हन्यते येन सः हननस्य प्रापणस्य हेतुः विद्याविषये स तु द्विविधः दर्शनं करणं च वस्तुनः सम्यक् निरीक्षणं पुनः हस्तेन तस्य निर्माणं संसिद्धिः एताभ्यां हेतुभ्यां वस्तुज्ञानं पूर्णं भवति एतौ अत्र अधि-षवण्य-शब्देन उक्तौ अर्थात् विद्योपार्जनहेतू यस्मिन् गृहे विद्येते हे इन्द्र तद् रक्ष इति प्रार्थना । अधिपूर्वकषुधातुः उत्पादनार्थे ।

३ हे इन्द्र तद् गृहं रक्ष यत्र उलूखलसुतानां द्यावाभूम्योः पुत्राणां नारी गृहपत्नी अवच्यवं गृहाद् वहिर्गमनम् उपच्यवं गृहस्य अन्तर्गमनं च शिक्षते अधीते अर्थात् गृहकार्यं बाह्य-व्यवहारं कर्तुं यतते। च्युङ् गतौ। धर्मात्मानां पत्नी कर्मणि कुशला भवति।

४ हे देव तं परिवारं रक्ष यत्र मन्थां मन्थानं दधिवलोरण-दण्डं रश्मीन् रज्जूः विवध्नते विशेषेण बध्नन्ति यमितवा यमितवै यमितुं इव घृत-निःसारणाय। धर्मात्मानः गृहे समस्त-कार्यं स्वहस्तेन कुर्वन्ति, अन्यान् जनान् स्वसेवार्थं न प्रेरयन्ति, कांश्चित् दासान् न कुर्वन्ति।

५ हे उलूखलक उरु उच्चैः खम् अन्तरिक्षं लाति अददाति धारयति वा सः ईश्वरः उलूखलः रस्य लः। अथवा उलूखले द्यावाभूमी तयोः यं कायन्ति शब्दयन्ति गायन्ति स्मरयन्ति सर्वाः प्रजाः सः ईश्वरः संबोधने इन्द्र, यत् चित् हि यतः त्वं गृहे २ प्रतिगृहं युज्यसे स्थापितः असि इह संसारे पूज्यसे (युज योगे) अतएव जयतां विजयकर्तॄणां दुंदुभिः नृसिंहैः इव द्युमत्तमं प्रकाशमयं ज्ञान-दीप्ति-प्रदायकं शब्दम् उपदेशं वद अस्मान् शिक्षितान् कुरु।

६ हे वनस्पते वनानां जलानां वृक्षाणां पतिः पालकः संबोधने वनस्पते, ते अग्रम् इत् पुरस्तादेव वातः पवनः विवाति चलति स्म पवन-वन्हि-जलादि-द्रव्याणां गत्याः परमेश्वरस्य आस्तित्वं प्रतीयते अथो तथा हे उलूखल द्यावापृथिवीस्थ-प्रजासमूह इन्द्राय पातवे पातुं रक्षार्थं सोमं कृषि व्रीहि-यवादि सुनु उत्पादय। ईश्वरस्य रक्षा पूर्वेषु मंत्रेषु प्रार्थिता, अस्मिन् ऋषिः लोकान् उपदिशति कृषिं कर्तुम्।

७ हि यतः तौ उ एव आयजी कर्म-कर्त्तारौ (यजेः करणे इ प्रत्ययः) वाजम् अन्नं सनति ददाति (सनः दाने आ प्रत्ययः) अन्न-दातारौ उच्चा उत्कृष्टौ सन्तौ विजर्भृतः पुनः २ हरतः (हृग्रहोः भः छन्दसि) कर्याणि कुरुतः इव यथा हरी विद्युत्-चम्बकौ सूर्यस्य अश्वौ अंधांसि अंधकारान् बप्सता भक्षतः दूरी कुरुतः। द्वौ मनुष्यौ, क्षत्रि-यवैश्यौ सर्वं कार्यं कुरुतः यथा विद्युत् चम्बकः सर्वम् अंधकारं नाशयतः।

८ तौ ऋष्वौ महान्तौ वनस्पती संसार-पालकौ ऋष्वेभिः महद्भिः स्तोतृभिः सह अद्य साम्प्रतं मधुमत् प्रशस्त-गुणोपेतं नः सुतं कृषिफलं इन्द्राय ईश्वरार्थम् उत्पादयताम्। यत् मनुष्यः करोति तद् ईश्वरार्थम् एव अर्थात् सर्वोपकाराय कुर्यात्। स्तोतृगणो ज्योतिषं जानाति तेन वर्षन-कालादि दर्शयति यतः कृषिफलम् उत्तमं भवति।

९ चम्वोः सेनयोः द्वयोः जात्योः उच्छिष्टम् अवशिष्टम् अधिकं सोमं कृषिफलम् अन्नं पवित्रे शुद्धे स्थाने भर धर आसृज समन्तात् वप, गोः

पृथिव्याः त्वाचि स्थले अधि उपरि निधेहि स्थापय। यत् किंचित् भोगाद् अधिकं तत् अन्येभ्यो देशेभ्यो देहि।

Meanings of Sanscrit—

28 1 O Almighty God, protect the home of the children of heaven, where alone the cloud of ideas of extensive knowledge, tending God-ward, are born to generate new ideas; and teach them often and often. (Yaska thus explains the word ulukhala : uru karam or uru : firmament, khalati : goes. Khala means the earth, and ulu or uru means high or the heaven; hence, it means the heaven and earth. As the earth is regarded as the mother, and the heaven or clouds the father, the sons of the heaven and earth are mankind. The word budhna means knowledge, coming from budh : to know with nak affix. Sotavey : to generate, from su : to produce and tavey affix in the sense of toom: infinitive. The word jalgula is a frequentative form of gri : to sound, 2d person singular, late tense, which is the Vedic present.)

2 O Almighty God, protect the home of men, engaged in religious work, where *there exists the two-fold* cause of destruction and construction in the field of knowledge, i. e., the observation and experiment of things The knowledge of things becomes perfect when well observed and repeatedly manipulated. The prayer here is, O Almighty God, protect the house where the principal means of acquiring knowledge are satisfactorily found ! Adhi-shavanya means productive, adhi : a preposition and shu : to produce.

3 O Almighty God, protect that house where the wife of the sons of the heaven and earth is taught how to go out of and how to behave in it, i. e., all the duties both of outside and of inside. The root chyung : to go. The wife of virtuous men becomes clever in work.

4 O God, protect that family, wherein cords are wound around the churning rod to make butter ! Virtuous people do all the works at home with their hands; they do not make

other people serve them, nor do they make a slave of anybody.

5 O Almighty God, who holds the high heaven (ulu or uru: high and khala: sky, l for r), or whom all the creatures in the heaven and earth call upon in prayer, teach us, give us advice, full of light, as it were, with the trumpets of victors; since Thou art worshipped in the world and established in every household, i. e., invoked by all of us!

6 O Lord of plants and waters, the wind blows before Thee, i. e., by Thy order! The motion of the air, fire, water and other elements proves the existence of God. O host of creatures, existing in the heaven and earth, raise crops of cereals to ask for God's protection! The poet prayed for God's protection in the previous verses. He in this verse advises the people to take to cultivation.

7 For, those two agents, (the heaven and earth, or the cloud and land, or the husband and wife in a household), the dispensers of food, being eminent, do all work, as the two ays of the sun, —electricity and magnetism, the two horses of the sun, so to speak, dispel darkness. The two classes of of human fraternity, namely, warriors and merchants, do all work, as electricity and magnetism dispel darkness in the world.

8 Those two great peoples (warriors and merchants), the protectors of plants and the world, together with the singers of God's praise, i. e., priests, may produce a honeyed, excellent crop for God's purpose. Whatever man does, he does for God's sake, i. e., he should do all work for the good of all creatures. The band of singers or priests knows astronomy, whereby it predicts seasons, shows the time of rain, which makes agriculture excellent.

9 Collect or deposit at a clean spot the produce of the field over and above the use of the two classes, and entirely

till the ground to produce corn for others. Whatever is in excess of consumption, should be given to other countries.

—o—

29 ऋषिः शुनः शेपः । देवता इन्द्रः । छन्दः पंक्तिः । स्वरः पंचमः ।

SEER : SHUNA SHEPA, SUBJECT : INDRA ; METRE : PANKTI, Note PANCHAMA.

128—यच्चिद्धि सत्य सोमपा अनाशस्ता इव स्मसि ।
आ तू न इन्द्र शंसय गोष्वश्वेषु शुभ्रिषु सहस्रेषु तुवीमघ ॥ १ ॥

O God इन्द्र, the protector पाः of the world सोम, the very हि truth सत्य, and the lord of great तुवि wealth मघ, though यच्चिद् we are स्मसि unglorious अनाशस्ता, as it were इव, yet तु make us नः great आशंसय in cattle गोषु, horses अश्वेषु, and thousands सहस्रेषु of good शुभ्रिषु things !

Note.—Persons, if not filled with divine energy, are prone to indolence and misery. When they acquire great wealth, they should devote it to the good of people in general. The 1st line has 16, the 2d 24 syllables.

129—शिप्रिन् वाजानां पते शचीवस्तव दंसना । आ तू० ॥ २ ॥

O God इन्द्र, the almighty शिप्रिन् Lord पते of creatures वाजानां, impulsive शचीवः is Thy तव speech or inspiration दंसना, make us नः great आशंसय, in thousands सहस्रेषु of good शुभ्रिषु cows गोषु and horses अश्वेषु !

Note.—It is God's impulse that makes persons take great strides in progress. All good thoughts come from Him who watches over our good.

130—निष्वापया मिथूदृशा सस्तामबुध्यमाने । आ तू० ॥ ३ ॥

O God इन्द्र, remove निष्वापय our attachment to the world and negligence मिथूदृशा, and other wicked desires सस्त नबुध्यमाने, and make us great in all kinds of wealth !

Note—Persons should give up indolence and engage themselves in the performance of good works.

131—ससन्तु त्या अरातयो बोधन्तु शूर रातयः । आ तू० ॥ ४ ॥

O valorous शूर and most wealthy तुविमघ God इन्द्र, let the त्याः misers अरातयः sleep समन्तु and donors रातयः awake बोधन्तु, and make us great in wealth !

Note—It is well that selfish people should become inactive and unselfish active, so that people in general may enjoy happiness.

132—समिन्द्र गर्दभं मृण नुवन्तं पापयामुया । आ तू० ॥ ५ ॥

O God इन्द्र of great wealth, frustrate संमृण the dull person गर्दभं, praising नुवन्तं Thee by sinful पापया speech अमुया, and make us great in wealth of all kinds !

Note.—That person is at last ruined who plays the hypocrite.

133—पताति कुण्डृणाच्या दूरं वातो वनादधि । आ तू० ॥ ६ ॥

Just as the air वातः goes पताति far दूरं from अधि a forest वनात् by a devious path कुण्डृणाच्या, so let Thy grace pass hrough us in various ways, and make us great in wealth.

Note—As the air goes far by means of the rays of the sun, so does person progress much from a divine impulse.

134—सर्वं परिक्रोशं जहि जम्भया कृकदाश्वम् । आ तू० ॥ ७ ॥

O God इन्द्र of great तुवि wealth मघ, overcome जहि all सर्वं misery परिक्रोशं and punish जम्भय an injurious person कृकदाश्वं and make us great in all kiuds of wealth !

Note—People should pray to God to take off all their desires for bad works and give them righteous wealth.

Prose order and explanation in Sansorit.—

29 १ हे सत्य अविनाशिन् सोमपाः सर्वोत्पन्नजात-पालक तुविमघ तुवि वहु मघं धनं पशा वा यस्य अनन्तज्ञाननिधे इन्द्र, यत्चिद् हि यद्यपि वयम् अनाशस्ताः अप्रशस्त-गुणवन्तः इव स्मसि भवामः (इ आगमः) तु परन्तु त्वं गोषु अश्वेषु शुभ्रिषु शोभन-सुखप्रदेषु सहस्रेषु असंख्यातेषु पदार्थेषु च नः अस्मान् आ सर्वतः शंसय प्रशस्तान् कुरु । अस्मद् दोषम् अनपेक्ष्य गवादीन् प्रयच्छ ।

२ हे शिप्रिन् शिप्रं आप्तुम् अर्हं सुखं यस्मिन् सुखप्रद वाजानाम् अन्नानां पते शचीवः मेधाविन् इन्द्र, तव दंसना अनुग्रहः दंसयति भाषयति यया क्रियया सा कृपा सदैव वर्तते । अन्यत् पूर्ववत् ।

३ मिथूदृशा विषयासक्ति-प्रमादौ (मिथ कुः) निष्वापय सुप्तिं गमय नाशय अबुध्यमाने बोधः ज्ञानं न विद्यते यस्मिन् हिंसालस्यौ सस्ता शयताम् लुप्तौ भवताम् । अग्रे पूर्ववत् ।

४ हे शूर वीरेन्द्र, त्याः ताः अरातयः न विद्यते दानं रातिः यस्य अदानशीलाः ससन्तु निद्रां प्राप्नुवन्तु तथा रातयः दानशीलाः बोधन्तु प्रजागरं कुर्वन्तु । अग्रे पूर्ववत् ।

५ हे इन्द्र अमुया अनया पापया निन्दा-रूपया वाचा नुवन्तं स्तुवन्तं गर्दभं गर्दभसमानं वैरिणं संमृण जनन् नाशय । अग्रे पूर्ववत् ।

६ वातः प्रतिकूलवायुः कुण्डृणाच्या कुटिलगत्या (कुडि दाहे ऋणु गतौ अचि गतौ ङीप्) वनात् वन्यते सेव्यते तत् वनं जगत् तस्मात् अधि अधिकं दूरं पताति पततु (लेट्)। अग्रे पूर्ववत्।

७ परिक्रोशं कुवाक्यं वदन्तं सर्वं जनं जहि मारय, कृकदाश्वं हिंसाप्रदं शत्रुं (कृञ् हिंसायां कन् प्रत्ययः कृकः हिंसा तां दाशति प्रयच्छति उण् प्रत्ययः कृकदाशु अः प्रत्ययः) जंभ मारय। अन्यत् पूर्ववत्

Meanings of Sanscrit.—

29 1 O Eternal Almighty God, the protector of all creatures, the infinite source of knowledge, altho' we do not possess excellent qualities, yet do Thou make us exceedingly famous for cattle, horses and thousands of other things of greatness and comfort. Overlooking our shortcomings, give us the wealth of cattle, &c.

2 O Almighty Lord, all-wise, owner of food, giver of ease, may Thy grace, with which we speak and work, be ever! upon us! (The rest as before.)

3 Sensuousness and negligence may ever go to sleep Ignorance, cruelty, laziness may sleep for ever! The rest as before.

4 O Valourous God, may robbers (who are destitute of charity) be held up to censure, and generous people, who are disposed to give alms, be ever awake! The rest as before.

5. O Almighty Lord, well kill the enemy, described by this censurable speech as an ass! The rest as before.

6 May the unfavorable wind be far away from the world, which serves all cratures! The rest as before.

7 Destroy all the people that speak a foul and abusive language, and kill the cruel enemy (kri : to be cruel, kan offix, krika : cruelty. He who shows cruelty to people, is an enemy.) The rest as before.

---o---

Persons are nothing, if they have no tendency for doing good or for the light of divine knowledge so as to see through the intricate matters of the world. The misery of the people is due to their indolence, selfishness, hypocrisy, wicked desires, dense ignorance & deafness to divine voice within. For momentary false pleasure they give up lasting ease and serenity of the mind. Their inordinate thirst for transient things produces wretchedness, which no accumulation of wealth in the shape of useful cattle, horses of war, and ten thousand other things can alleviate ; but when these are righteously acquired for the good of the people in general so that they appear to come from God, the source of all good, they tend to promote happiness among all, and the workers are glorified for ever.

—o—

30 ऋषिः शुनः शेपः । देवता इन्द्रः । छन्दः गायत्री ।

SEER : SHUNA SHEPA, SUBJECT : INDRA : METRE : GAYATI,

135—आ व इन्द्रं क्रिविं यथा वाजयन्तः शतक्रतुम् । मंहिष्ठं सिञ्च इन्दुभिः १

O powerful people वाजयन्तः, desirous of food, I (the priest) offer oblations आसिञ्चे to God इन्द्रं, able to do a hundred शतं works क्रतुं and the most powerful मंहिष्ठं, with your वः produce of fields इन्दुभिः as यथा to a granary क्रिविं !

Note.—This is said by an officiating priest to his people, following cultivation. People will become happy, if they dig pits and store the grain produced in them.

136—शतं वा यः शुचीनां सहस्रं वा समाशिराम् । एदु निम्नं न रीयते ॥२॥

And (God) उ इत् who यः does a hundred शतं works of purity शुचीनां or वा a thousand सहस्रं works of beneficence समाशिरां, does come आ as न water goes आरीयते down निम्नं ।

Note.—The solar electric city does a hundred sorts of purification, the electricity found in terrestrial substances does a thousand works by mixing and dissolving them, it makes the water run downward, it keeps the terrestrial fire in existence, and produces vapours from its contact with overlying water. This is the exoteric meaning of the verse.

137—सं यन्मदाय शुष्मिण एना ह्यस्योदरे । समुद्रो न व्यचो दधे ॥ ३ ॥

I place दधे these एना fruits of tillage entirely सं in the power उदरे of God, the अस्य mightiest शुष्मिणः, for His यत् pleasure मदाय to be safe as न the sky keeps its pervasion safe.

Note.—As there are innumerable jewels or things in the sea, so there

are innumerable qualities and aptitudes in fire. Therefore people can turn them to many uses.

138—अयमु ते समतसि कपोत इव गर्भधिम् । वचस्तच्चिन्न ओहसे ॥ ४ ॥

This अयं is Thine ते, and उ Thou comest समतसि to us as इव a pigeon पो to its mate गर्भधिं, and चित् then तत् Thou hearest ओहसे our नः speech वचः ।

Note.—God has great love for his creatures. He hears them in their dishtress.

139—स्तोत्रं राधानां पते गिर्वाहो वीर यस्य ते । विभूतिरस्तु सूनृता ॥ ५ ॥

O Lord पते of many kinds of wealth राधनां, invokable by speech or Vedic verses गिर्वाहः, and remover of pain वीर, let his wealth विभूतिः be अस्तु truth सूनृता whose यस्य prayer स्तोत्रं is for Thee ते or to realise Thee!

Note.—Those who long for God, make Truth their all in all. God influences the mind from the attentive contemplation of the Vedic verses.

140—ऊर्ध्वस्तिष्ठा न ऊतयेऽस्मिन् वाजे शतक्रतो । समन्येषु ब्रवावहै ॥ ६

O Creator क्रतो of hundreds of things शत, preside तिष्ठ over ऊर्ध्वं us नः for our welfare ऊतये in this अस्मिन् battle वाजे of life! Let us commune संब्रवावहै in other अन्येषु matters also.

Note.—They are always successful who have God over them to look after. To commune with God in all matters, is to live in obedience to His will in the world.

141—योगे योगे तवस्तरं वाजे वाजे हवामहे । सखाय इन्द्रमूतये ॥ ७॥

Being friends सखायः of God, we invoke हवामहे the almighty तवस्तरं God इन्द्रं in every work योगे २ and in every struggle वाजे २ of life.

Note.—Just as material things become serviceable on proper application, so divine are also amenable to human handling, only their method is to be learnt with patience and research.

142—आ घा गमद्यदि श्रवत् सहस्रिणीभिरूतिभिः । वाजेभिरुप नो हवम् ८

If यदि He hears श्रवत् our नः invocation हवं, He will surely घ come आगमत् to us उप with सह thousands सहस्रिणीभिः of means of protection ऊतिभिः and good वाजेभिः ।

Note.—God is always near at hand to preserve His creatures, only we want boundless faith in His power and mercy.

143—अनु प्रत्नस्यौकसो हुवे तुविप्रतिं नरम् । यन्ते पूर्वं पिता हुवे ॥ ९

I invoke अनु हुवे the most mighty तुवि प्रति leader नरं or Ruler of the ancient प्रत्नस्य heaven ओकसः, whom यं thy ते father पिता, invoked हुवे before पूर्वं।

Note.—In the beginning of a planet God produces those persons to begin with whom he had called in the previous existence of the planet. These serve as guardian angels.

144—तन त्वा वयं विश्ववारा शास्महे पुरुहूत । सखे वसो जरितृभ्यः ॥ १०

O God, adorable वार by all विश्व, invoked हूत by many पुरु, friend सखे and asylum वसो of all, we वयं yearn आशास्महे for Thee त्वां being such तं for the sake of the people जरितृभ्यः !

Note.—God's knowledge comes through His servants, to whom we should listen to know Him.

145—अस्माकं शिप्रिणीनां सोमपाः सोमपाव्नाम् । सखे वज्रिन् सखीनाम् ११

O Wielder of the thunder bolt वज्रिन्, friend सखे of friends सखीनां, Thou art the protecting Father सोमपाः of our अस्माकं protectors पाव्नां of the creation सोम, or world wise शिप्रिणीनां !

Note.—Women and men should all be equally protected.

146—तथा तदस्तु सोमपाः सखे वज्रिन् तथा कृणु । यथा त उश्मसीष्टये १२

O Friend सखे, the omniscient वज्रिन् protector of the creation सोमपाः, let that तत् be अस्तु so तथा, and do कृणु so तथा as यथा we desire उश्मसि to do Thy ते will इष्टये !

Note.—It is asked here of God to favor the efforts made to do His will. Many persons would gladly do God's will, but they get no opportunity.

147—रेवतीर्नः सधमाद इन्द्रे सन्तु तुविवाजाः । क्षुमन्तो याभिर्मदेम ॥ १३

Let our नः children रेवतीः with whom याभिः we, being lord of wealth क्षुमन्तः, may rejoice मदेम, be सन्तु much तुवि learned and strong वाजाः in God इन्द्रे, the most happy सधमादे।

Note.—Virtuous children are the pride of their parents. Wealth becomes a blessing when children are good.

148—आ घ त्वावान् त्मनाप्तः स्तोतृभ्यो धृष्णवियानः । ऋणोरक्षं न चक्र्योः

O All-supporting God धृष्णो, Thou त्वावान् being learned आप्तः by Thy nature त्मना and knower of desires इयानः, servest ऋणोः for Thy devotees स्तोतृभ्यः as न the axle अक्षं to wheels चक्र्योः !

Note.—God is the strength of the virtuous.

149—आ यद्दुवः शतक्रतवा कामं जरितॄणाम् । ऋणोरक्षं न शचीभिः ॥ १५

O God, the maker क्रतो of multitudes शत, send आऋणोः that wealth दुवः which इत् is the sole आ desire कामं of the devotees जरितॄणां like न the axle अक्षं of wheels, with Thy divine powers शचीभिः !

Note.—It is God that fulfills the desires of the children of knowledge.

150—शश्वद् इन्द्रः पोप्रुथद्भिर्जिगाय नानदद्भिः शाश्वसद्भिर्धनानि ।
स नो हिरण्यरथं दंसनावान् स नः सनिता सनये स नो ऽदात् ॥ १६

God इन्द्रः produces जिगाय wealth धनानि from eternity शश्वत् by means of eternal शाश्वद्भिः physical agents पोप्रुथद्भिः and biological agents नानद्भिः । Being generous दंसनावान् He स gives अदात् us नः the land or golden car हिरण्यरथं for our happiness सनये ।

Note.—God gives comfort and wealth to all from eternity. This land is like a golden car, the possession of which brings great wealth.

151—आश्विनावश्वावत्येषा यातं शवीरया । गोमद्दस्रा हिरण्यवत् ॥ १७ ॥

O God pervading the heaven and earth आश्विनौ, the remover of poverty or diseau दस्रौ, come आयातम् to us with the gift of horses अश्ववत्या, brave children सवीरया, food इषा, together with cattle गोमत् and gold हिरण्यवत् !

Note.—Persons should soon acquire knowledge and skill which put them on the path to glory. Prosperity is God's gift.

152—समानयोजनो हि वां रथो दस्रावमर्त्यः । समुद्रे अश्विनेयते ॥ १८ ॥

O God of the heaven and earth अश्विनौ, curer of diseases दस्रौ, Thy वां immortal अमर्त्यः car रथः (the world) propelled with equal forces समानयोजनः goes ईयते in the sky समुद्रे !

Note.—Persons should respect the equal rights of others in the world.

153—न्यघ्न्यस्य मूर्धनि चक्रं रथस्य येमथुः । परि द्याम् अन्यद् ईयते ॥ १९

One wheel चक्रं of the chariot रथस्य on the top मूर्धनि of the earth and another अन्यत् on the firmament द्यां are placed येमथुः, thus it goes ईयते ।

Note.—Knowledge and skill are spread and taught everythere.

154—कस्त उषः कधप्रिये भुजे मर्तो अमर्त्ये । कं नक्षसे विभावरि ॥ २० ॥

O Divine Light उषः, pleasant to describe कधप्रिये, immortal अमर्त्ये

and the illuminer of the world विभावरि, what कः mortal मर्त्तः is there for thy ते enjoyment भुजे and whom यं dost Thou reach नक्षसे ?

Note.—The Divine Light is no doubt elevating to all.

155—वयं हि ते अमन्महि आन्तादा पराकात्। अश्वे न चित्रे अरुषि ॥ २१ ॥

For हि, O universal अश्वे, wonderful चित्र, delightful अरुषि Divine Light, we वयं do not न know आमन्महि Thy ते power far पराकात् and near अन्तात् !

Note.—God's light encompasses all. None can comprehend it.

156—त्वं त्येभिरा गहि वाजेभिर्दुहितर्दिवः। अस्मे रयिं नि धारय ॥ २२ ॥

O Daughter दुहितः of Heaven दिवः (Divine light or spiritual knowledge), come आगहि Thou त्वं or be revealed with thy त्येभिः powers वाजेभिः and give निधारय us अस्मे wealth रयिं !

Note.—Wealth is easy to acquire when divine light shines within.

The foregoing verses can also mean if we suppose that a priest or teacher or lecturer addresses an audience : I propitiate God who is the most powerful maker of multitudes, for your sake by means of worship or s... . **He, who** is a hundred times better purifier or a thousand times **better** benefactor, does not go to low persons, that is, is not visible to ignorant or wicked persons, unless I make myself one with Him or merge into Him. O Lord, I am Thine, Thou encompassest all, and likest our prayers as a pigeon does its mate !

Thou art the lord of all wealth. Who ver earnestly seeks Thee, makes truth his only wealth. O God, the creator of many things, be always over us to watch our welfare, and let us commune each other

Making friends with God, we invoke or seek His advice in all matters, in all struggles of life. If He accepts our entreaties, He is sure to help us with His thousands of blessings. Worship the same ancient Lord of heaven as was worshipped by our forefathers t...

O God, our best friend, whom the whole world adores, who is the home of all, we worship Thee ... people's good ! O Almighty Being, our friend and protector, protect us and our women, O all-wise God, favor us that we may execute Thy will ! Let our children never forget Thee. Thou art our support. Thou art the support of

all virtuous people. Thou producest all wealth, which keeps the world going, as the axle does a wheel !

It is God that gives us land, which is the mother of good and happiness, and of various means of realising them. Try to acquire knowledge and skill, which will dispel poverty and bless you with wealth. O learned people, share this wealth equally, which is like a golden car, going in the heavens. One wheel of this car rests in heaven and another on earth, that is *to* say, God's wealth when shared by all, secures them both heaven and earth. Pray to God :

O Lord, Thy glory is incomprehensible ! We donot know of that glory which shines near us, much less what shines beyond. Send Thy glory, reveal Thy knowledge that we may enjoy Thy wealth and be happy. !

Prose order and explanation in Sanscrit—

30 १ वः युष्मदर्थं वयं शतक्रतुं शतम् अनन्तं क्रतुः कर्म यस्य तं मंहिष्ठं अतिशयेन महान्तं इन्द्रं इन्दुभिः सोमैः उत्पन्नैः पदार्थैः सह क्रिविं यथा कूपम् इव आ सर्वतः वाजयन्तः अन्नम् अर्पयन्तः स्मः तस्मै सर्वम् उपजम् अर्पयामः । अहं च तं सिंचे पूजयामि । यथा कृषि-कर्त्तारः कूपे अन्नं रक्षार्थं निदधति एवं धार्मिकाः मनुष्याः सर्वस्वम् ईश्वरे आश्रितं कुर्वन्ति ।

२ शुचीनां शुद्धानां सोमानां शतं वहवः वा, समाशिरां सम्यक् श्रयणद्रव्याणां पक्तुं योग्यानां तरुकार्याणां सहस्रं समूहः वा, आ सर्वतः इत् एव उ हि निम्नं अधः न इव रीयते गच्छति । सोमानां धान्यादि-सस्य-वृक्षाणां समूहः फलभारेण अधोमुखः भूतः परिपक्वः च छेत्तुम् अर्हः ईश्वरस्य अर्पणाय ।

३ यत् पूर्वोक्तं सस्यं शुष्मिणे इन्द्राय मदाय हर्षाय इन्द्रस्य प्रसादनाय भवति, एना हि अनेन एव अस्य इन्द्रस्य उदरे जठरे सामर्थ्ये तत् सस्यं व्यचः व्याप्तिः (वि अञ्च गतौ क्विन् जस् गतयः) समुद्रः न इव यथा समुद्रे जलं वर्त्तते तद्वत् संदधे सुष्ठु धार्यते । यदा मनुष्यः सस्यम् ईश्वराय अर्पयति तदा स नः पिता प्रसन्नो भूत्वा स्वसामर्थ्ये तत् सर्वं रक्षति यथा समुद्रे जलं रक्षितं भवति ।

अयं सोमः उ दृश्यमानः ते तव अर्थे अस्ति, कपोतः पारावतः इव गर्भधिं कपोतिं त्वं तं सोमं अतसि प्राप्नोषि स्वीकरोषि, तत् चित् तस्मात् नः वचः वचनं स्तुतिम् ओहसे प्राप्नोषि अंगीकरोषि । ईश्वरः प्रीत्या स्वस्य पुत्रस्य मनुष्यस्य अर्पणं प्रार्थनां च स्वीकरोति ।

५ हे राधानां धनानां पते पालक, गिर्वाहः गीर्भिः मंत्रैः उह्यते स्तूयते (वह् प्रापणे वहति असुन् प्रत्ययः उपधायाः दीर्घत्वम्) संबोधनं मंत्रस्तुत, वीर शूर इन्द्र, यस्यः इदं स्तोत्रं स्तुतिः अस्ति, ते विभूतिः विविधम् ऐश्वर्यं सूनृता सत्यरूपा अस्तु। ईश्वरः सर्वधनानां स्वामी, तस्य ऐश्वर्यं सत्यं भवति।

६ हे शतक्रतो असंख्य-कर्मन् इन्द्र, अस्मिन् वाजे संग्रामे संसारे नः ऊतये रक्षणाय ऊर्ध्वं सर्वोपरि तिष्ठ भव, अन्येषु कार्येषु संब्रवावहै समक्षे संभाषणं कर्वावहै।

७ वयं इन्द्रस्य सखायः सखिवत् प्रियाः योगे २ प्रत्येकस्मिन् कर्मणि वाजे संसारस्य दुस्तरे कार्ये संग्रामे तवस्तरं तूयते स्तूयते विज्ञायते यस्मिन् सः तवाः वेदः ज्ञानं (तु असुन् तवस् उतर्) मेधाविनम् इन्द्रम् ऊतये रक्षणाय हवामहे आह्वयामहे।

८ यदि नः हवम् (हु भावे अप्) आह्वानं श्रवत् शृणुयात् (श्रु लट् अट् तिप् इतः लोपः), घ हि अवश्यं सहस्रिणीभिः सहस्राणि प्रापणानि यासु इन् प्रत्ययः ताभिः असंख्यात-पदार्थ-प्रदाभिः ऊतिभिः रक्षाभिः वाजेभिः अन्नैः सह उप सामीप्ये आ गमत् आगच्छेत्। ईश्वरः प्रार्थनायाः योग्यत्वं दृष्ट्वा प्रार्थिनः सहायं करोति। अनुचिता प्रार्थना न स्वीकार्या भवति।

९ प्रत्नस्य पुरातनस्य ओकसः सर्वनिवासस्य तुविप्रतिं तुवि बहु प्रतिमानं विश्वस्य प्रतिमानं नरं नेतारं यं शुनः शेपः यजमानं ब्रते ते पिता पूर्वं हुवे आहूतवान् (लिट् आत्मने पदे प्रथमपुरुषः द्विर्वचनाभावः) अहं तवार्थम् अनुहुवे आह्वयामि।

१० हे विश्ववार विश्वैः सर्वैः व्रियते पूज्यते यः स संबोधने सर्व-वरणीय पुरुहूत पुरुभिः बहुभिः हूतः स्मृतः यः स संबोधने सर्वपूज्य सखे सखिवत् प्रिय वसो निवासहेतो आत्मधन इन्द्र तं तादृशं त्वां जरितृभ्यः स्तोतॄणाम् अर्थे आशास्महे प्रार्थयामहे। ऋत्विज्-यजमानौ परस्परार्थम् ईश्वरं यजतः।

११ हे वज्रिन् सर्वशक्तिमन् सखीनां सखे शिप्रिणीनां ज्ञानवतां (शिप्रं ज्ञानं) सोमपाव्नाम् सोमस्य उत्पन्न-पदार्थ-समूहस्य पावनानां रक्षकानां अस्माकं सोमपाः असि।

१२ हे वज्रिन् सखे सोमपाः, यथा ते इष्टये इच्छार्थम् उश्मसि कामयामहे (वशकान्तौ) तथा कृणु कुरु, तत् तथा अस्तु अभीष्टं भवतु।

१३ इन्द्रे सधमादे अस्माभिः सह हर्षयुक्ते सति नः अस्माकं रेवतीः

धनवत्यः प्रजाः तुविवाजाः प्रभूतबलाः सन्तु याभिः सह क्षुमन्तः अन्नवतः वयं मदेम हृष्येम ।

१४ हे धृष्णो शूर, त्वावान् त्वत्सदृशः देवः त्मना आत्मना स्वयम् आप्तः श्रेष्ठः इयानः अस्माभिः याच्यमानः सन् स्तोतृभ्यः अभीष्टम् अर्थम् आ ऋणोः घ अवश्यं त्वम् अददाः चक्र्योः रथस्य चक्रयोः अक्षं धूः न इव ददासि ।

१५ हे शतक्रतो इन्द्र, यद् दुवः धनं कामितार्थरूपम् आसव्यं कामम् अस्ति तत् शचीभिः चक्र-कर्मभिः अक्षं श्रेष्ठ-व्यवहारः न इव जरितृणाम् आ ऋणोः प्रापयसि ।

१६ दंसावान् कर्मवान् इन्द्रः पोप्रुथद्भिः पुनः २ अवरैः कार्यैः (प्रुथ पर्याप्तौ) नानद्भिः शब्दं प्रार्थनां कुर्वद्भिः शाश्वद्भिः भृशं श्वसद्भिः जीवैः शश्वत् सर्वदा धनानि जिगाय जितवान् प्रापयति । सः इन्द्रः नः अस्माकं सनिता दाता, सः नः सनये संभजनाय भोगाय हिरण्ययं रथं सुवर्णेन निर्मितं यानम् अदात् दत्तवान् । सः नः द्विः उक्तिः आदरार्थम् ।

देवते अश्विनौ

१७ हे दस्रा दस्यति रोगान् उपक्षयति स रक् प्रत्ययः द्विवचनं डादेशः वैद्यौ अश्विनौ, अश्ववत्या बहुभिः अश्वै युक्तया शवीरया प्रेर्य-माणया गतिकारकया इषा अन्नेन सह आयातम् युवां आगच्छतम् अस्मिन् कर्मणि, गोमत् गवादिभिः युक्तं हिरण्यवत् बहुना हिरण्येन सुवर्णेन युक्तम् अस्मदीयं गृहं वां कृपया भूयात् ।

१८ हे दस्रौ आरोग्य-दातारौ अश्विनौ वां युवयोः रथः समान-योजनः समानं योजनं यस्य सकृद् एव युज्यते अमर्त्यः नाशरहितः हि यस्मात् कारणात् समुद्रे अन्तरिक्षे ईयते गच्छति (अश्विनौ विद्युत्-चम्बु-पाषाण शक्ति पुनोथने)

१९ रथस्य रमणीयस्य स्थानस्य निवास-हेतोः नक्षत्र-गणस्य चक्रं (स गणो द्विविधः तस्य एको भागः स्वतः प्रकाशमानः द्वितीयो निष्प्रकाशः प्रकाश-रहितः द्वौ भागौ तारागणैः निर्मितौ तेषां भ्रमणस्य कारणाच्च चक्रेण तौ उपमीयेते) एकं चक्रं युवां अघ्न्यस्य हन्तुम् अशक्यस्य पर्वतस्य भूम्याः वा मूर्धनि उपरि नियेमथुः स्थापितवन्तौ, अन्यत् द्वितीयं चक्रं द्यां परि दिवः उपरि ईयते गच्छति । भूम्यादितारा: प्रकाशशून्याः अघ्न्यशब्देन अत्र अभिधीयन्ते, ये तु प्रकाशवन्तः यथा सूर्यः विद्युत् प्रभृतयः ते दिवः शब्देन वर्णिताः प्रकाशवन्तो दिवि वर्त्तन्ते प्रकाश-रहिता गोला तेषां प्रकाशवतां परितो भ्रमन्ति । उभयौ ईश्वरस्य महिमानं प्रकाशवतः ।

उषसः सूक्तम्

२० हे कधप्रिये कवः कथनं प्रियः यस्याः संबोधने कथितुं मनोहरे, अमर्त्ये विनाशरहिते, उषः प्रातःकाल बह्वविधे वा, ते भुजे भोगाय (तस्याः उपदेशात् स्वजीवनं सफलीकरणाय तदनुसारेण चलितुं) कः मर्त्यः मनुष्यः समर्थः अस्ति; हे विभावरि विविधं जगत् भाति दीपयाति या संबोधने मनोविकाशके कं मनुष्यं नक्षसे प्राप्नोषि गच्छसि, कस् त्वां लभते ।

२१ हे चित्रे अद्भुते अरुषि न विद्यते रुषः क्रोधः यस्यां दृषावति अश्वे (अशु व्यापने) व्यापके, वयं ते आनन्तात् आवारं आपराकात् पारं न हि एव अमन्महि अजानीम न बोद्धुं समर्थाः स्मः । एते गुणाः परमेश्वरे घटन्ति । अतः उषाः परमेश्वरः ।

२२ हे दिवः सूर्यस्य दुहितः पुत्रि रश्मि द्युलोकस्य यमितः त्वं स्योभिः तैः वाजेभिः अन्नैः बलैः वा आगहि आगच्छ, अस्मे अस्मभ्यं रयिं धनं निधारय नितरां देहि । Meanings of Sanscrit.—

30 1 We offer all the produce of corn together witq other things produced to the Almighty God, the Greatest whose works are infinite, for your sake, (O good people,) as the people garnering cereals do with regard to a pit or bin. I, too, worship Him. As cultivators put corn into a pit for protection, so do virtuous people place all their things in God's protection.

2 Hundreds of good plants and thousands of vegetables fit for cooking bend down, as it were, with the weight of their ripeness. For offering to God, the multitude of crops of corn and fruit, bending down with rich juice, is fit to be scythed.

3 As the above-mentioned harvest is for the pleasure of God, so is the same produce overshadowed in God's power, as water in the ocean; all produce is well protected in God's power as water in the ocean. When a man offers his harvest to God, He, our Common Father, being pleased, protects all that with His power as the ocean does its water.

4 O God, this produce of vegetation is for Thee! Do Thou overshadow and accept it as a male pigeon does its female! So also do Thou accept our prayer! God accepts the prayer and offering of man, His own son.

5 O Lord of wealth, sung and prayed to by means of the Vedic verses, O Brave God Almighty, to whom is this prayer made, Thy power is multifarious and real! God is the Master of all wealth, His power is real.

6 O Almighty God of a hundred deeds, be gracious to give us protection in this world of struggle! May we talk with Thee face to face in all works!

7 We, the attendants of God, dear as loving companions, invoke the All-wise and Almighty God, the knowledge of whom is extensive, in every work, in every hard struggle of the world.

8 If He hears our invocation, He will certainly condescend to come to us with thousands of means of protection and food. Seeing the propriety of a prayer, God gives help to its offerer. An improper prayer is not accepted.

9 For thee, (O good man!) I invoke God, the leader, the common measure of all the world, which is the ancient residence of all creatures, whom a learned man describes to his client, and whom thy father invoked.

10 O Almighty God, worshipped by all the world, invoked by all people, dear as a friend, the home of all people, the source of life, we pray to Thee for the sake of saints and devotees! The priest and his follower pray to God for mutual good.

11 O Almighty God, the wielder of the thunderbolt, the best of companions, Thou art the protector of all of us, the learned people, and of our collection of produce!

12 O Wielder of the thunderbolt, the best companion, the protector of the world, do Thou enable us to do Thy will! Let this desire of ours be satisfied.

13 O Almighty God, Thou being pleased with us, our people may become wealthy and powerful, with whom we may rejoice on provision of food!

14 O Valorous God, there is none like Thee, being self-existent spirit, the best of all, Thou certainly givest the desired object to Thy adorers, when they pray to Thee, as the axle of a car gives support to its wheels !

15 O Almighty God of a hundred deeds, Thou givest to Thy worshippers that desired wealth, which is worth having, as a righteous transaction, like the motion of a car by its exle, i. e., most certainly !

16 The Almighty God ever enables the souls, doing good deeds and raising the voice of prayer often and often, to get wealth. He has given us a chariot of gold forenjoyment.

ASHOWANA : SUBJECTS.

17 O God of the heaven and earth, who removes all diseases, come to bless this holy work with actuating food together with many kinds of light ! By Thy grace, may our houses be blessed with many cattle and much gold !

18 O God of the heaven and earth, the dispenser of health, Thy chariot (the world or mind) in which joining is equal, is immortal ! So it goes in the sky. In the exoteric sense, ashwanow may mean electricity and magnetism.

19 Thou hast established one circle of Thy power on the indestructible earth. and the other encompasses the heaven. The circles refer to the groups of stars, which are the pleasant places of residence. One portion of them is self-luminous, and the other opaque. Both of these heavenly bodies consist of stars and planets. On account of their motion they are compared with wheels. The earth and other planets are dark as is indicated by the word aghnya ; those which are luminous, as the sun, electricity, &c., by the word diva. The luminous bodies are found in the heaven, the dark spheres go around them. Both of them declare the greatness of God.

HYMN ON DAWN.

20 O Goddess of dawn, spiritual knowledge, delightful

to describe, beautiful and immortal, which mortal is able to enjoy Thee ? Who can make his or her life successful in living its teachings ? O Goddess of Light, illuming the world with its various kinds of rays, developer of the mind, whom dost Thou go to, who gets Thee ?

21 O Wonderful Goddess, in whom there is no anger, merciful and all-pervading, we do not know Thy limit at all! These attributes can be predicated of God. Hence, Usha may mean God.

22 O Daughter of Heaven, the regulator of luminous regions, come with power and food ! Give us wealth for ever !

GOSPEL III.

The 1st Gospel by St Madhu Chhanda occupies the first 3 Anuvakas or religious discourses, the 2nd by St Medha-tithi the 4th and 5th, and the 3rd by St Shuna Shepa the 6th.

The object of assorting the Vedic hymns into these Gospels, called the Upakhyanums by Sanscrit commentators, is to present the reader with the Vedic Upanishats, so to say, in other words, with religious discourses, containing sublime spiritual ideas, which exalt the mind to enjoy the heavenly light, received therefrom. They are intended to replace the mythological litanies in vogue at present in worship, which is not rendered to God, but to demi-gods or heroes, supposed by ignorance to be the incarnations of the Supreme Being, a doctrine, which is not found in the Vedas. To worship a man, howwer good or brave, is blasphemy. It is the Devil's rebellion against the authority of the Ruler of the Universe. They will be found to be free from all taint of sectarianism and worldliness, which corrupt the human mind, and so, it is hoped, fit for being used in affording rest to the mind after morning meditation or Sandhya.

The Gospel by St. Shuna Shepa runs through 7 hymns from the 27th to the 30th, containing 101 verses, the metre of 14 of which is Trishtup, i. e., 44 syllables in a couplet of 4

feet, each of 11 syllables; of 74, Gayatri of 3 feet of 8 syllables each; of 7, Pankti of 40 syllables; and of 6, Anushtup of 4 feet, each of 8 syllables. Thus the number of syllables in the Gospel is 616+1776+280+192 or 2864 in toto.

It is hard to determine the date of St. Shuna Shepa, who was the son of St. Ajigarta, unknown to fame. But it appears to be posterior to that of St. Medhatithi, vide page 412.' The great learning of Indian sages often discarded any reference to personality, probably from the fear of attaching importance to it over the subject matter, which was all in all with them. The later intellectual development in all countries, mostly occidental, gives great importance to personality, which is elevated to authority, and throws the truth of facts into the background, thus establishing manism everywhere. Tho' their self-abnegation is past all praise, yet it was fated otherwise : man now loves biography more than a bare narration of natural facts. However, it is here more important to know what he teaches than Whose son was he, and When did he live?

This translation methodically eliminates the common allegation, that the religion of the Vedas is polytheism or henotheisus. The preamble of two previous gospels has shown that the various nouns occurring therein are not the names of so many deities; but they denote the various attributes of the one and the same Deity. The present gospel of seven hymns mentions Agni, Savita, Prajapati, Mitra, Varuna, Bhaga, Vishwey Devah, Indra, Yajna, Soma, Ashwanow, and Usha as the deities of its verses. But they are not separate deities, rather they signify only one God. Thus Agni means Adorable; Savita, the creator; Prajapati, the Lord of hosts; Mitra, the friend; Varuna, the best; Bhaga, the benefactor; India almighty; Yagna, worshipful; Soma, the producer or father, and Ashwina, the Father-[illegible] or the Purveyer of the heaven and earth

It has been already observed that Ashwina tho' dual in

no. is one deity; for, he is represented with two hands in the Yajurveda, chapter 11. verse 9—Ashwinor bahubhyam. The word also denotes day and night, the heaven and earth. Some commentators have rendered it by the husband and wife. We have uniformly translated it into the Father-Mother as a name of God. In giving Sanscrit eqnivalents, singulars are used for duals in passages where one deity is meant, but two names are used thereof.

Vishwey Devah means all the learned souls. It occurs in verse 45, where they are said to worship God. They are not to be worshipped in place of God. Usha means the dawn or twilight in commou language. Mythology describes Usha as a goddess, driving the chariot of the sun. Here Usha is mentioned as the daughter of heaven—Diva duhita, which no doubt spiritual knowledge is, as it embodies the ideas, which fly from the brain of God. But some epithets imply that it is also a name of God. Thus there is no polytheism or plurality of gods to be worsheped in the Vedas.

The Gospel by St Shuna Shepa, given in the foregoing seven hymns, is like the preceding two gospels, a Vedic Upanishat or spiritual discourse, intended to teach sublime religion so as to bring about the SALVATION of the human mind, wherein her powers are perfected and she is admitted to the presence of God, the Soul of the Universe. Its scheme is thus unfolded : Communion between God and man being the life and soul of religion, it deseribes its pracfical details and the invaluable advantages accruing therefrom.

☞ Figures in the body denote verses.

24 Philosophy has proved beyond the shadow of doubt that the Divine Being and the human mind are both spiritual by their nature. The relation between them is consequently spiritual, the matter not intervening between them. 1 To utilise this relation for our good, the sage advises us to hold COMMUNION by means of the contemplation of the Great Name

of God 2 after the manner of learned people: for, the Name is naturally associated with a great many attributes, which are comprehended by learning alone. 3 Contemplation is conducted by recalling to mind the powers of God, as our eternal protector and giver of what is best for us. 4 It is natural that meditation becomes a prayer for success in communion, which is the best wealth for us. 5 For, it brings God's protection, the sense of which enables a man to undertake great works with courage and success. 6 Meditation impresses the mind with the immensity of God's power, which the visible material universe, vast as it is, can not measure. 7 Meditation derives light from heaven, which increases knowledge, free from oblivion. 8 It brings home the great fact, that God enlightens the mind, that He alone is above man and is his ruler, and that He alone effectually protects him from enemies. 9 The conditions to be fulfilled for success in communion, are to avoid what is not good, to be away from sin; 10 to believe in the inviolability of God's laws; 11 to resign one's self to God; to read the Veda, which reminds one of God, and whose scheme of life, when adopted, prolongs it to 100 years; 12 to keep the company of wise men, which opens the mind to knowledge; 13 to continue the pursuit of knowledge, to perform good works; to adopt the vegetarian system of diet; 14 to be humble, to repent; and 15 to pray for God's grace to keep off temptations.

25 Not only periodical prayers, cultivation of knowledge, and continuance of health are the only necessary outfits for salvation; but the whole tenor of life should be godly also. 1 Godly life is indicated by the fear of God, asking His forgiveness for not observing His law as one ought to; 2 by avoidance to break the law wilfully; 3 by joy and the serenity of temper; 4 by intense love for God; 5 by the recognition of God's care for all creatures alike, and the appreciation of His rule, that is, contentment; 6 by the vow of veracity and

observance of other ethical rules. 7 For, religious hypocrisy will not do, as God knows and sees all that is in the world, either up above, 8 or down below at any time, 9 or in any other region whatever; 10 for, He holds rule everywhere. 11 A candidate for salvation consults his conscience in whatever he does, 12 and follows its voice. 13 Thus he is protected by God in his righteous life; 14 for, God is above all the world; 15 He gives health to man. 16 The aim of godly life is to see or realise God; 17 to receive messages directly from God. 18 The man who lives such a life, comes to know the mind also. 19 But this power comes by the prayer to God; 20 man's efforts alone are not sufficient. 21 He should always pray that God's will be done.

26 Salvation requires that ENVIRONMENTS should be FAVOURABLE. 1 Hence one should pray that godly ideas be produced in the people around him and knowledge and good works come in vogue. 2 They should also be made familiar with the teachings of the Vedas. 3 Friendship should be promoted among all as well as the reciprocity of kindliness bordering upon relationship. 4 All members of a community—scholars, friends, judges, guardians and others, should be godly. 5 Vedic verses inculcating good to all should be chanted in prayer. 6 Difference in the mode of worship should be treated with tolerance, as all, if sincere, worship the same one God of the universe. 7 Being the children of the same Divine [illegible], let us [illegible] love and be kind to one another. 8 When [illegible], the interests of all are protected, 9 and all live in peace and prosperity, 10 leading virtuous life often free from disease.

27 Salvation requires PHILANTHROPY as one of its chief essentials. 1 Humility and righteousness should be observed in all works, 2 and towards all persons, since they are all made by God. 3 Evil persons are to be reformed. 4 The spread of the Vedas leads to philanthropy, as they impart

pure spiritual knowledge, divested of all sectarianism. 5 The acquirement of spiritual knowledge is a gift of God. 6 It makes a saint of a man. 7 He becomes best fitted for hard struggles in the world and for control on affairs. 8 Being God-fearing, none becomes his enemy. 9 He is the best teacher and leader of people. 10 He always does what is good to all. 11 Right sense and right power 12 form the burthen of the Vedic prayer, 13 pregnant with respect for all.

28 1 Right domestic life is another requisite for salvation; for the home is a nursery of right ideas about God, and a proper place for training in religion and religious life. 2 The home of religious people should serve as a place for experiment and observation to make the knowledge of the inmates perfect. 3 There duties towards all persons are learnt. 4 All members of the household do the work with their own hands, 5 which perfects their knowledge of things. 6 Love of agriculture is instilled into the heart of all. 7 Aptitude for different kinds of work classifies workers into the well-known four orders of people in Aryan civilisation, namely, 8 priests, warriors, merchants, and servants. 9 Agriculture being the chief source of supplies, it is to be followed to suffice their and others' wants.

29 The independence of life which is another essential for the practice of religious life, is compatible with the profession of agriculture, which comprises 1 the keeping of cattle, horses and so forth, that establish the respectability of persons. 2 An agriculturist whose wealth is spread abroad on land, necessarily becomes a religious man for constantly looking on God for help. 3 He is not to be idle and luxurious. 4 His great enemies are robbers, 5 whom God alone can restrain. 6 He prays for the averting of bad seasons. 7 His language is always polite from his seriousness. He who possesses land, is a real master, and not a slave. Hence, the Vedas teach that every householder to be virtuous should possess land for his support.

30 1 At garnering, agriculturists with the priest at their head should offer the produce of a cereal harvest to the God Almighty, whose gift it is, and store the excess in granaries. 2 The fruit harvest should be collected when it is ripe. 3 As the produce of agriculture is offered to God, His blessing protects it for the use of His children. 4 Faith believes that God is pleased with man's offering the product of his labour in the field. 5 Faith also regards God's power to be real and reliable, 6 and hopes as success in religion to talk with Lord God face to face. 7 It is staunch faith in God that gives strength in hard struggles. 8 Faith in God continues to exist in spite of heartless ridicule at its weakness, as prayer sometimes receives an indubitable response. 9 To maintain the purity of religion, its teaching should be entrusted to learned persons and parents. 10 It is guarded by saints and devotees. Thus the co-operation of the lay and holy men tends to their mutual good. 11 Their joining together in religious works induces the flow of God's grace. 12 The joy produced from association in religion encourages men in doing God's will with firmness, 13 which promotes their prosperity 14 with the regularity a machime. 15 It is the prosperous people who make progress in religious and secular knowledge, science and art. 16 For, the earth opens its treasure to them. 17 As prosperity depends on domestic animals, the master should pray for their health and for riches with which to suupport all. 18 The Vedas believe in God's power in healing and in the sacredness of all sentient beings' rights 19 on the earth below and the heaven above. 20 The beauty of human life is crowned with the possestion of spiritual knowledge, without which a man is but a beast. Happy is the person who is blessed with it ! 21 Spiritual knowledge believes in the universality of God's love. 22 The Rigveda calls it the Daughter of God, for whose favour all should pray to make their life a complete success on earth and an assurance of salvation in heaven.

31 ऋषिः हिरण्यस्तूपः। देवता अग्निः। छन्दः ८, १६, १८ त्रिष्टुप् शेषाः जगति
SEER : HIRANYA STUPE, SUBJECT : AGNI, METRE : 8, 16, 18 TRISHTUP, REST JAGATI

157—त्वमग्ने प्रथमो अंगिरा ऋषिर्देवो देवानामभवः शिवः सखा ।
तव व्रते कवयो विद्मनापसो ऽजायन्त मरुतो भ्राजदृष्टयः ॥ १ ॥

O God अग्ने, Thou त्वं art अभवः first प्रथमः, the essence of the world अंगिरा, omniscient ऋषिः, the God देवः of gods देवानां, beneficent शिवः, our frend सखा ! Learned कवयः and energetic विद्मनापसः mortals मरुतः become अजायन्त clairvoyant भ्राजदृष्टयः in Thy तव service व्रते ।

Note.—Those who are earnestly engaged in frequenting the company of the good, and performing their natural duties, become friends with God, who lights up knowledge in their mind, so that they turn to be truly useful *to the society at large.*

158—त्वमग्ने प्रथमो अंङ्गिरस्तमः कविर्देवानां परिभूषसि व्रतम् ।
विभुर्विश्वस्मै भुवनाय मेधिरो द्विमाता शयुः कतिधा चिदायवे ॥२॥

O God अग्ने, Thou त्वं, the first प्रथमः cause, the essence of all अंगिरस्तमः, the perfect knower कविः, omnipresent विभुः, the awakener मेधिरः, giver of rest शयुः, and maker of duality द्विमाता, gracest परिभूषसि or blessest the work व्रतं of gods or learned people देवानां in many ways कतिधा for the good of all विश्वस्मै the world भुवनाय and also चित् man आयवे !

Note.—God keeps all the worlds in their systems, and learned people keep the masses within the bounds of morality by teaching the Vedas. They are learned people who advance the knowledge of the world, created by God. None can create the world from its causes except the omnipresent God, and none can know His laws except learned people.

159—त्वमग्ने प्रथमो मातरिश्वन आविर्भव सुक्रतूया विवस्वते ।
अरेजेतां रोदसी होतृवूर्ये ऽसघ्नोः भारम् अयजो महो वसो ॥ ३ ॥

O God अग्ने, Thou त्वं being first प्रथमः, be भव manifest आविः by Thy almight सुक्रतूया for (giving us the knowledge of) the celestial मातरिश्वने sun विवस्वते ! The heaven and earth रोदसी move अरेजेतां in Thee, accepted as Thou art of all workers होतृवूर्ये । O Asylum वसो, Thou destroyest असघ्नोः and bearest अजयः our great महः burden भारं !

Note.—The essence of fire being turned into the sun by the air, dispels darkness, upholds the earth and emits light. It is the cause of all activity and motion.

160—त्वम् अग्ने मनवे द्याम् अवाशयः पुरूरवसे सुकृते सुकृत्तरः ।
श्वात्रेण यत् पित्रोर्मुच्यसे पर्या त्वा पूर्वम् अनयन्नापरं पुनः ॥४॥

O God अग्ने, Thou त्वं revealest अवाशयः heaven द्यां to a learned man मनवे, and dost good सुकृत्तरः to a learned पुरूरवसे and virtuous सुकृते person. They, whom यत् Thou absolvest मुच्यसे from (obligation to) parents पित्रोः by means of wealth or knowledge श्वात्रेण, ever afterwards पुनः have borne अनयन् Thee त्वां, the first पूर्वं and last अपरं of all, in their life.

Note.—The obtainment of God, who has made the sun, moon and other worlds, and by whom learned people have been taught, is effected by sound knowledge and sincere action in useful work.

161—त्वम् अग्ने वृषभः पुष्टिवर्द्धन उद्यतस्रुचे भवसि श्रवाय्यः ।
य आहुतिं परि वेदा वषट्कृतिमेकायुरग्रे विश आविवाससि ॥५॥

O God अग्ने, Thou त्वं art भवसि the giver of bliss वृषभः, promoter of health पुष्टिवर्द्धनः and worth hearing श्रवाय्यः to a devotee उद्यतस्रुचे, who यः knows वेद divine वषट्कृतिं invocation आहुतिं well परि and अग्रे being devoted एकायुः serves आविवाससि the people विशः !

Note.—Persons should first know God, the first cause, and acquire knowledge of the world together with various arts, and then turn this knowledge to the comfort of the people at large.

162—त्वम् अग्ने वृजिनवर्तनिं नरं सक्मन् पिपर्षि विदथे विचर्षणे ।
यः शूरसाता परितक्म्ये धने दभ्रेभिश्चित् समृता हंसि भूयसः ॥६॥

O God अग्ने, the creator सक्मन्, seer विचर्षणे of things, Thou त्वं, who यः killest हंसि many enemies भूयसः even चित् with small means दभ्रेभिः in a righteous समृता battle शूरसाता and in the midst of pleasant परितक्म्ये wealth धने, protectest पिपर्षि a person नरं of active path वृजिनवर्तनिं in a battle विदथे !

Note.—It is a rule with God that He turns them on to a right path who want to practise a wicked religion, gives wealth to them who long for righteous battles, and gives victory to them who are on the right, though possessed of little means.

163—त्वं तमग्ने अमृतत्व उत्तमे मर्तं दधासि श्रवसे दिवे दिवे ।
यस्तातृषाण उभयाय जन्मने मयः कृणोषि प्रय आ च सूरये ॥ ७॥

O God अग्ने, Thou त्वं acceptest दधासि that तं mortal मर्तं in the best उत्तमे immortality अमृतत्वे who यः longs तातृषाणः for Thee, worth hearing श्रवसे, every day दिवे दिवे, and makest आकृणोषि provision for that wise person सूरये of prosperity प्रयः and च felicity मयः for both उभयाय lives जन्मने here and hereafter !

Note.—Their support is God who obtain immortality. He provides for them every good.

164—त्वं नो अग्ने सनये धनानां यशसं कारुं कृणुहि स्तवानः ।
ऋध्याम कर्मापसा नवेन देवैर्द्यावापृथिवी प्रावतं नः ॥ ८ ॥

O God अग्ने, do Thou त्वं, being adored स्तवानः, make कृणुहि our नः son कारुं glorious यशसं for dividing सनये wealth धनानां ! May we promote ऋध्याम our work कर्म with new नवेन courage अपसा ! Let the heaven and earth द्यावा पृथिवी together with learned people देवैः protect प्रावतं us नः ।

Note.—It is on the just distribution of wealth that the prosperity of a people depends, and this is done when external causes are favorable and learned people try their best in general protection.

165—त्वं नो अग्ने पित्रोरुपस्थ आ देवो देवेष्वनवद्य जागृविः ।
तनूकृद् बोधि प्रमतिश्च कारवे त्वं कल्याण वसु विश्वमोपिषे ॥९॥

O unblamable अनवद्य God अग्ने, Thou त्वं, the ever wakeful जागृविः god देवः of gods देवेषु, sowest ओपिषे us नः in the genital organ उपस्थे of the parents पित्रोः ! O Bliss कल्याण, do Thou त्वं, the maker कृत् of bodies तनू and च the great Intellect प्रमतिः, teach बोधि the righteous worker कारवे how to acquire all विश्वं the wealth वसु or knowledge of all things !

Note.—God may be asked to give you birth in the family of learned people, so that being taught the different branches of knowledge, you may be happy. The phrase pitroh upasthey also means pervading in the heaven and earth.

166—त्वम् अग्ने प्रमतिस्त्वं पितासि नस्त्वं वयस्कृत् तव जामयो वयम् ।
सं त्वा रायः शतिनः सं सहस्रिणः सुवीरं यन्ति व्रतपामदाभ्य ॥१०

O God अग्ने, Thou त्वं art असि the absolute Intellect प्रमतिः, Thou त्वं art our नः father पिता, Thou त्वं art the maker of life वयस्कृत्, we वयं are Thy तव children जामयः ! O Gracious God अदाभ्य, the possessors of hundreds शतिनः and thousands सहस्रिणः of kinds of wealth रायः go संयन्ति to or seek Thee त्वां, the Supreme Hero सुवीरं, and protector of works व्रतपां !

Note.—Howsoever great a man may be, he is dependent on God's power.

167—त्वामग्ने प्रथममायुमायवे देवा अकृण्वन् नहुषस्य विश्पतिम् ।
इळामकृण्वन् मनुषस्य शासनीं पितुर्यत् पुत्रो ममकस्य जायते ॥ ११

O God अग्ने, learned people देवाः have revealed अकृण्वन् Thee त्वां, the first life आयुं and protector विश्पतिं, for the information आयवे of man नहुषस्य, and have made अकृण्वन् the (Vedic) speech इळां to be the law शासनीं of man मनुषस्य, so that यत् a worthy son पुत्रः may be born जायते of a worthy ममकस्य father पितुः !

Note.—No protector of man can rule well, no father of children can teach true lessons without the knowledge of the Vedas.

168—त्वं नो अग्ने तव देव पायुभिर्मघोनो रक्ष तन्वश्च वन्द्य ।
त्राता तोकस्य तनये गवामस्यनिमेषं रक्षमाणस्तव व्रते ॥ १२ ॥

O God अग्ने, all-wise देव and adorable वंद्य, do Thou त्वं ever निमेषं protect रक्ष our नः great persons मघोनः and च bodies तन्वः with Thy तव protective powers पायुभिः ! Being the preserver रक्षमाणः of this अस्य world, Thou art the protector त्राता of the child तोकस्य and of animals गवां, living under Thy तव law व्रते to enjoy life तनये !

Note.—God alone protects great persons as well as helpless children and animals.

169—त्वमग्ने यज्यवे पायुरन्तरोऽनिषंगाय चतुरक्ष इध्यसे ।
यो रातहव्योऽवृकाय धायसे कीरेश्चिन् मंत्रं मनसा वनोषि तम् ॥ १३

O God अग्ने, Thou त्वं, the internal अन्तरः self, guardian पायुः, protector of four quarters चतुरक्षः, art revealed इध्यसे for the unworldly अनिषंगाय devotee यज्यवे, who यः is the giver of food रातहव्यः for an upright person अवृकाय, upholdest

धायसे the Vedic verses मन्त्रं of a Vedic scholar कीरेः and चित् acceptest वनोषि him तं by the mind मनसा !

Note.—As students receive knowledge from a teacher by the mind, so does God accept a man by the mind.

170—त्वम् अग्ने उरु शंसाय वाघते स्पार्हं यद्रेक्णः परमं वनोषि तत् ।
आध्रस्य चित् प्रमतिरुच्यसे पिता प्र पाकं शास्सि प्र दिशो विदुष्टरः १४

O God अग्ने, Thou त्वं givest वनोषि a very उरु praiseworthy शंसाय and learned person वाघते that तत् longed for स्पार्हं wealth रेक्णं which यत् is best परमं ! Thou art called उच्यते the great प्र intellect मतिः, evil-preventer विदुष्टरः, father पिता of government आध्रस्य and चित् regulatest शास्सि the development प्रपाकं of the quarters प्रदिशः or whole world.

Note.—God gives wealth, protection, and knowledge to all people as a father gives to his children.

171—त्वम् अग्ने प्रयतदक्षिणं नरं वर्मेव स्यूतं परि पासि विश्वतः ।
स्वादु क्षद्मा यो वसतौ स्योनकृज् जीवयाजं यजते सोपमा दिवः ॥१५

O God अग्ने, Thou त्वं protectest पासि a very munificent प्रयतदक्षिणं man नरं as इव a well-made स्यूतं armour वर्म from all विश्वतः sides परि ! He स is like उपमा the sun दिवः who यः is the giver of delicious food स्वादुक्षद्मा, spreader of ease स्योनकृत् in society वसतौ and does यजते service याजं to sentient beings जीव ।

Note.—That person is like the sun who tries for the comfort of all living beings. He is an armour or shield to the rest of beings.

172—इमाम् अग्ने शरणिं मीमृषो न इमम् अध्वानं यम् अगाम दूरात् ।
आपिः पिता प्रमतिः सोम्यानां भृमिरस्यृषिकृन् मर्त्यानाम् ॥ १६ ॥

O God अग्ने, do Thou त्वं forgive मीमृष this इमां transgression शरणिं of ours नः, which यं we have done अगाम long दूरात्, in this इमं path अध्वानं on earth ! Thou art असि the affectionate आपिः father पिता, the great Intellect प्रमतिः of the good-hearted सोम्यानां and the mover भृमिः and the sage ऋषि maker कृत् of mortals मर्त्यानां ।

Note.—When people earnestly desire to obtain a righteous path, God produces a desire in their heart for the company of the good. Though they

may be afar, the good sages meet them and th... they become righteous and learned on obtaining knowledge from them.

173—मनुष्वद् अग्ने अंगिरस्वद् अंगिरो ययातिवत् सदने पूर्ववच् छुचे ।
अच्छ याह्या वहा दैव्यं जन्मासादय बर्हिषि यक्षि च प्रियम् ॥१७॥

O Holy शुचे, Supernal अंगिरः God अग्ने, come to आयाहि, send आवह, establish आसादय and च honor यक्षि a divine दैव्यं and good प्रियं person जनं well अच्छ in society सदने and in heaven बर्हिषि, like a thinking man मनुष्यवत् like a learned person अंगिरस्वत्, and like a patriarch ययातिवत् as of old पूर्ववत् !

Note.—When God is served by means of knowledge, love and works, He leads person, to righteousness.

174—एतेनाग्ने ब्रह्मणा वावृधस्व शक्ती वा यत् ते चकृमा विदा वा ।
उत प्रणेष्यभि वस्यो अस्मान् सं नः सृज सुमत्या वाजवत्या ॥१८॥

O God अग्ने, be Thou known वावृधस्व by this एतेन Veda ब्रह्मणा or वा by Thy ते power शक्त्या or वा by knowledge विदा, which यत् we have practised चकृमा, and उत do Thou lead अभिप्रणेषि us अस्मान् to wealth वस्यः ! Endow संसृज (lit. create) us नः with energetic वाजवत्या sound सु reason मत्या !

Note.—Those who practise religion according to the Veda, become endowed with good understanding. They honor and are honored by people.

Prose order and explanation in Sanscrit.—

31 १ हे अग्ने, त्वं प्रथमः आद्यः अंगिराः अंगानां रसः आत्मा ऋषिः सर्ववित् देवानां देवः शिवः मंगलकारी सखा सहायकारी अभवः असि (लङ् लिट् लुङ् लिङ् लट् लोट् प्रार्थनायाम् लङ्वत् प्रयुज्यन्ते) । तव व्रते अज्ञायां कवयः मेधाविनः विद्मनापसः विद्मनानि ज्ञानानि अपांसि कर्माणि येषां ते ज्ञानिनः अनुष्ठितारः भ्राजदृष्टयः प्रकाशमाना दृष्टिः येषां ते विशालबुद्धयः मरुतः मनुष्याः अजायन्त अभवन् चलन्ति । विद्वांसः ईश्वरस्य नियमेषु सदा वर्त्तन्ते ।

२ हे अग्ने, त्वं देवानां प्रथमः अंगिरस्तमः उत्कृष्टात्मा कविः सर्वज्ञः विभुः सर्वव्यापकः मेधिरः मेधावान् (मेधृ संगमे इरन् प्रत्ययः) संगमयिता द्विमाता द्वयोः लोकयोः निर्माता शयुः यः प्रलये सर्वान् शाययति प्रलयकर्त्ता सन् विश्वस्मै भुवनाय समस्थलोकाय आयवे मनुष्याय व्रतं न्यायं नियमं कतिधा बहुप्रकारैः चित् एव परिभूषसि सर्वतः अलंकरोषि । सर्वस्य सुखाय एव सदा वर्त्तसे ।

३ हे मातरिश्वने (माता नाम अन्तरिक्षं तत्र श्वसिति प्राणिति स मातरिश्वा वायुः कन् प्रत्ययः क इत्) आकाशवर्तिन् अग्ने, त्वं प्रथमः आद्यः सन् सुक्रतूया शोभन-कर्मेच्छया (सु शुभं क्रतुं कर्म आत्मनः इच्छति क्यच् कृच् इतौ टाप् टूप् इतौ सुक्रतुया उपपदस्य दीर्घः तृतीयायाः लुक् डादेशः) विवस्वते यजमानाय (विवासति परिचरति मतुप्) आविः प्रकटः भव। त्वत्तः रोदसी द्यावापृथिव्यौ अरेजेताम् अकंपेताम्। होतृवूर्ये यज्ञे (होत्रा व्रियते स यज्ञः क्यप् प्रत्ययः वृ वरणे) भारं भरणं पोषणम् असघ्नोः अवहः (सघ हिंसायां अत्र वहने श्नु लङ्)। हे वसो वासहेतो महः महत्त्वम् अयजः समगमयः देहि।

४ हे अग्ने, त्वं मनवे मनुष्याय मन्यते जानाति स तस्मै द्यां सूर्यम् अवाशयः अप्रकाशयत् सुकृते सुकर्मणे पुरूरवसे पुरवः रवाः शब्दाः यस्य तस्मै विदुषे मनुष्याय त्वं सुकृत्तरः शुभकर्ता असि; यत् यदा श्वात्रेण क्षिप्रमथनेन पित्रोः अरण्योः परिमुच्यसे आविर्भवसि, सदा त्वा पूर्वं पुनः अपरं पर्यानयन् याजिनः अस्थापयन्। प्रणवदेहौ अरण्यौ, जपः मथनं, मूर्धनि प्रणवस्य तीव्र-योगेन जपात् प्रकाशो भवति पश्चात् ज्ञानं संभवति।

५ हे अग्ने, त्वं वृषभः कामानां वर्षिता (यो वर्षति सुखानि सः) पुष्टि वर्धनः पुष्टिं धनादिकं वर्धयति स वृद्धि-कर्ता उद्यतस्रुचे उद्यता उत्कृष्टतया गृहीता स्रुक् यज्ञ-पात्रं येन तस्मै यज्ञकर्त्रे श्रवाय्यः श्रोतुं योग्यः मंत्रः श्रवणीयः भवसि। हे अग्ने, यः वषट् कृतिं स्वाहा शब्दयुक्ताम् आहुतिं परि सर्वतः वेद जानासि एकायुः सर्व-प्रजानां एकमात्र जीवनं सत्यगुणस्वभावम् आयुः यस्य सत्य-स्वरूपः सन् याजिने विशः प्रजाः आविवाससि सर्वतः प्रकाशयसि तस्मै प्रजाः सन्तानं ददासि।

६ हे सचमन् सचनीये संवेतुं योग्य विचर्षणे विशिष्ट-ज्ञानयुक्त अग्ने ईश्वर, त्वं वृजिन-वर्तनिं वृजिनस्य अधर्मस्य वर्तनिः मार्गः यस्य तं अधर्मिनं नरं विदथे संग्रामे हंसि मारयसि यः स शूरसाता शूराणां योद्धॄणां सातिः संभजनं मेलनं यस्यां शूरसातौ युद्धे परितक्मे (तक हसने) परि सर्वतः तक्मः हर्षः यस्मिन् सुखप्रदे धने चित् अपि युद्धे च दभ्रेभिः अल्पैः साधनैः सह भूयसः बहून् समृता सम्यक् ऋतं सत्यं येषां तान् सत्यव्रतान् (शेः स्थाने डादेशः) पिपर्षि पालयसि। ईश्वरः पापिष्ठं नरं विनाशयति, धर्मात्मानं च अल्प-साधन-सहितं संकटे पालयति।

७ हे अग्ने, त्वं तं मर्त्तम् उत्तमे उत्कृष्टे अमृतत्वे मोक्षे दधासि धारयसि, यः दिवे २ प्रतिदिनं श्रवसे श्रोतुं योग्याय ते ततृषाणः अति-

सुखायुक्तः भवति (लिट् कानच् क इत) तस्मै च सूरये मेधाविने ऋमवाय शर्म्यां अग्मने सांप्रतायुषे परायुषे च मयः सुखं प्रयः अन्नदानं आ मन्तात् कृणोषि करोषि । ईश्वरः तं सर्वदा सुखिनं करोति ।

८ हे अग्ने, स्तवानः स्तूयमानः सन् त्वं नः धनानां सनये दानाय प्रशस्तं यशोयुक्तं कारुं कर्मकर्तारं पुत्रं कृणुहि कुरु देहि येन नवेन नूतनेन पुत्रेण सह अपसा कर्मणा कर्म ईप्सितं ऋध्याम वर्धयामहे, देवैः दिव्यगुणैः सह द्यावापृथिवी नः प्रावतम् प्रकर्षेण रक्षतम् । द्यावापृथिवी ईश्वरस्य सामर्थ्यस्य द्वौ भागौ स्तः तयोः द्वारा तत्र व्यापकः परमेश्वरः स्तूयते सः अस्मान् रक्षतु ।

९ हे अनवद्य न विद्यते वद्यं निंद्यं अस्मिन् सः निर्दोष अग्ने त्वं नः पित्रोः द्यावापृथिव्योः (सर्वान् पालयतः अतः भूमिद्यावौ पितरौ संज्ञितौ स्तः) उपस्थे समीपे तत्र व्यापकः सन् देवेषु देवः सर्वेश्वरः जागृविः जागरूकः (जागृ किन्) तनूकृत् तनूषु विस्तृत-लोकेषु विद्यां करोति सः विद्या-कृत् प्रमतिः महद्बुद्धियुक्तः सन कारवे कर्मकर्त्रे बोधि बुध्यस्व नित्यं जागर्षि अनुगृहं कुरु; हे कल्याण मंगल-स्वरूप त्वं विश्वं वसु धनं कारवे कर्मकर्त्रे आ समन्तात् ऊपिषे उत्पादयसि (वप् बीजजने लिट्) ।

१० हे अग्ने त्वं प्रमतिः महान् बुद्धिमान्, त्वं नः पिता, त्वं वयस्कृत् आयुष्प्रदः असि वयं तव जामयः पुत्राः बन्धवः; हे अदाभ्य अहिंसनीय, सुवीरं व्रतपां कर्मणः पालकं त्वा त्वां शतिनः शतसंख्याकाः सहस्रिणः सहस्र संख्याकाः रायः धनानि संयन्ति सम्यक् प्राप्नुवन्ति । त्वं धनानां व्रतानां मतीनां वयसां मनुष्याणां च पालकोऽसि । (जमति गतौ इण् जामयः अपत्यानि)

११ हे अग्ने, देवाः विद्वांसः त्वां प्रथमं सर्वोपरि आयुं जीवनं न्यायकर्तारं विज्ञानवन्तं अकृण्वन् अजानन् मन्यन्ते, नहुषस्य मनुष्यस्य आयवे विज्ञानाय विश्पतिम् अकृण्वन्, इडां वेद-वाणीं च मनुषस्य शासनीं राज्यकर्त्रीम् अकृण्वन् यत् यथा ममकस्य ज्ञानवतः मातृशास्य पितुः पुत्रः पावनशीलः जायते उत्पद्यते । नह बन्धने नह्यते वध्यते कर्मफलेन स मनुष्य एव भवति उष् प्रत्ययः । ममक अस्मत्-शब्दः स्थाने आदेशः । शासनी शिष्यते अनया सा नीतिः वेदवाणी वा ।

१२ हे वन्द्य नमस्करणीय अग्ने देव तव पायुभिः पालनैः (पा यु प्रत्ययः) नः मघोनः धनिनः (मघं धनं मतुप् मघवन् शस्) तन्वः च तनूः शरीराणि रक्ष, त्वं नः तोकस्य गवां च त्राता रक्षकः तनये वर्धनाय

(तनु विस्तारे) असि, तव व्रते सत्यन्यायरूपे अनिमेषं सदा रक्षमाणः अहम् अस्मि ।

१३ हे अग्ने त्वं यज्यवे (यजि पूजने यु प्रत्ययः) पूजकाय पायुः रक्षकः (पा रक्षणे युक् आगमः उण् प्रत्ययः पा यु उ), अनिषंगाय न विद्यते निषंगः (षञ्ज संगे) पक्षपातः यस्य तस्मै न्याययुक्ताय अन्तरः समीपवर्त्ती सन् चतुरक्षः चत्वारि अक्षीणि नेत्राणि दिशः यस्य सः सर्वदृक् इध्यसे दीप्यसे ज्वालावत् सर्वत्र वर्त्तसे । यः अवृकाय अचौराय (वृकः नाम चौरः वृञ् कक् प्रत्ययः) धायसे पोषकाय (धा आतो युक् असुन् प्रत्ययः धा यु अस्) कर्त्रे रात-हव्यः रातं दत्तं हव्यं भोजनं येन सः अस्ति तं चित् च कीरेः स्तोतुः (कॄ संशब्दे इ प्रत्ययः) मंत्रं स्तोत्रं मनसा अन्तः करण-द्वारा वनोषि सहसे तस्य सहायं करोषि (वनु सेवने उः प्रत्ययः) ।

१४ हे अग्ने उरुशंसाय उर्वी वह्वी शंसा कीर्तिः यस्य तस्मै प्रसिद्धाय वाघते ऋत्विजे यजमानाय यत् स्पार्हं वांछितं (स्पृह इच्छायां अण् प्रत्ययः) परमम् उत्तमं तत् वनोषि ददासि तेन तस्य सहायं करोषि । आध्रस्य चित् च राज्यस्य (आ धा रक् प्रत्ययः अथवा ध्रै तृप्तौ) धारणीयस्य संसारस्य प्रमतिः बुधिमान् पिता पालकः उच्यसे, पाकं अज्ञानं शिशुं प्रशास्सि शिक्षसि, प्रदिशः आशान् विदुष्टरः दूरि तान् तारयसि ।

१५ हे अग्ने, त्वं प्रयतदक्षिणं प्रयता दत्ता दक्षिणा येन तं दातारं नरं स्यूतं सूचीभिः निष्पादितं वर्म कवचम् इव विश्वतः सर्वतः परिपासि रक्षसि । स्वादु उत्तमं क्षद्म अन्नं यस्मिन् तादृशं यज्ञं यः करोति सः उत्तमयागी स्योन-कृत् स्योनं सुखं करोति स सुखप्रदः वसतौ गृहे जीवयाजं जीवानां हिताय यजते यस्मिन् तं यज्ञं जीवपूजां यजते करोति स यजमानः दिवः सूर्यस्य उपमा सूर्यवत् सुखकारी भवति ।

१६ हे अग्ने, इमां नः शरणिं हिंसां मतलोपरूपां मीमृषः क्षमस्व (चक्ष), इमम् अध्वानं मार्गं यं दूरात् अगाम त्वत्सेवां परित्यक्तवन्तः तम् अपि क्षमस्व । स्योम्यानां देवानां मर्त्यानां मनुष्याणां स्वस्य आपिः प्रापनीयः प्रमतिः महाज्ञानी पिता पालकः सुधिः ज्ञापकः कर्म-निर्वाहकः ऋषिकृत् ज्ञानप्रदः असि ।

१७ हे अग्ने शुचे शुद्ध अंगिरस्वत् प्राणवत् अंगिरः धारकः ययातिवत् मनुष्यन्तः पुरुषाः कर्माणि प्राप्नुवन्ति तद्वत् (यतो प्रलयः) पूर्ववत् सदने यज्ञे अच्छ आयाहि आगच्छ, दैव्यं कुशलं आवह. बर्हिषि अन्तरिक्षे, स्वर्गे जनं मनुष्यं सादय संपादय उपवेशये, प्रियम् अभीष्टं च यक्षि देहि ।

१८ हे अग्ने, एतेन ब्रह्मणा वेद मंत्रेण वावृधस्व आविः भव, यत् ते त्वदर्थं शक्तो शक्त्या वा विदा ज्ञानेन वा चकृम ऊचिम उक्तवन्तः, उत च अस्मान् वस्यः धनं श्रेयः अभिप्रेणेषि प्रापय, वाजवत्या द्युमत्या बलवत्या बुध्या नः अस्मान् संसृज निष्पादय ।

Meanings of Sanscrit.—

31 1 O Adorable God, Thou art from all beginning, the Inner Self—essence of all bodies, all-knowing, God of gods, doer of good, and giver of help ! (The Lang : near Past, Lit : remote Past Tense, Lung : Aorist, Ling : Potential Mood, Lat : Present Tense, Lote : Imperative Mood are used in prayer like the Present Tense.) Wise men, men of science and action, men of brilliant genius, obey Thy commandments. Truly learned men always abide by the laws of God.

2 O Adorable God, Thou art the First of all gods, Best Spirit, Omniscient, Omnipresent, all-composer, all-wise, Maker of the heaven and earth, Destroyer of things in a cataclysm, wherein all objects go to sleep, Thou dost justice to all creatures in various ways ! Thou dost ever do good to all !

3 O Adorable God, Thou art in heaven, and the First of all ! Be revealed to Thy worshipper out of Thy grace—desire to do good to all ! The heaven and earth are afraid of Thee ! Send *sustenance to the people engaged in* Thy *worship* ! O Cause of life, give us greatness !

4 O Adorable God, Thou hast lighted the sun for man ! Thou dost good to a learned man of righteous deeds ! When Thou art revealed from the rapid revolving of the two churning rods, i. e., the brain and the mind acting on it, Thy worshippers keep Thee foremost in and think of Thee after all undertakings ! The two churning rods are the body and the Name of God—Om, its repetition or mutterring is churning, rapid and forcible churning is intensely attentive thinking, it produces light or trance in the mind, after which happens a true perception of things,—here God's presence.

5 O Adorable God, Thou art the satisfier of righteous desires, giver of ease, promoter of health and wealth of the man who sacrifices sincerely, and art heard of in the Vedic verses! O Adorable God, Thou who entirely knowest the people's religious works, art the sole life of all creatures! Thy nature is Truth, existence absolute. Thou givest light to all the creatures! Thou givest children to Thy worshipper!

6 O God, adorable, knowing all particularly, Thou killest the person doing iniquities in battles! Thou ever supportest righteous persons with small means in combating with wrong doers! God destroys a sinner and saves a virtuous man even of small means from succumbing to hardship.

7 O Adorable God, Thou lodgest him—the virtuous, in heaven or immortality! Thou givest joy and food in life here and hereafter to that wise man, who daily loves to hear of Thee! God always protects him.

8 O God, being invoked, be Thou gracious to give us an active son famous for charity and wealth, so that we may promote a longed-for righteous work! Let the heaven and earth protect us! The heaven and earth are the two parts of God's power; by their means God being invoked, protects us.

9 O Holy Adorable God, pervading the heaven and earth, which are, as it were, our corporeal father and mother Thou art the God of gods, ever wakeful, maker of bodies, maker of worlds, and being the absolute intellect, awakenest the doer of religious works, dost favour to him! O Lord of benevolence, Thou hast produced the wealth of the world for the doer of righteous works!

10 O Adorable God, Thou being all-wise, universal intellect, art our Father, giver of life, we are Thy children! O Merciful God, a hundred, nay a thousand kinds of wealth are surely accessible to Thee, the brave protector of virtue! Thou art the protector of wealth, religious vows, reason, life, and men!

11 O God, learned men regard Thee to be the Supreme Judge, and acknowledge Thee to be the Ruler of creatures for the knowledge of man, and make the speech of the Vedas the ruling policy of man, so that a wise father may get a dutiful son! (Nahus : from nah : to bind, he who is bound by the consequences of his actions, can be man only. It is not King Nahus here. Ma is substituted for mamuk and asmat. Shasni policy from shis to rule, Vedic speech).

12 O Adorable God, protect our and our children's bodies, rich as we are by Thy grace ! (maghana means riches matup affix of possession, Accusative Plural) Thou art the protector of our children and cattle for their increase (tanu : to extend) ! One is ever protected in Thy rule, or in practising the vow of veracity and justice.

13 O God, for a worshipper Thou art a protector; for an impartial judge Thou being in the heart, art all-seeing, present everywhere, and lumiuous like fire, so to say ! Thou helpest him, who is a giver of food to an honest man, a maintainer of family and a religious worker; and even helpest in the versification of a poet with thinking ! (Yajvey from yaj : to worship, yu affix. Payu from pa : to protect, yuk : an addition, un affix. Shanj : partiality. Chatur-aksha : chatur, four, aksha : an eye, or quarter, hence all-seeing. Brak : a thief. Kri : to praise. Van : to serve).

14 O God, Thou givest the best desired wealth to a worshipper or religious man of great fame ! Thou helpest him with it. Thou art called the wisest Father and Protector of the kingdom of the world ! Thou teachest a child, i. e., givest it sense ! Thou helpest great men to overcome their trouble !

15 O God, Thou protectest the man from all sides like a holeless armour, who gives alms, who holds a sacrifice or worship in which delicious food is distributed, who gives comfort, and who keeps an institution at his house for the welfare of animals ! That man becomes useful like the sun,

16 O God, forgive this transgression of ours, in which a vow is broken ! Forgive this way (of our living) in which we have given up Thy worship ! Thou art the destination, source of wisdom, protector, impeller and giver of knowledge of angels (learned men) and (ordinary) men !

17 O Holy God, come with graces to our sacrifice like the sentient being, like the cousequences of actions overtaking their doers, i. e., surely ! Send us prosperity ! Give heaven to man ! Give him what he wants !

18 O God, be revealed with this hymn which we have said for Thy favour with our best and all our knowledge; get us wealth and bliss; and endow us with powerful and right intellect !

——o——

32 ऋषिः हिरण्यस्तूपः। देवता इन्द्रः। छन्दः त्रिष्टुप्। स्वरः धैवतः

SEER : HIRANYASTUP, SUBJECT : INDRA, METRE : TRISHTUP, NOTE : DHAIVATA,

The verses and English translation of this hymn are given in the Introduction, pages 10-14.

Prose order and explanation in Sanscrit.—

32 १ अहम् इन्द्रस्य जगत्कर्तु प्रथमानि प्रख्यातानि आदीनि वीर्याणि कर्माणि नु प्रवोचम् (लुङ्) क्षिपं संक्षेपतः ब्रवीमि, यानि वज्री सर्वशक्तिमान् इन्द्रः विद्युद्युक्तः चकार (लिट्) तानि इमानि सन्ति— (1) अहिं मेघम् अहन् (लङ्) हतवान् हन्ति, (2) अनु पश्चात् अपः जलानि ततर्द (लिट्) हिंसितवान् निःसारयति, (3) पर्वतानां मेघानां गिरीणां वा प्रवक्षणाः प्रवहन्ति याः ताः नद्यः (वक्ष रोषे युच् प्रत्ययः वक्ष् अण टाप् आ) अभिनत् (लङ् भिद् श्नम्) अविदारयत् प्रावाहयत्।

टीपना—एतद् विज्ञायते भूमिः सूर्यात् प्रथग्भवनाद् अनंतरं पूर्वकाले तस्या उपरि समुद्रो न अभूत्। पृथिवी मेघाकारे वाष्पे परिवेष्टा आसीत्। इन्द्रः परमेश्वर स तं वाष्प-रूपं मेघं वारं वारं वज्रेण हत्वा नदीन् अर्णवांश्च अवासृजत्।

२ (4) पर्वते गिरौ शिश्रियाणं (श्रिञ् सेवायां लिट् कानच्) आश्रितं स्थितम् अहिं मेघम् अहन् हतवान्, (5) त्वष्टा इन्द्रः (त्वष् तनूकरणे तृ प्रत्ययः) विदारकः अस्मै अहिं प्रति स्वर्यं (स्वर् गर्जने) गर्जन्तं वज्रम् अश्विन ततक्ष चिच्छेद (तक्ष छेदने लङ्) प्राक्षिपत्। वाश्राः

(बाध्यन्ते ताः) वासान् प्रति धेनवः गावः इव (6) स्यन्दमानाः स्रवन्त्यः आपः नद्यः समुद्रम् अंजः सम्यक् अव जग्मुः (गम् लिट्) नीचैः असरन् अधोऽगच्छन् ।

३ (7) वृषायमाणः वृषः [illegible] वरन् अद्भुतपदार्थानां वर्षी चिकीर्षन् मघवा (मघं धनं , ऐश्वर्यवान् [illegible] सोमं सूयते उत्पद्यते यत् तत् जीवन-साधनम् अन्नं वनस्पतिम् उत्पा[illegible]नुम् अवृणीत स्वीकरोति स्म (वृञ् वरणे लङ्); (8) त्रिकद्रुकेषु तिसृ[illegible]षु कलासु त्रयः उत्पत्ति-स्थिति-प्रलयाः कद्रवः कलाः (कद्रु प्रत्ययः) [illegible] ज्योतिः गौः आयुः त्रयः यागाः सत्करणीयाः ईश्वरदत्ताः पदार्थाः तत्र ज्योतिः प्रकाशः विद्या, गौ भूमिः गतिः, आयुः जीवनं प्राणः एतेषु सुतस्य अन्नस्य प्रतिष्ठाम् अपिबत् अरक्षत् अथवा अमृतत्वं स्थापि[illegible]वान्; पुनः (9) सायकं (सु अक) उत्पादकं वज्रं किरणसमूहं सामर्थ्यम् आदत्त जग्राह उत्पादकां शक्तिं व्यचालयत्; (10) अहीनां मेघानां प्रथमजां प्रथमोत्पन्नम् एनं मेघम् अहन् हतवान् पातयामास ।

४ हे इन्द्र यत् यदा अही[illegible]ां मेघानां प्रथमजां सृष्टि-समयोत्पन्नं मेघम् अहन् हतवान् असि, आत् [illegible]नन्तरम् उत अपि च (11) मायिनां सूर्याच्छादनादि-कर्तॄणां मेघानां [illegible]याः अन्धकारान् प्रामिनाः प्रकर्षेण नाशितवान् असि, (मीञ् हिं[illegible] श्ना), आत् तदनन्तरं (12) सूर्यं भानुं द्याम् अन्तरिक्षम् उषासं प्र[illegible] जनयन् उत्पादयन् तादीत्ना तदानीं किल खलु (13) शत्रुं प्रतिकूल[illegible]रिणं (शद् गतौ शः त्रु प्रत्ययः यः प्रतिकूलं गच्छति तं) वैरिणं न [illegible] विवित्से (विद्-लाभे) लब्धवान् असि ।

५ इन्द्रः महता वधेन ह[illegible]शस्त्रेण वज्रेण वृत्रतरम् अतिशयेन आवरकं (वृत् वर्त्तने रक्) वृत्रं [illegible] व्यंसं अवयवरहितं (विगताः अंसाः स्कंधादयः यस्य तं) विवृक्णा छेदकेन कुलिशेन कुठारेण स्कंधांसि बाहुमूलानि इव अहन् हतवान् मेघं विछिन्नम् अकरोत् ; ततः अहिः मेघः पृथिव्याः उपपृक् उपरि शयते जलीभूत्वा पतति । वृक्णा वृश्चू छेदने क्त वृश्च त वृक्ण तृतीयया: आ आदेशः) ।

६ दुर्मदः दर्पयुक्तः वृत्रः मेघः अयोद्धा कायरः इव तुविबाधं बहूनां हंतारम् ऋजीषं शत्रूणां जेतारं महावीरं प्रभूतशौर्योपेतम् इन्द्रं हि खलु आजुह्वे प्रगल्भेन आहूतवान् अनादरम् अकरोत् अस्य इन्द्रस्य वधानां शत्रुहननानां समृतिं संगमं निरोधं न अतारीत् अशक्नोत्, हननेन पतितः इन्द्रशत्रुः वृत्रः मेघः रुजानाः नदीः संपिपिषे (पिष् लिट्) जलेन तासां तटान् बभंज ।

७ अपात् पादरहितः अहस्तः हस्तरहितः वृत्रः इन्द्रं सूर्यम् अपृतन्यत् पृतनां युद्धम् ऐच्छत्, तदा इन्द्रः अस्य वृतस्य मेघस्य सानौ स्कन्धे अधि उपरि वज्रम् आजघान प्रक्षिप्तवान्। वध्रिः बंध्यः छिन्नमुष्कः पुरुषः वृष्णः सन्तानं उत्पादयितुं समर्थस्य पुरुषस्य प्रतिमानं समानत्वं बुभूषन् प्राप्तुं इच्छन् इव पुरुत्रा बहुविधं व्यस्तः पातितः (असु क्षेपणे) वृत्रः मेघः जलरूपः भूमौ अशयत् तडागादिं पूरयित्वा अवर्त्तत।

८ अमुया अनया भूम्या सह अर्थात् पृथिव्याः उपरि शयानं सुप्तं पतितं मेघं जलीभूतं भिन्नं छिन्नतटं नदं सरित् न इव मनोरुहाणाः मनोहराः चित्तं प्रसादयन्त्यः आपः नद्यः अतियन्ति आतिक्रम्य कूलं भित्वा च गच्छन्ति। याः चित् आपः जलानि महिना स्वमहत्वेन वृत्रः मेघः पर्यतिष्ठत् परिवृत्य धृत्वा आकाशं स्थितवान् आसीत् तासाम् अपाम् अहिः मेघरूपं जलं पत्सुतः शीः (पत्सु पादेषु तः प्रत्ययः शी) पाद् अस्य अधः शेते अर्थात् पतितं बभूव। पुरा वृत्रे जीवति सति तेन निरुद्धाः मेघस्थिताः आपः भूमौ वृष्टाः न भवन्ति तदानीं नृणां मनः न प्रसन्नं भवति परन्तु यदा वृत्रे मृते इन्द्रवज्रेण भूमौ पातिते सति वृत्रे निरुद्धा आपः जलानि वृत्रशरीरम् उल्लंघ्य प्रवहन्ति तदा वृष्टि-लाभेन मनुष्याः तुष्यन्ति।

९ वृत्रपुत्रा वृत्रः पुत्रः यस्याः सा वृत्रस्य माता भूमिः नीचावयाः नीचौ-निम्नौ-वयसौ बाहू यस्याः शिथिला अभवत् (वृष्टेः पश्चात् भूमिः समस्थला भवति) तदा इन्द्रः अस्याः भूमेः अव अधोभागे वधं हनन-साधनं वज्रं जभार (हृ ग्रहोः भः) प्रहृतवान् चिक्षेप। तदानीं सूः माता उत्तरा उपरि स्थिता पुत्रः वृत्रः जलरूपः मेघः अधरः निम्नभागे आसीत् एवं दानुः वृत्रमाता भूमिः शये सुष्वाप न यथा सहवत्सा वत्सेन सहिता धेनुः गौः शयनं करोति (दा खण्डने नुः)

१० वृत्रस्य निण्यं निर्नामधेयं (मेघस्य जले पतिते सति स नष्टो भवति न केनापि ज्ञायते) शरीरं यत् अतिष्ठन्तीनां स्थिति-रहितानाम् अनिवेशनानां न विद्यते उपवेशनं स्थानं यस्यां तासां काष्ठानां दिशां मध्ये निहितं स्थितम् आकाशे वर्त्तमानं तद् उल्लंघ्य आपः वृष्टेः जलानि विचरन्ति प्रवहन्ति तदा इन्द्र-शत्रुः वृत्रः दीर्घं तमः गाढनिद्रात्मकं मरणम् इव आ सर्वतः अशयत् अविलीयत वर्षायाः पश्चात् आकाशो निर्मलो मेघशून्यो भवति।

११ दासपत्नीः दासयति उपक्षयति नाशयति स दासः (दसु उपक्षये अप् प्रत्ययः) वृत्रः मेघः दासस्य पत्न्यः अहिगोपाः अहिः मेघः

गोपः रक्षकः यासां ताः आपः जलानि निरुद्धाः मेघे वाष्पभूताः अतिष्ठन् इव यथा पणिना वणिग्-जनेन गावः पशवः निरुध्यन्ते। यद् अपां बिलं प्रवहणद्वारम् अपहितम् आसीत् तत् जघन्वान् (लिट् हन् क्वसु) हन्ता इन्द्रः अपववार अपवृतम् अकरोत् उद्घाटयामास।

१२ हे शूरवीर इन्द्र, त्वम् अश्व्यः अश्वेषु वेगगुणादिषु साधुः वेगवान् वारः वरीतुम् अर्हः वरणीयः (वृ अप् घञ् वा) सृके वज्रे (सृ कक्) एकः अद्वितीयः देवः अभवः असि (लङ् लडर्थे) यत् किंचित् त्वा त्वां प्रत्यहन् प्रतिकूलत्वेन अवर्त्तत (लङ्) तत् त्वम् अजयः जितवान् असि, गाः पृथिवीः सोमं वनस्पतिं च अजयः तयोः स्वामी असि, अपरं च सर्तवे सर्तुं वहतुं सप्त सिन्धून् जलाशयान् अवासृजः व्यदधाः (लङ्) एते सप्त—समुद्रः, नदी, कूपः, तडागः, मेघः वृक्षरसः, प्राणिनां शरीरस्य धातवः। ये सप्तसिन्धुशब्देन याः गंगा, यमुना, सरस्वती, शतद्रुः वितस्ता, चन्द्राभागा, अंशुमती आदि नद्यः सन्ति ताः गृह्णन्ति ते सृष्टिविषयं संकुचितं व्यर्थं कुर्वन्ति अतः तेषामर्थः न समीचीनः योग्यः।

१३ अस्मै इन्द्राय न विद्युत् न तन्यतुः गर्जनं यां मिहं सेचनं वृष्टिं ह्रादुनिं अशनिं च वृत्रः अकिरत् (कॄ विक्षेपे) तत् सर्वं न सिषेध प्राप्नोत्। यत् यदा इन्द्रः सूर्यः च अहिः मेघः च युयुधाते तदा उत अपरं च अपरीभ्यः अन्येभ्यः मघवा धनवान् इन्द्रः विजिग्ये जितवान् आसीत् न कोऽपि इन्द्रेण सह योद्धुं समर्थो भवति। (जिग्ये लिट् सन् जि उत्तरस्य जस्य गः)

१४ हे इन्द्र, यत् यदा त्वं रजांसि लोकान् अतरः व्याप्नोः तदा जघ्नुषः हन्तुः ते भीः अहेः हृदि अगच्छत् अभवत् यत् यस्मात् स भीतः श्येनः न इव नव च नवतिं च एकोनशतसंख्याकाः स्रवन्ती नदीः अगच्छत् तासु अपतत् तदा त्वं कं यातारं नदीषु जलस्य गमयितारम् अपश्यः अर्थात् त्वम् एव वृष्टेः नेता असि न अन्यः।

१५ वज्रबाहुः वज्रः विद्युत् शस्त्रं बाहौ हस्ते यस्य स सर्वशक्तिमान् इन्द्रः यातः जंगमस्य अवसितस्य स्थावरस्य शमस्य शान्तस्वभावस्य पशोः शृगिणः च राजा सः उ एव चर्षणीनां मनुष्याणां राजा क्षयति निवसति विद्यते शासति वा, तथा सः अरान् चक्रकीलितान् नेमिः परिधिः न इव ताः पूर्वोक्ताः प्रजाः परि सर्वतः बभूव उपरि वर्त्तते। इन्द्रः सर्वस्य जगतो राजा अस्ति।

32nd Hymn on Indra, see page 488

175—इन्द्रस्य नु० ॥ १ ॥
176—अहन्नहिं० ॥ २ ॥
177—वृषायमाणो० ॥ ३ ॥
178—यदिन्द्राहन्० ॥ ४ ॥
179—अहन् वृत्रं० ॥ ५ ॥
180—अयोद्धेव० ॥ ६ ॥
181—अपादहस्तो० ॥ ७ ॥
182—नदन्नभिन्नं० ॥ ८ ॥
183—नीचावया० ॥ ९ ॥
184—अतिष्ठन्तीनां० ॥ १० ॥
185—दासपत्नी० ॥ ११ ॥
186—अश्व्यो वारो० ॥ १२ ॥
187—नास्मै विद्युन्० ॥ १३ ॥
188—अहेर्यातारं० ॥ १४ ॥
189—इन्द्रो यातो० ॥ १५ ॥

These are the first words of the 32nd hymn.

Meanings of Sanscrit.—

32 1 I briefly describe the universal primeval deeds of the Almighty Creator of the world, which He, the holder of the thunderbolt, did of old. They are these : (1) He struck the cloud, (2) and so caused rain to fall. (3) He carved mountain torrents.

Note—It is believed that after the separation of the earth from the sun there was no sea on it at first. The earth was enveloped in gas in the form of clouds. God repeatedly struck them till they ran into rivers and seas.

2 He struck (4) the cloud persistently lingering on hills, (5) hurling the thundering bolt on it, when (6) rain falling from clouds, rivers ran towards the sea like cows to the calves returning from pasture at evening.

3 Wishing to send down the shower of wonderful things, (7) the Almighty Lord chose to create vegetation, the means of living, which is produced for food. He (8) protected the importance of food in the three-fold creation,—production, preservation, and destruction; or, light or knowledge, cattle or land, motion or life,—that is, established immortality. Then He (9) moved His productive power in the form of the pencil of rays, and (10) precipitated rain from clouds, first formed on land.

4 O God Almighty, when Thou struckest down the clouds first formed at creation, Thou entirely (11) destroyedst the darkness of clouds, obscuring the sun, (12) producing the firmament, sun and light. Then Thou (13) allowedst no counteracting or obstructing cause to Thy creation.

5 The Lord Almighty cut the very dark cloud in pieces with His great sharp striking bolt as if with a keen-edged axe, cleaving the shoulders he cloud then lay on the surface of the earth in the form of water.

6 The cloud like a proud craven defied the Destroyer of all things, vanquisher of enemies, and greatest hero; but it could not oppose His power to curb enemies. Being prostrated, the enemy of the sun (God) the cloud, (the screener of the sun,) broke the banks of rivers with inundation

7 The cloud without hands and feet wished to fight with the sun (God). when God struck the bolt on the shoulder of the cloud. The cloud then being very much pierced lay prostrate like a eunuch, imitating a man in producing children, so to say, i. e., it spread as water on land.

8 Water lying on the ground and banks being broken down, rivers flowed on, pleasing to look at. The cloud which looked great from containing rain, lay, as it were, at the feet of rills. Water being held in clouds, does not fall on the ground in the existence of clouds. Then men's mind is not pleased. But when clouds holding water are struck down with the thunderbolt, water runs on the ground, and delights men with rain fall.

9 The land, the mother of clouds, becomes low and loose, being levelled after rain. Then God strickes a bolt on its low portion, when it looks higher and water lower, presenting the appearance of a cow, sleeping with the calf beside it.

Note.—After rainfall water lies on the surface of land, which therefore looks lower and water higher. But a thunder-bolt makes caverns, water runs into them and then the land comes up and water retires to a lower level. The land is so called the mother of clouds, as it sends up fumes, which rising up form clouds.

10 The rain water runs on the surface of the ground, and no name of the cloud remains, being destroyed in space. That obscurer of the sun goes to long sleep or death, making the sky quite clear.

11 The rains like the wives of the cloud, which destroys and conceals them in the form of vapor, were pent up by it as animals by a cattle-dealer. Then their vent hidden before was opened by God, wishing to vanquish the cloud—darkness.

12 O valorous God, commanding motion, adorable,

Thou art only one with no equal in wielding the bolt! Thou overcomest him who goes against Thee! Thou conquerest the world! Thou controllest the vegetable kingdom! Thou hast created the flowing rivers!

Note—Here sapta sindhus is taken by others to be seven seas. Some enumerate them as rivers, wells, lakes, clouds, plant juice, sea, animal tissues. Some take them to mean seven rivers, as the Ganges, Jamna, Saraswati, (Sutlej) Shatadru, (Vitasta) Viasa, (Chandrabhaga) Chenab, Anshumati (Jhelum). But this interpretation narrows the description of creation. Hence it is improper.

13 Neither electricity, lightning, thunder, rain, nor thunder bolt could stop the Almighty Lord, when He and Satan (the cloud) fought. The Almighty overcame him and all others. None can fight with God.

14 O God, since Thou pervadest all quarters, Thy fear struck the heart of the Devil Ahi). Being afraid of Thee as a pigeon from a hawk, the cloud fell down and filled 99 rivers. Whom but Thee knowest Thou the sender of water to rivers ? It is Thou that fillest rivers with water.

15 Indra, the Lord Almighty, whose hand holds the thunderbolt as His scepter, is the Ruler of movable and immovable creatures, of meek and of horned animals. He is also the living Ruler of men, controlling over all as the fellows of a wheel does its spokes.

——o——

Mythology interprets this hymn as a war between Indra, the king of gods, and Vritra Demon. It is also a beautiful description of the phenomenon of rain, wherein electricity moves clouds, which produce thunder, and the sun's rays melt them into rain. Hence it looks like a battle between the sun (Indra) and the cloud (Ahi), the former hurling the shafts of rays and the latter producing thunder and lightning, and afterwards raining to flood rivers.

Exoterically, the hymn describes the meteriological phenomenon of rain to impress the mind with God's power seen in working natural miracles. Exoterically, it describes how God purges the human mind off sins. In this sense the cloud means sin or Satan. It rises up again and again in the heart. But the grace of God strikes it down, when the mind becomes pure and fit for the vision of God.

——o——

अयं देवाय जन्मने 1
अधारयन्तः वह्नयो 8
अपां नपातमवसे 20
अग्ने पत्नीरिहावह 23
आग्नाअग्न इहावसे 24
अभिनोदेवीरवसा 25
आपूषन् चित्र 48
अम्बयो यन्त्य 51
अमूर्या उपसूर्ये 52
अपोदेवीरुपह्वये 53
अप्स्वन्तरमृत 54
अप्सु मे सोमो 55
आपः पृणीत 56
आपो अद्यान्वच 58
अग्नेर्वयं प्रथमस्य 61
अभित्वा देव सविता 62
अबुध्ने राजा वरुणे 66
अमी य ऋक्षा 69
अवते हेळो 73
अतो विश्वान्य 85
आ हि ष्मा सूनवे 98
आनोवर्हीरिशादसो 99
अधा न उभयेषा 104
अश्वं न त्वा वार 106
आना भज परमेष्वा 110
आयजीवाजसा 125
अच्छिद्रं चम्बोर्भर 127
आव इन्द्रं क्रिविं 135
अयमुते समतसि 138
आघा गमद् यदि 142
अनु प्रत्नस्यौकसो 143
अस्माकंशिप्रिणीनां 145
आ घ त्वावान् 148
आदूदुवःशतक्रतवा 149
आश्विनावश्वा 151
अहन्नहिं 176
अहन् वृत्रं 179
अयैदेव 180
अपादहस्तो 181
अतिष्ठन्तीनां 184
अश्व्यो वारो 186
अहेर्यातारं 188
*
इहेन्द्राग्नी उपह्वये 9
इहेन्द्राग्नीमुपह्वये 26
इदं विष्णु र्विचक्रमे 31
इन्द्रवायू मनोजुवा 38
इन्द्रज्येष्ठामरुद्गणाः 43
इदमापः प्रवहत 57
इमं मे वरुण श्रुधी 93
इममूषुत्वमस्माकं 109
इममग्ने शरणिं 172
इन्द्रस्य नु 175
इन्द्रो यातो 189
*
उत त्वं चमसे 6
उग्रासन्ता हवामहे 12
उभा देवा दिवि 37
उतो समह्यमिन्दुभिः 50
उरुं हि राजा वरुणः 67
उदुत्तमं वरुण 74
उत यो मानुषेष्वा 89
उदुत्तमं मुमुग्धि 95
उतस्मते वनस्पते 124
ऊर्ध्वास्तिष्ठान 140
ऋतेन यावृता 40
*
एतेनाग्ने ब्रह्मणा 174
कस्य नूनं कथमस्य 60
कदा क्षत्रश्रियं 79
कस्त उषः कध 154
*
जयतामिवतन्यतुः 46
जराबोधतद्वि 115
*
तक्षन् नासत्याभ्या 3
ते नो रत्नानि 7
ता यज्ञेषु प्रशसत 10
तामिश्रस्य यशस्तय 11
तामहान्तासदस्पती 18
तेन सत्येन जागृतं 14
तयोरिद्घृतवत्पयो 28
त्रीणि पदाविचक्रमे 32
तद् विष्णो परं पदं 34
तद्विप्रासोविपन्य 35
तीव्राः सोमासः 36
तत् त्वा यामि 70
तदिन्नक्तं तद् 71
तदित् समानम् 80
त्वं विश्वस्यमेधिरे 94
तानो अथवनस्पती 126
तन् त्वावयंविश्व 144
तथातदस्तु 146
त्वं त्येभिरागहि 156
त्वमग्ने प्रथमो अं 157
त्वमग्ने प्र० अंगिरः 158
त्वमग्ने प्रथमो मा 159
त्वमग्ने मनवे 160
त्वमग्ने वृषभः 161
त्वमग्ने वृजिन 162
त्वमग्ने अमृतत्व 163
त्वं नो अग्ने 164

त्वं नो अग्ने पिप्रो: 165
त्वमग्ने प्रमतिः 166
त्वमग्ने प्रथममा 167
त्वं नो अग्ने तव 168
त्वमग्ने यज्यवे 169
त्वमग्ने उरुशंसाय 170
त्वमग्ने प्रयद्दक्षिणं 171
*
दर्शं नु विश्वदर्शतं 92
दासपत्नी अहिः 185
*
नहिवामस्ति 18
नहितक्षत्रंन 65
निषसाद घृत 84
न यं द्प्सन्ति 88
निनोहोता वरेण्य: 97
नकिरस्य सहंत्य 113
नमो महद्भ्यो 118
निष्वापयामिथू 130
न्यद्य-यस्य मूर्धनि 153
नदंन भिन्नं 182
नीचावया 183
नास्मै विद्युन् 187
*
प्रातर्युजाविबोधया: 15
पूषा राजानम् 49
पराहि मे विमन्यव: 78
परा ये यन्ति 90
पूर्व्यं होतरस्य 100
प्रियो नो अस्तु 102
पताति कुण्डृणा 133
*
भग भक्तस्य ते 64
*
मही द्यौः पृथिवी 27
मित्रं वयं हवामहे 39
मरुत्वन्तं हवामहे 42
मानौ मघाय हन्तवे 76
मनुष्वद् अग्ने 173
*
य इन्द्राय वचो 2
युवाना पितरः 4
या सूरथा रथी 16
यावां कशामधु 17
यतो देवा अवन्तुनो 30
यश्चिद् हित इत्या 63
यच्चिद्धितेविशो 75
यच्चिद्धि शश्वता 101
यमग्ने पृत्सु 112
यत्र ग्रावा पृथु 119
यत्र द्वाविव 120
यत्र नारी अप 121
यत्र मथावि 122
यच्चिद्धित्वं गृहे 123
यच्चिद्धि सत्य 128
योगे योगे तव 141
यदिन्द्राहन् 178
*
रेवतीर्नः सदमाद 147
*
विभक्तारं हवावहे 21
विष्णोः कर्माणि 33
वरुणः प्राविता 41
विश्वान् देवान् 45
विमृळीकायते 77
वेदायोवीनां 81
वेदमासः धृतव्रतो 82
वेदवातस्य वर्तनि 83
विभ्रद्द्रापिंहिरण्ययं 87
वसिष्वा हिवियेध्य 96
विश्वेभिरग्ने 105
विभक्तासि चित्र 111
वयं हि ते अमन् 155
वृषायमानो 177

शतं ते राज 68
शुनः शेपोह्य 72
शिप्रिन् वाजानां 129
शतं वा यःशुचीनां 136
शश्वद् इन्द्रः पो 150
*
सं वो मघसो 5
सखाय आनिषीदत 22
स्योना पृथिवि भव 29
समाग्ने वर्चसा 59
स नो विश्वाहा 86
सं नु वोचावहै 91
स्वग्नयो हि वार्यं 103
स घा नः सूनुः 107
स नो दूराच्चा 08
सं वाजं विश्वं 114
स नो महां अनि
स रेवां इव विश्प 117
स सन्तुत्य अरात 131
समिन्द्र गर्धभं 132
सर्वं परिक्रोशं 134
संयन्मदाय 137
स्तोत्रं राधानांपते 139
समान योजनो 152

हिरण्यपाणिमूतये 19
हतं वृत्रं सुदानवः 44
हरकाराद्विद्युत 47

—o—

ERRATA

Page	Line	For	Read
387	18	sollows	follows
After 389		page 391	390
390	3	life	life, sacrifice or religious works, respect of learned people, charity or free education.
390	30	सोमर्पातये	सोमपीतये
392	15	Adore	2 Adore
,,	,,	rightious	righteous
,,	30	no	to
393	26	सखाब	22—सखाय
395	15	यारयन्	धारयन्
398	27	henied	honeyed
399	2	They	Thy
,,	15	tearned	learned
,,	36	lusninous	luminous
400	5	tee	the
,,	18	thre	three
,,	32	He	The
401	13	fo	for
,,	24	nage	naga
402	20	of :	of
415	20	hnman	human
420	14	approch	approach
421	3	presen	present
,,	15	beneficences	beneficence
422	5	पृथमस्य	प्रथमस्य
423	28	tar	star
,,	29	fhe	the
429	31	Gob's	God's
431	20	Nind	Minds
433	13	an	can
439	30	sacrifice	sacrifice बर्हिः
442	11	praisad	praised
,,	24	seintilla	scintilla
443	19	could	cloud
444	4	highe	higher
448	14	wondrful	wonderful
,,	17	geneous	generous
457	30	ɛffix	affix
458	22	stor	store
461	18	disean	disease
469	26	howwer	however
470	21	henotheisus	henotheism
471	18	worshiped	worshipped
473	5	cousults	consults
475	21	machime	machine
,,	29	possestion	possession

—o—

INDEX OF HYMNS.

Hymn	Page	Hymn	Page
20th Hymn on Indra ...	386	25th Hymn on Varuna	430
Sanscrit Commentary on it	388	Sanscrit Commentary on it	434
Its English Translation	389	Its English Translation	437
21st Hymn on Indra ...	390	26th Hymn on Agni ...	439
Sanscrit Commentary on it	391	Sanscrit Commentary on it	441
Its English Translation	392	Its English Translation	442
22nd Hymn on Ashwana	392	27th Hymn on Agni ...	443
„ Savita ...	393	Sanscrit Commentary on it	445
„ Agni ...	394	Its English Translation	447
„ Vishnu	395	28th Hymn on Indra ...	449
Sanscrit Commentary on it	396	Sanscrit Commentary on it	451
Its English Translation	398	Its English Translation	453
23rd Hymn on Indra, Vayu, Mitra & Varuna	401	29th Hymn on Indra ...	455
Sanscrit Commentary with English Translation Vayu Hymn, Indra Vayu Hymn	406	Sanscrit Commentary on it	456
Mitra Varuna Hymn, Marut Hymn	407	Its English Translation	457
Pushna Hymn	408	30th Hymn on Indra ...	458
Apa „	409	Its Second Translation	462
24th Hymn on Prajapati	421	Sanscrit Commentary on it	463
Sanscrit Commentary on it	426	Its English Translation	466
Its English Translation	428	31st Hymn on Agni ...	476
		Sanscrit Commentary	481
		Its English Translation	485
		32nd Hymn on Indra ...	488
		Sanscrit Commentary	488
		Its English Translation	492

CONTENTS.

Subject	Page	Subject	Page
Animals after death	403	Doctrine of communion	414
Ashwana and Soma	392	Electricity & gases ver. 46	402
Angels are the Departed	418	Faith in God	415
Angelic qualities	415	Forgiveness for transgression	480
All persons worship God verse 101	440	Gospel II by St Medhatithi	415
Bonds of Varuna: Pasha	424	God as a comet	445
Congregation	419	God as our leader	416
Cows & horses as wealth	456	God's love, verse 33 ...	420
Daughter of Heaven(rays)	462	God as Saviour verse 40,	401
Deities mentioned in it	413	God as Physician surgeon	393

Subject	Page
Good rulers fear God v.79	431
God's omniscience & omnipresence	432
God's omnipontence v. 88	433
God is the king of the heaven and earth v. 94	434
God the life of the world verse 108	443
Good family	450
God the fortress of the virtuous,v erse 148	460
God of gods	476
God is ever wakeful v.165	478
God's primeval works, described by mythology as a war between Indra (God) & Vritra (Satan) hymn 32nd	488
Indian Emperors 36 ...	412
Indragni (God)	391
Indra-Vayu (God) ...	401
Keep away from sin	424
Knowledge of God for all verse 115	445
Learned people reveal God, verse 167 ...	479
Learned see God ver. 54,	395
Merciful God verse 113	445
Men break God's laws verse 75	430
Medicinal properties of water verse 55	404
No temples of God in the Veda	414
Names of Deities explained	413
No. of syllables in Medhatithi's Gospel	413
Nasatya (God	386
Object of human life	420
Offering of harvest	458
Power of good people	417
Power of God verse 65	423
Prayer for cattle v. 128	455
Prayer for repentent v 76	431
Rain water, verses 51,53	404
Respect of elders v, 118	445
Salvation, How to attain	417
Seven phases of life	418
Seven duties verses 7&8	387
Seven regions verse 30,	395
Study of God's works ...	416
Saved souls—Maruts ...	407
Sr. Medhatithi's date	412
Seven kinds of work ...	387
To do good to the whole world as sine qua non for salvation	419
Three worlds verse 72	430
The worshipper of God rules well, verse 112	444
Truth as wealth verse 139	459
The earth as a golden car, verse 150	461
The earth goes in the sky God as phycian v. 152	461
The heaven and earth move in God, verse 159	476
The earth addressed	394
Three steps of Vishnu	395
Vital airs 10	401
Vegetarian Diet verse 125	451
Worship God & God alone	461
Worship of God's Name verse 61	428
Worship of God in spirit	414
Wise men	387
Works of God, verse 33	395

गुरु विरजानन्द दण्डी
सन्दर्भ पुस्तकालय
पु परिग्रहण क्रमांक 3392
दयानन्द महिला महाविद्यालय